

HAILGAIN

Xisbiga Hantiwadaagga Kacaanka Soomaaliyeed

◦ SANADGUURADII 1^{aad} EE X.H.K.S.

- qaabkii abaabulka dhismaha X.H.K.S. iyo ururada bulshada.
- waajibaadka deg degga ah ee X.H.K.S.
- macnaha erayada hidde iyo dhaqan.

U Halgan
Waxbarasho
Si Waxbarashadu
Halgankaaga
U Kordhiso

HALGAIN

waxaa soo saara
GOLAHA DHEXE EE
XISBIGA H. K. S. BISHIIBA HAL MAR

GUDDIGA QORAALKA

MAXAMED AADEN SHEEKH /Guddoomiye
ABUUKAR MAXAMED XUSEEN (Ikar)/ Xoghaye

XUBNAHA GUDDIGA QORAALKA

Xuseen Maxamed Aadan
Saciid Cabdisalaam
Rashiid Shiikh Cabdulaahi
Yuusuf Suleyman

QIIMAHA

Soomaaliya
Koobigiiba 2/= Shilin
Sanadkiiba 40 = / shilin oo kharajka Boostada ku jiro
Dumida Carbeed iyo Afrikada Bari
40/= shilin sanadkii oo kharajka boostadu
ku jiro.
Koonfur, bartamaha iyo Galbeed Afrika
\$17.00 sanadkiiba Kharajka boostadu ku ji-
ro.
Aasiya
\$20.00 sanadkiiba oo kharajka boostadu ku
jiro
Yurub
\$25.00 sanadkiiba oo kharajka boostadu ku
jiro
Ameerika (Waqooyi iyo koonfur)
\$30.00 sanadkiiba oo kharajka boostadu ku
jiro.

T U S M O

	Bogga
I. DAYMADA WARGEYSKA	
— Sannadguuradii 1aad ee XHKS.	2
— Jabuuti: Jamhuuriyad madax bannaan	4
— Sannadguuradii 17aad ee xornimada	6
— Halganka Eereteriya.	7
II. NOLOSHA XISBIGA	
— Qaabkii dhismaha XHKS	11
— Waajibaadka degdegga ah ee XHKS	26
— Maalmo libineed	28
— Wafdi XHKS oo tababar u tegay Jekoslafaakiya	30
— Wafdi XHKS oo tababar u tegay Yugoslaafiya,	30
— Xuska dhalashadii Georgi Dimitrov	31
— «Taas» oo ka faallootay sannadguuradii 1aad ee XHKS	32
— Lisboon: hiilka gobannimadoonka.	33
— Wafdi XHKS oo ka qaybgalay kulan saaxiibtinnimo	34
— Bishii taageerada halganka dadka Kuuriya	35
III. ARRIMAHA SIYAASADDA, DHAQAALAHA IYO BULSHADA	
— Isbeddel kacaaneedka waxbarashada Soomaaliyeed	36
— Dhibaatooyinka maalmahan	39
IV. ARRIMAHA DUNIDA	
— Nabad raadinta Bariga Dhexe	41
— Dalalka adduunka 3aad iyo xiriirka dhaqaale	44
V. WARBIXINTA BISHA	
— Sannadguuradii 6aad ee U.K.O.	46
— Jabuuti way xorowday	47
— Booqashadii madaxweyne ku-xigeenka Ciraaq	49
— Sannadguuradii Suweeto	50
— Jaalle Ismaaciil oo booqday Shiinaha iyo Kuuriya	51
— Shirkii 14aad ee UMA	53
VI. ARAGTIDA CILMIGA AH	
— Xulashada hawlkareennada	55
VII. HIDDAHA IYO DHAQANKA	
— Macnaha ereyada «Hidde» iyo «Dhaqan»	60
— Jawaabta Idaaja'a	61
— Jawaabta Gaarriye	63
— Jawaabta Siciid Saalax	64
— Masrax Siyaasadeedka	66

HALGAN

S. B. 1204
Telefoon Lr. 720-51,74
Qolka Lr. 112

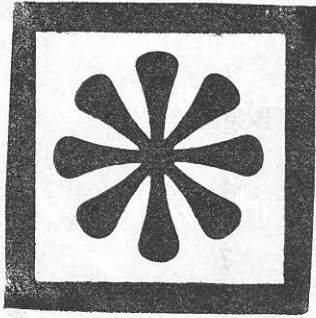
oo ku soo baxa afafka Soomaaliga
Carabiga iyo Ingiriiska.

Guriga Ummadda
Muqdisho, JDS

CODKA RASMIGA AH EE GOLAHA DHEXE EE X.H.K.S.

Bishiiba mar — Sannadkii 1aad; Tirsigii 9aad Luulyo, 1977, Qiimaha waa 2 Shs.

Daymada Wargeyska

SANNADGUURADII 1aad EE XISBIGA HANTIWADAAGGA KACAANKA SOOMAALIYEED

1da Luuliyo, 1977ka waxay astaynaysaa sannadguuradii 1aad ee X.H.K.S. Dabbaaldega Maalintan qaayaha weyni wuxuu ku beeganyahay 17 guurada xornimada iyo midnimada labadii gobol ee Talyaaniga iyo Ingiriisku kala gumaysan jireen. Waxa sii bilaya xuska maalintan weyn, qiime iyo qaayo dheeraad ahna sii taraya, 27ka Juun oo Xeebta Jabuuti ee Soomaaliyeed ee Faransiisku gumaysan jiray xornimo hantiyayso.

Oktoobar 21dii, 1969kii, ayaa ciidammada Soomaaliyeed ee qalabka sidaa, iyagoo garabsanaya dadweynaha, hoggaanna u yahay, Jaalle Maxamed Siyaad Barre, curiyeen kacaan aan qudhi ku bixin Ummaddana ka rogay heeryadii talisyadii dibusocodka ahaa. Ambaqaadkii horeba way iska caddayd in ciidanka xukunka la wareegay ka geddisan yihiin, asaagooda dalalka kale ee Afrikada xukunkii ku maroorsaday, Markiiba dawladda Soomaaliyeed ee kacaanka ihi waxay guddoonsatay deg-deg u dhalan-rogga dhaqan-dhaqaale. Tabihii lagu tabantaabiyay dhaqaalaha, qaramaynta ayaa ka mid ahayd si loo kobciyo qaybta dawladda ee dhaqaalaha. Qaabkii iyo hannaankii waxbarashada waa la beddelay ha ahaato waxbarashada caadiga ah ama ta dadka waaweynba, taasoo ku suurtoogashay, qoriddii far Soomaaliga, 1972kii. Barnaamijka cuntada degdegga ah iyo mashaariic kale oo faro badan ayaa oodda laga qaaday.

Xag Siyaasadeed dawladda kacaanka ihi waxay bilowday in dadweynaha la uruursho, garaadkooda siyaasadeedna kor loo soo qaado. Doorashadii Hantiwadaagga Cilmiga ah loo doortay idiyoolajiyada dalka lagu hoggaaminayaa si weyn ayay u fududaysey dhaqan gelinta mashaariicda. Baahida xisbi kacaanka haga ugu horraystiiba waa la dareemay, hase yeeshee lama hurayn in salka laga soo abaabulo, ilaa laga gaadhay dhalashadii Xisbiga muddo sannad ah ka hor.

XHKS, waa Xisbi horseed ah oo ku xidhiidhsan mabda'a dimuqoraadiyadda guddoonka dhexe. Shirweynihii Xisbiga lagu aasasay ayaa lagu doortay golaha dhexe XHKS. Hawlihii ugu horreeyay ee la soo dersay XHKS waxa ugu mudnaa xil-dejinta hoggaammada Golaha Dhexe XHKS, taasoo ay barbar socotey abaabulkii iyo habayntii laamaha Xisbiga ee gobollada iyo degmooyinka. Halkaa waxa ka dhashay qaabkii horee maamulka dalka oo la dhalan rogay.

XHKS, tababarro is-dabajoog ah ayuu xubnihiisa u qabanqaabiyay. Tababarradaa oo heerar kala geddisan ahaa Xamar iyo gobal-ladaba waa laga qabanqaabiyay. Machadka Culunta Siyaasadda ee Xalane waxa loo rogay Machad qarameed oo diyaariya kaadirka Xisbiga. Dalalka Hantiwadaagga ah ee Mabda'u ina walaaleeyay qayb libaax ayay ka qaateen waxbarridda kaadirka iyagoo had iyo jeer ergooyin XHKS ka socda dalalkooda ku martiqaaday si ay aqoon iyo waayo-aragnimaba u soo korodhsadaan.

Tan iyo haatan wufuud XHKS ka socotaa waxay aqoon korodsi socdaal ah ugu tegeen: Midowga Soofiyeeti, Jamhuuriyadda Dimoqraadiga Jarmalka, Jekoslafaakiya, Yugoslaafiya, iyo Jamhuuriyadda dadka ee Shiinaha. Dhowaan Wufuud XHKS ka socota ayaa aqoon korodhsi u aadi doonta: Bulgaariya (ugu yaraan 2 kooxood). Kuuba, Kuuriya iyo dalal kaleba.

XHKS xidhiidho badan oo Caalamiya ayuu leeyahay, taasoo looga danleeyahay fulinta barnaamijka Xisbiga oo ku baaqaya in xidhiidh fiican lala yeesho dalalka Hantiwadaagga ah, dhaqdhaqaaqyada gobannimadoonka ah iyo dhaqdhaqaaqa xoogsatada ku ciillan dalalka Hantigoosiga ah.

Kalfadhigii 3aad ee Golaha Dhexe XHKS ahmiyad gaar ah ayuu lahaa isagoo gudoonsaday go'aanno dhaxal gal ah oo saameeya dhaqan iyo dhaqaaleba hawlaha badan ee loo baahanyahay in la qabto. Dhaqaalihibaa hab loo qorsheeyay Xisbigu ku hoggaansho, waxa kalfadhigaana lagu guddoonsaday dib-u-habayntii ururrada bulshada.

Waxa la qabtay shirweynihii Aasaaska Ururka Dimoqraadiga Haweenka Soomaaliyeed, 8dii Maarso, Xidhiidhka Guud ee Ururrada Shaqaalaha Soomaaliyeed ayaa la qotomiyay Maajo 1dii, waxaynu u soo joognay aasaaskii Ururka Dhallinyarada Kacaanka Soomaaliyeed. Ururradaasi haatan waxay ku hawlanyihiin siday dhismahooda qaran, gobol iyo degmaba u tusmayn lahaayeen. Xil gudashadooda xididdada XHKS ayay ku gaadhsiinayaan dadweynaha Soomaaliyeed meel kastoo u joogaba.

Hawlahaasoo dhan dareen cusub oo dhaqaneed ayaa lagu hirgeeliyay. Heeso, Gabayo iyo Riwaayado ayaa lagu muujiyay, xilka iyo kaalinta xisbiga horseedka ah iyo ururrada bulshada. Xisbigu waa damaanadda sii ambaqaadka kacaanka 21ka Oktoobar. Xoghayaha Guud ee XHKS, Jaalle Maxamed Siyaad Barre, in badan ayuu tilmaan iyo tusaaleba ka bixiyay kaalinta hormoodnimo ee Xisbiga taasoo taabanaysa Xubin walba oo nolosha bulshada ku lug leh: Siyaasadda, maamulka, dhaqaalaha iyo dhaqankaba.

Ilmuhu waa gu jir, korriin iyo bislaashaba waa u baahanyahay. Waxyaabo badan ayaa dhiman. Unugyadii Xisbiga hadda ayuun baa la dhammeeyay dhismahoodii, waqti ayay u baahanyihiin si ay xilkooda u gutaan. Hantiwadaageyntii waxbarashada jid dheer oo aynu u marro ayaa inala gudboon. Laga soo bilaabo Oktoobar 1976kii,

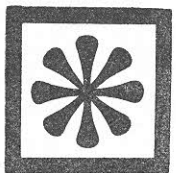
Halgan oo ah codka golaha Dhexe XHKS ayaa la daabacaa. Hadda ayuunbaa la bilaabay in looga faa'iidaysto hirgelinta barnaamijka iyo hawlaha Xisbiga.

Halganka horyaal, XHKS wuxuu u baahan doonaa laxaad iyo Xubno firfircoon oo ku soo hirta. Waxa kaluu u baahan doonaa Xubnihiisa oo uu ku dagaal gesho dhismaha bulsho fayow.

XHKS wuxuu dalka ku hoggaamin doonaa siyaasadihii nabadeed ee lagu wadey dalka tan iyo 1969kii. XHKS wuxuu guddoonsaday nabad iyo derisnimo-wanaag adduunku ku wada noolaado gaar ahaan Geeska Afrika.

Garsoor sagan ayaa curiya nabad waarta. Dhiigmiirad iyo cadaadis-qowmiyadeed jaad ay tahayba waa in la muquunshaa si loo gaadho nabad iyo barwaaqo. Waa taa, ta ku qasabtay XHKS inuu taageero shacbiga Falastiin ee xuquuqdoodii la duudsiyay, Ummadaha Carbeed ee ka gilgilanaya cagajuglaynta Sahyuuniyadda, halganka dadyowga Simbaabwi, Naamiibiya iyo Koonfur Afrika. Waa taa, ta dhalisay in XHKS haaraamo gumeysiga la baday Ummadda Soomaaliyeed ee waaxyaha badan loo qaybshay iyo inuu midayntooda u dagaal galo. XHKS lid wuxuu ku yahay Imberyaaliyadda, gumeysiga, gumeysiga cusub, midabtakoorka iyo Sahyuuniyadda, waxaanu si aan hagar lahayn u taageeraynaa halganka loogu jiro nabadda, horumarka iyo Hantiwadaagga.

JABUUTI:

JAMHUURIYAD MADAX BANNAAN

Dadyow badan ayaa muddooyinkii dambe si isdabajoog ah uga xoroobey isticmaarka. Arrintaasi waxay noqotay astaan ka mid ah astaamaha casrigeennani ku caan yahay. Dagaal dheer oo in qarni ka badan soconayey ka dib ayaa dadka Xeebta, Jabuuti 27kii Juun 1977kii hantiyeen xornimadoodi iyagoo heeryadii gumeysiga Faransiiska gees isaga xooray. Xoog iyo ciidan ayaa Afrikada madaxbannaan ku soo bilrey.

Inkastoo ay aad u dad yar tahay, (dadka reer Jibuuti kama badna rubuc malyan) barwaaqada dalka si nacfi weyn looga tabcaana ay kooban tahay, misana Jamhuuriyadda ugubi waxay ku taal meel istaraatiiji ah. Waxay ku taal iridda Koonfureed ee Badda Cas. Qaayahaas istiraatiijiga ah ayaana u sabab ahaa waxa Faransiisku sida macangagnimada ah isugu dhejinaayey Jabuuti muddaas dheer oo idil.

Xeebta Jabuuti waxay madaxbannanideeda ku soo gaartey, si lagu tilmaami karo xasillooni iyo degganaan. Dadka Xeebtu muddadii ay u halgamayeen xornimadooda waxa si weyn u taageeray ururro Caalami ah oo meeqaan iyo maamuusba mudan sida: Qarammada Midoobey, Ururka Midowga Afrika, Ururka Jaamacadda Carabta, dalalka Dhexdhexaadka ah iyo Ururrada Dimoqraaddiga ah ee adduunka.

Waxaa iyadu xus gaar ah mudan sidii JDS talo iyo taageero hagar bax leh si joogta ah ugu deeqi jirtey gobannimaddoonka Xeebtaas; taageeradaas oo sida la wada ogsoon yahay kaalin aad u laxaad weyn ka ciyaartay madaxbannaanida Jabuuti.

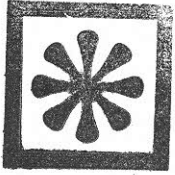
Faransiiska calankiisii Jabuuti tan iyo aammanuu wuu ka duubmay; wuxuuse halkaas ku dhaafay dal si kastaba dib-u-dhaacsan. Yididiiladu waxay ku jirtaa madaxda hoggaanka Siyaasadda dalka haya ee hore u muujiyey in khilaaf iyo is-af-garadwaa kastaba ay wada hadal iyo degganaan ku dhammayn karaan. Kuwaas weeye kuwa xilka xallinta mashaakilka dalka horyaal iyo horumarintiisu saaran yahay, iyadoo mar walba helaysa taageero iyo saaxiibtinnimo.

Sidii aanu sheegnay, Jabuuti waxay Baab-el-Mandab oo ah illinka Koonfureed ee Badda Cas u jirtaa tuuryo dhagax. Taas ayaa indho badan oo caalami ah u soo jiidday.

Arrintaas ayaa keentay in aan si sahal ah oo madaxbannaan loo dhaafin in Jabuuti ay horumarkeeda ku xaqiijiso; hase yeeshee dadka reer Jabuuti oo si wacan ula socda hunguri-kasoo-ridka ay goobta ay deggan yihiin ku hayaan xoogagga caalamiga ihi waxay u guntan yihiin inay dhib kasta oo ka hortimaadda xalli ka gaaraan, ho-horukaca bulsheed iyo kan dhaqaaleedna ka soo dhalaalaan.

Waxa hubanti ah ku tallaabsiga ay Jamhuuriyadda ugubi ku tallaabsato Siyaasad dhexdhexaad ah, nabad-ku-wada noolaad ah, xurmayn arrimaha guda-ahaaneed ee dawlad kale, iskaashi iyo tix-gelin derisnimo ah, hubaal Siyaasaddaasi mu'aamaraadka iyo shirqoolka xoogagga imberiyaaliyadda iyo dib-u-socodku ay shabaakteeda goobtan dhigayaan afka ayey dhulka u daraysaa.

Jamhuuriyadda Dimoqraadiga ee Soomaaliyeed iyadoo munaasabaddan faraxa leh awgeed u gudbineysa dadka Soomaaliyeed oo idil iyo inta Xeebta Jabuuti deggan dhammaantood hambalyo qaali ah iyo salaan diirran waxay Soomaaliya u aragtaa istiqlaalka Jabuuti inuu yahay mid iyada u dhashay waxtar weynna ka taraya xaqiijinta himilada Ummadda Soomaaliyeed ee ah inay si buuxda uga madaxbannaanaadaan gumeysiga.

SANNAD-GUURADII 17aad EE MADAXBANNAANIDA QARANKA SOOMAALIYEED

Dadka J.D.S. waxay xuseen bishan Luuliyo Sannadkan 1977ka Sannadguuradii 17aad ee ka soo wareegtay maalintii madaxbannaanida iyo midnimada qaranka Soomaaliyeed, iyadoo ay ku dhaceeyso cadceeddii kululeyd ee gu'gu.

Had iyo goor bisha Luuliyo ee sannad kasta waxay soo celisaa xusuustii dhabbihii dheeraa ee uu soo maray dhaqdhaqaaqa Soomaaliyeed, xaaladdii adkayd iyo halgankii garaaraa ee dadka Soomaaliyeed ku qaadeen dalalka gumeysiga. Waxaa kale oo ay ina xasuusisaa sida dadweynihii kadeednaa ee Soomaaliyeed ay u khiyaameeyeen kooxdii danaystayaasha ahayd ee ay xariga siyaasadda u dhii-been 9kii sannadood ee ugu horraysay madaxbannaanida J.D.S.

Waayo-aragnimadii laga helay sannadahan mugdiga ahaa ayaa kobcisay ruuxa kacaannimo ee dadweynaha; soo-shaac bixiyey khartarta siyaasadda gumeysiga cusub ee ay ku dhaqmayeen kooxda xukunka wadday, sugayna culaysinta iyo ballaarinta halganka uu dadweynaha Soomaaliyeed uu kula jiray daba-dhilifka imberiyaaliyadda iyo gumeysiga cusub, laguna doonayey isbeddel bulsho oo run ah oo kor u qaada nolosha dadweynaha shaqaalaha ah.

Halganka lagama daalaanka ah ee dadka shaqaalaha ah waxaa taajka saaray kacaankii 21 Oktoobar 1969kii, kaas oo afka u riday xukunkii hore ee gaabiska ahaa, una daadaheeyey xoogga, tamarta iyo awoodda dadka Soomaaliyeed sidii loo gaari lahaa madaxbannaani, dhaqaale iyo dhaqan sarreeya. Intii kacaanku ka curtay dalka guulo badan ayaa la soo hooyey, 1da Luuliyo ee Sannad kastaana waxay maragsataa horumar laxaad leh iyo guulo fara badan oo ay gaartay J.D.S.

Qaramayntii hay'adaha shisheeye ee waaweyn, miisaankii baayacmushtarka, iskaashigii loo dejiyey beeralayda, qoraalkii afka Soomaaliga iyo qaadashadiisa uu noqday afka rasmiga ah ee waxbarashada iyo maamulka dalka, aasaaskii XHKS, iyo Ururadda Bulshada waxay dhammaan ka mid yihiin waxyaabaha la taaban karo ee ay maragsadeen bilihii Luuliyo ee sannadihii kacaanka.

Hase yeeshee xil fara badan ayaa weli horteenaa yaalla: isbedelka degdegga ah ee bulshada; tirtiridda: shaqo la'aanta; Cudurka iyo Jahliga waxay yihiin arrimo culus oo u baahan adkeysii; iyo shaqo isdaba joog ah oo ay ku dheehan tahay aragti sax ahi.

Hadda waxaynu u dabbaal degaynaa sannad guuradii 17aad ee ka soo wareegtay madaxbannaanidii qaranka Soomaaliyeed, xilli ay gobolkan (geeska Afrika) ku meersan yihiin dabinno loola dan leeyahay hakinta socodka kacaannimo ee ka socda qaaradda geesteedan. Xoogagga imberyaaliyaddu iyo kuwo ka mid ah dalalka jaarka ah oo aan maskax lahayn ayaa waxay ka saqeynayaan sidii loola diriri lahaa xaqiijinta nabadeed iyo is-afgaradnimo ee bedkan.

Iyadoo iminka aannu xusayno sannadguuradii 17aad ee madaxbannaanida qaranka Soomaaliyeed, waxaannu ku niyad sannahay una hanweynnahay lama huraannimada madaxbannaanida qaybaha dalka Soomaaliyeed ee weli ku jira gacanta gumaysiga. Hase yeeshee arrintani waa mid inooga baahan inaynu xoojinno midnimadeena iyo inaynu meel uga soo wada jeesano dhammaan dhibaatooyinka hortagan xaqiijinta himiladan.

Sidaa daraadeed, munaasabadan farxadda leh waxaa loo baahan yahay inaynu ku hiranno Xisbiga; xoojinno midnimada xoogagga cimograadiga ah; hore u marinno isbahaysiga aynu la leenahay saaxiibadeenna iyo inaynu ka feejignaano dabinnadda khatarta ah ee lagu baqna yooyahayo kacaankeenna. Intan marka aynu gaarno ayuun baynu xaqiijin karaa in dabinnadaas waxshinimada la kulmi doonaan guul daro iyo qalbi jab.

HALGANKA ERETERIYA OO GAARAY HEER SARE

Waxaa la wada ogsoonyahay in halganka dadka reer Ereteriya ay kula jiraan Taliska Xabashida si ay u hantaan Madaxbannaani buuxda uu sannadahan dambe aad ugu badnaa wararka dunida. Taas oo caddaynaysa in halganka gobannimadoonka Ereteriya uu gaaray heerkiisii u sarreeyay.

Dabayaaqadii Qarnigii 19aad waxaa ku habsaday Qaaradda Afrika duullaankii caanka ahaa ee Imberiyaaliistayaasha reer Yurub. Talyaaniga oo isagu goor dambe ku soo biiray xoogaggaas duullaanka ahaa, wuxuu ku guulaystay inuu qabsado Liibiya, Ereteriya iyo qayb ka mid ah dalka Soomaaliyeed.

Wuxuu Talyaanigu dalka Ereteriya soo galay 80aadkii Qarnigii 19aad, oo uu si rasmi ahaan ah uga dhigtay mustacmarad uu gumaysto 1890kii. Taariikhda Ereteriya waxay la mid tahay haddii si loo fiiro taariikhda qaybta dalka Soomaaliyeed ee uu Talyaanigu gumaysan jirey. Waxay labaduba wadaagaan waayaha xukunkii gumaysiga Talyaaniga oo ay gacan bir ah ku qabatay faashiistadii Militariga ahayd ee imberiyaaliyadda Talyaaniga.

Ereteriya, waxay noqotay taariikh ahaan bulsho ku barbaartay halgan iyo iska-horimaadkii ay la gashay xoogagga gumaysiga Tal-

yaaniga «ka hor 1941kii», Ingiriiska (1940 naadkii) iyo Xabashida oo ay hadda is-hayaan.

Markii la jebiyey faashiistadii Talyaaniga, xoogaggii imberyaaliyadda waxay gacan buuxda siiyeen siyaasaddii Xabashida ee ku dhisnayd dal ballaarsiga, waxayna isbarbartaageen Xabashida ee ku adkaysatay in la soo raaciyo Ereteriya. Waxaa hoggaaminaayey xoo-gagga kale ee gumaysiga imberiyaaliistaha Maraykanka; Maxaa yelay wuxuu qorshaystay inuu saldhiga weyn oo Milatari (Kagnew) ka dhisto Ereteriya, taas oo Xabashidu ku siinaysey gacan buuxda.

Siyaasadaas tirtiridda qarannimada Ereteriya waxaa diiddanaa xoogagga horusocodka ah ee dunida, gaar ahaan waxaa waagaasi si cad uga soo horjeestay dalka M. Soofiyeeti.

Taliska Xabashidu wuxuu qaaday tallaabooin ku fadhiya curyaamin, argagaxiso, dhac, dil iyo qalalaase aan damin si uu u xoojiyo siyaasaddiisa ku dhisan gumaysiga.

Isla markaana, waxay muujisay kaniisaddu gaalada inay dabadhilif daacad ah tahay aadna uga faa'iidayatey waayaha gumeysiga si uu u fushado siyaasaddiisa foosha xun ee lidka ku ah xuquuqaa asaasiga ah ee dadka reer Ereteriya.

Isla 1949kii, ayaa koox horusocod ah oo ka tirsan waddaniyiinta Ereteriya, bilaabeen inay ka doodaan sida ugu habboon ee loo suuragelin karo abuuritaanka «Jabhadda Xoraynta Ereteriya». Haseyeeshee, wuxuu waagaas ra'yiga dadweynuhu u muuqday inuu la jiro, bal, in fursad la siiyo go'aanka qaramada Midoobay; sidaa Jabhadda gobannimadoonka Ereteriya.

Waxaa la wada ogsoonyahay in talidii ay soo jeediyeen Qaramada Midoobay ee ku saabsanayd xiriirka barlamaaniga ah ee Xabashida iyo Ereteriya uu fashilay. Waxay arkeen reer Ereteriya sharaftii iyo gobannimadii dalkooda oo si tartiib-tartiib ah loo dhacayo, iyo xukunka Xabashida ee gumeysiga ah oo gacan bir ah ku qabtay dalkooda; taasoo ku dhalsay dib-u-dhac dadweynaha, horumarka dhacaaheed iyo waayaha bulshadeed.

Xukunkii (Xayle-Sillaase) wuxuu ku tuntay go'aankii Qaramada Midoobey ee xusayey inay Ereteriya u madaxbannaanaato xukun-

keeda iyo maamulkeeda gudaha, wuxuuna soo hasyey Ereteriya muddo aan yarayn isagoo ku haya dadka reer Ereteriya kadeed iyo gumaysi.

Waxaa hubaal ah, taariikhduna ina baraysaa in meeshii iska-deed iyo isku dul-noolaad uu ka socdaba, dagaal iyo halgan gobannimadoon ah lagala horjeedo. 1959kii waxaa la abuuray dhaqdhaqaaqa gobannimadoonka Ereteriya oo ku bilaabmay dagaal dhuum-aalaysi ah, kana aaloosmay markii hore magaalooyinka. Taasina waxay u sii gogol xaartay asaaskii Jabhadda Xoreynta Ereteriya taariikhdu markay ahayd Sebtember, 1961kii.

Waxay arrintaasuna tusaale u ahayd bilowga halganka gobannimadoonka Ereteriya oo galay heer sare oo uu isticmaalayo hub nooc walba leh. Haddaba si loo joogteeyo loona xoojiyo halgankaas gobannimadoonka waxaa abuurmay 3 urur, ama Jabhaddood oo waddani ah kana qayb qaatay halgankaas — midiba waayo iyo hab ay ku dagaalantayba — oo kala ah:- (ELF-RC, PLF iyo ELE-PLF).

Inkastoo oo uu dhexmaray Jabhadaha gobannimadoonka ah khilaaf, colaad iyo xifaaltan ku dhisan tartan iyo hinaase, haddana, waxaa ka dhexeeyey dhammaantood isu duwid iyo wada shaqeyn, waddaninimo oo la filayo hadda iyo wixii ka dambeeya inay dagaal-yahaniinta reer Ereteriya midnimadooda xaqiijiyaan si ay uga guulaystaan gumaysiga Xabashida.

Muddo 16 sanno ah, ayaa gobannimadoonka Ereteriya ku jirey halgan aloosan oo xornimadoon ah, kuna dhisan inay awood u helaan ka taliyaanna aayahooda dambe ee xaqa ay u leeyihiin.

Halganka Millatari ee ay soo gashay Ereteriya wuxuu ahaa mid qiime weyn leh hase yeeshee, waxaa fiiro gaar ah mudan oo lagu xusaa kacaanka gobannimadoonka Ereteriya isbeddellada qotada dheer ee uu dhaliyey kuwaas oo soo taabtay dhincyada kale duwan ee nolosha bulshada Ereteriya.

Halganka gobannimadoonka ah ee uu ku soo jirey dadka reer Ereteriya, wuxuu kaloo qiime weyn u lahaa, raad iyo xiisad inay abaabulaan oo habeeyaan beeraha, inay curiyaan tabo iyo xeelado kacaameed oo lagu muujiyo qiimaha iyo horumrinta tacabka iyo sha-

qada. Iyadoo u dagaallamaysa madaxbannaanideeda qarannimo waxay Ereteriya suuragelisay inay hirgeliso kacaan demokraatik ah oo ay ugu gogol xaarayso dhalashada Jamhuuriyadda Dadka ee Ereteriya.

Halganka gobannimadoonka ah ee uu ku soo jirey dadka reer Ereteriya, wuxuu kaloo qiime u lahaa, raad iyo xamaasad, gobannimo, demoqraadiyad iyo horumar u dirir ku beeray oo ku tallaalay dadweynaha reer Itoobiya ee u dagaallamaaya inay dhacsadaan xuquuqdooda uu duudsiyey gumeysiga Xabashidu.

Taliska cusub ee Addis-Ababa, intii uu aqoonsan lahaa xuquuqda sharciga ee Ereteriya, oo uu raadin lahaa xal siyaasi ah oo caddaalad ku dhisan dhibaatan — wuxuu abaabulayaa dagaal uu ku tirtirayo jiritaanka Ereteriya; oo ciidammada qalabka sida, calooshooda u shaqaystayaasha, dagaal gelintooda ka sokow, wuxuu isku deyayaa taliska Xabashida ee cusubi inuu kicin iyo abaabul ku dhisan (Shuufansim) iyo cunsumo ku abuurto beeraleyda danyarta ah, kuwo shaqaalaha iyo wax-ma-garadka ah oo uu u qaybiyo hub iyo raashin, isagoo qaadaya Olole uu ku beerlaxowsanayo — isla-markaana ku abaabulayo socod dheer oo loogu daadgureeyo dadkaas si loogu duulo Ereteriya oo loo jebiyo kacaankeeda, hase yeeshee, ay taasi dhalisay inay ku hoobtaan goobaha dagaalka ee K. Ereteriya, iyagoo u dhimanaya fikradda guracan ee Imberiyaaliyaddu alliftay naf-u-huridda iyo difaaca «xuduuddii gumaysigu u qaydey xabashida»

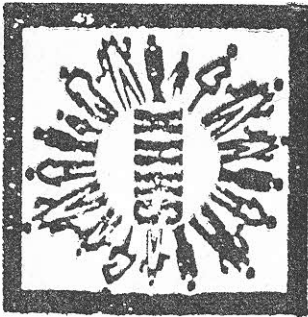
Waxaan shaki ku jirin inaan ummad addoonsata ummad kale ahayn ummad xor ah. Isagoo isticmaalaya hal-haysyada horusocodka ah, kuna andacoonaya inuu dhisay H/wadaag taliska cusub ee Addis-Ababa wuxuu ku shaqayrayaa Joogtaynta siyaasadihii ku dhisnaa kadeedka iyo dulmiga ee Taliska boqortooyada ee hore.

Hase yeeshee, waxay caddaysay taariikhdu, inkasta oo la isticmaalo qalab iyo tab maqaar saar ah oo ka horjeeda nuxurka siyaasadda iyo mabaadiida uu ku dhawaaqay uu jabayo oo hoog iyo fashal ku damaynayo mustaqbalka.

Halganka Ereteriya wuxuu soo socday 16 sano, wuxuuna u muuqdaa inuu socon karo in ka badan 16 sano oo kale; si uu u tirtiro dulmiga waddaniga ah iyo iskadeedka bulshadeed.

Wuxuu kacaanka Ereteriya u yahay tusaale halganka dabaqiga ah ee lagala horjeedo dabaqadda Afrikaanka ah ee haysata Xukunka. Sidaas darteed, waxay waayo-aragnimo iyo aragti cusub siinaysaa kacaanmadda mustaqbalka Afrika iyo dunida 3aad ka dhalan doona.

NOLOSHA XISBIGA

Munaasabadda Sannadguurada Koowaad
ee aasaaska Xisbiga,
Qaabkii Abaabulka Dhismaha XHKS iyo
Ururrada Bulshada

Cumar Salaad X.G.DH. XHKS

Halganka Gobbannimadoonka Ummadda Soomaaliyeed taariikhdiisu waa dheer tahay wuxuuna soo taxnaa ilaa qarnigii 16aad horraantiisii, waqtigii dhaqdhaqaaqii Axmed Gurey. Kacaa-kuf badan kaddib, dhaqdhaqaaqaas waxaa mar labaad si xoog leh u soo rogaal celiyey geesigii Sayid Maxamed Cabdulle Xasan iyo daraawiishtiisii, halgankaas oo socday 1901kii ilaa 1921kii, ayna Ummadda Soomaaliyeed kala hor jeeday gumeysigii dalka qabsaday kaddib shirkii Imberyaaliyadda ee Baarliin 1884kii. Halgankii Daraawiishtu wuxuu baraarujin iyo shidaal siiyey dhala-shadii axsaaktii gobannimadoonka oo dalka ka dhala-tay dhammaadkii Dagaalkii Adduunka ee Labaad, markii la jabiyey Fashiistada. Kuwaas oo uu ugu horreeyey Xisbigii Ururka Dhallinyarada Soomaaliyeed «Somali Youth League», oo halganka soo hoggaaminayey 1943kii ilaa 1960kii, waqtigii gobannimada. Xisbigaasi wuxuu gaarsiiyey dadweynaha midnimo, shacuur waddani ah, iyo garaad siyaasadeed. Wuxuu gaarsiiyey dadweynaha heer ay illoobaan qabiilka, iyo danaysiga oo ay midnimo iyo waddanimo ku wada fikaraan. Xisbigu Barnaamijkiisa wuxuu ku qortay «Soomaalidu giddigeed waa walaalo siman, qabiil, diin iyo dariiqo ma kala qaybiyaan». Gumeysigii wuxuu ku tilmaami jirey Xisbiga dhallinyaradii hoggaaminaysay in ay qabeen fikrad shucuuciyadeed, midnimadoodii, barnaamijkoodii iyo xeeladahooda marka uu kala tuuri waayey. Hase yeeshee, been ma ahyn in fikrad horusocod ahi hoggaaminaysay ururkaas. Jaalle Yaasiin Xaaji Cusmaan oo ahaa Hoggaamiyihii ugu horreeyey oo ururka, wuxuu ahaa nin horusocod iyo kacaan ah oo xiriir iyo talo la lahaa Xisbiga Shuuciga ee Talyaaniga Laantii uu ku lahaa Muqdisho. Calaamadda Ururka «SYL» waxay ahayd caleen saddex dhegood leh oo ku fadhida bil dhalatay, taasoo macnaheedu yahay calaamadda Hantiwdaagga ee caalamiga ah (Dubbe iyo majo) oo la maldahay. Midnimadii xoogga

weynayd ee ururkaasi ku hoggaaminayey dadweynaha waxay dhalisay in labo qaybood oo ka mid ah shantii meelood oo gumeysigii u kala qaybiyey dalkeenna ay madax bannaani gaareen sannadkii 1960kii. Sidii caadada u ahayd Gumeysiga, wuxuu awooddii dawladnimo ku wareejiyey daba-dhilifyadiisii uu soo tababaray oo danihiisa iyo kuwooda gaarka ah u adeegayey.

Sidaas darteed, Halgankii iyo himiladii dadweynuhu waxay noqdeen dhicis iyo kuwo meel maran ku dhacay. Xukunkii gumeysiga cusub ku faruur xirnaa wuxuu bilaabay inuu hirgeliyo siyaasadda gurraacan oo ah «Qaybi oo xukun», iyagoo isticmaalaya qabiil, laaluush iyo nooc kasta oo Musuq-Maasuq ah. Siyaasaddaasi waxay dhalisay niyad jab, midnimadii oo kala furfurata, shucuurtii waddaniga ahayd oo hoos u dhacda iyo tartan danaysinimo. Xaaladda dhaqan-dhaqaale oo ku sugnayd heer miyiniimo iyo habka gumeysiga cusub way sii xumaatay. Dhaqaaluhu wuxuu gaaray heer musalif ah, haddii aan si kale u niraahnaa, dalku wuxuu rahaamad ahaan gacanta ugu galay imberyaaliyadda Aduunka, marka laga eego deynkii uu ku haftay, mushahaaroyinkii iyo kharashkii caadiga ahaa oo la bixin waayey iyo sidii guud ahaan Imberyaaliyaddu ugu talinaysay. Markaas shaaki kuma jiro in siyaasadda iyo dhaqankuba ay noqdeen dabadhilif iyo gun. Kala firirkaas iyo jahawaneerkaasi wuxuu dhaliyey inay soo baxaan ururro «siyaasadeed» iyo «bulsho» oo ciiddaas ka badan. Urur ku-sheegyadaas oo tiradoodu gaareysay 88, waxay dhab ahaan ahaayeen ururro qabiil, danyasi iyo u adeegidda gumeysiga cusub iyo imberyaaliyadda ku dhinanaa, looguna talo galay kala qaybinta midnimada dadweynaha iyo hakinta halgankooda ay ku doonayeen gobannimo buuxda, oo horumar bulshadeed leh. Ururradaas qaar ka mid ahi waxay sheegan jireen fikrado horusocod ah, hase ahaatee waxaa dhexdooda ku xoog batay fikradihii dibusocodka ahaa. Inkastoo xaaladda guud, qaabkii iyo dulucdii abaabul-siyaasadeedkii jiray ay sidaas ahaayeen, haddana halganka dadweynaha Soomaaliyeed uu ugu jiray in uu gaaro gobannimo iyo horumar dhab ah, marnaba ma damin. Waxaa jirey nacayb iyo mucaaradnimo xoog leh ooy dadweynuhu u qabeen xukunkaas gumeysiga u adeegaayey iyo waddada uu ku socaday.

Ururradii Shaqaalaha iyo Dhallinyarada oo jirey, inkastoo ay saamaysay xaaladdii markaas jirtey, si cad bay uga soo horjeesteen xukunkaas. Tusaale waxaan u soo qaadan karnaa mudaahaaradyadii shaqaalaha iyo dhallinyarada oo sannadihii 1962kii, 67kii iyo 68kii

oo si xilleh u gilgilay tiirarkii nidaamkaas. Mudahaaradyadaas iyo kuwo kale oo badan waxaa had iyo jeer taageerayey dadweynaha oo idil, bareer iyo qarsoodiba. Xaaladaasi waxay na tusinaysaa in dadweynuhu doonayeen isbeddel in lagu sameeyo habkaas hase yeeshee ay la'aayeen urur hoggaamiya. Dhibaatada noocaas waxaa ummadda ka saari lahaa, xisbi shaqaale oo horusocod ah. Laakiin shaqaalaha jirey dhanka dawladda oo ugu badnaa, tiradoodu waa ka yarayd 30,000 marka laysku daro shaqaalaha tacab soo saarka iyo kuwa hawlaha. Dhinaca shaqaalaha ka shaqeeya dhaqaalaha gaarka ahna tiradoodu 5,000 waa ka yarayd. Markaas miyey suuroobi kartay in la helo xisbi noocaas ah? Jawaabtu waa maya. Rajada dadweynuhu lahaa maxay ahayd? Xoogga Dalka. Dadweynuhu waxay xoogga dalka u arkayeen in uu ka fogaa musuqmaasuqii jirey Dalka. Sidaas darteed halhayskoodu wuxuu ahaa «Xoogga Dalkow naga soo gaar».

II. DHALASHADII KACAANKA IYO ABUURITAA-NKII XAFIISKA XIRIIRKA DADWEYNAHA

Xaaladda kor ku tilmaaman waxaa madaxeedii maajo u rogay Kacaankii 21kii Oktoobar 1969kii oo ay soo abaabuleen saraakiil horusocod ah oo ka tirsanayd Ciidamada Qalabka Sida oo uu hoggaaminayey Jaalle Sareeye Gaas Maxamed Siyaad Barre, iyagoo ka gilgishay maamul xumadii iyo dhiigmiiradkii ummaddu ku jirtey iyo laadaantii qaranku ka lushey, iyagoo ka tarjumayey dareenka dadweynaha, haystayna kalsoonida iyo taageeradooda.

Hoggaankii ka dhashay kacaankaas oo ahaa Go-laha Sare ee kacaanka oo guddoomiye uu ka ahaa Jaalle

Sarreeye Gaas Maxamed Siyaad Barre, wuxuu baabi'iyey dastuurkii, barlamaankii, dawladda iyo wixii kale oo sharciyo ahaa oo ka horjeeday ujeeddada Kacaanka kuwaas oo lagu caddeeyey Xaashidii kowaad ee Kacaanka. Isla xaashidaas waxaa ku caddayd siyaasadda kacaanka, taas oo ahayd: in dalka laga dhiso bulsho cusub oo ku dhisan caddaalad, shaqo iyo sinnaan bulshadeed. Gobollada iyo Degmooyinka waxaa laga dhisay Guddiga kacaanka oo ka kooban saraakiil ciidamada qalabka sida, kuwaasoo ahaa hayadaha awoodda kacaanka ee Gobollada iyo Degmooyinka. Tillaabooyinkii ugu horreeyey oo kacaanku qaaday, ka sokow qaramyantii halbowlayaasha dhaqaalaha, waxaa ka mid ahaa dib u soo noolayntii, kalsoonida, Iimaanka, sharafta, waddaaninimada iyo midnimada dadweynaha. Golaha Sare ee Kacaanku wuxuu durbadiiba bishii November 1969kii abuuray Xafiiska la yiraahdo Xafiiska Xiriirka Dadweynaha, oo hawshiisu ahayd xiriirka GSK iyo Dadweynaha. Xafiiska hawlihiisa waxaa ka mid ahaa inuu dadweynaha u gudbiyo go'aamada iyo farriimaha GSK ka soo baxaayey, iyo inuu waraaqaha, arjiyada iyo dhambaallada taageerada iyo talo bixinta ah oo dadweynaha ka imaanayey gaarsiyo GSK. Ka dib tillaabo tillaabo xafiisku wuxuu bilaabay inuu u gudbo kicinta dadweynaha.

Hawlihii kicinta oo ugu horreeyey oo uu qabtay Xafiiska Xiriirka dadweynuhu waxay ahaayeen bannaan baxyo dadweyne oo lagu taageerayey go'aannadii Kacaanka oo ay ka mid ahaayeen kuwii qaramayntii xubnaha dhaqaalaha, ku-dhawaaqii doorashada Hantiwadaagga Cilmiga ah. ololayaashii ku baraarujinta dadweynaha qiimaha shaqada, fasiirraaddii iyo fidinta Hantiwadaagga Cilmiga ah, iyo dhaqangelinta Mabda'a cusub oo dbaxalgalka ah ee Iskaa wax-u-qabso oo kacaanku curiyey, la dagaallankii iyo ceebayntii qabiilka, gobolaysiga, eexda, qaraaba kiilka, maamul xumada, fidinta iyo taageeridda dhaqdhaqaaqyada gobannimadoonka iyo dadweynaha dulman, iyo cambaareynta dhagarta iyo gardarrada gumeysiga iyo imberyaaliyadda iyo daba-dhifilyadooda. Hawlihii Xafiisku markii ay sidaas u fideen, GSK wuxuu gartay abaabulidda gudiyo dadweyne oo kala duwan oo xafiiska ku caawiya hawlaha kicinta, hanuuninta iyo hawlgelinta dadweynaha. Si loo hanto loona fuliyo hawshaas kicinta, iyo abaabulka dadweynaha oo kacaanka qiimo weyn u leh, waxaa la amray in lagu soo ururiyo kaadarka horusocodka ah xafiiska, isla markaasna la tababaro kuwo cusub iyo kuwaasba. Muddada oo hawlahaas oo dhan lagu fulinaayey waxay ahayd 1970kii gudihii ilaa 1971 horraantiisii. Bishii Sebtember 1971, si kicinta, hanuuninta, abaabulka iyo hawlgelinta dadku u sahlanaato, hoosna

ugu degto, waxaa magaalada Muqdisho loo kala qaybiyey 13 xaafadood, waxaana laga furay laamo xafiiska xiriirka Dadweynaha, laamahaas oo madax looga dhigay kaadarkii XXD uu u soo tababaray abaabulka siyaasadeed, kuwaasoo xafiiska wakiillo uga ahaa xaafadaha, Xaafadahaas waxaa laga dhisay guddiyo cusub oo la yiraahdo Guddiga dadweynaha xaafadda, guddigaas oo ka kooban 25 qof oo isugu jira shaqaale, dhakhtaryaro, haween, odayaal, iyo ganacsato yaryar. Guddiga waxaa guddoomiye u ahaa wakiilka XXD. Hawlaha Guddiga waxaa ka mid ahaa-

1 — Iyagoo dadweynaha u qabta si joogto ah shirar ballaaran oo hanuunin, oo lagula socodsiiinaayo go'aamada GSK iyo tilmaamaha Guddoomiyaha GSK, Jaalle Maxamed Siyaad Barre, sida joogtada ah uga soo baxaayey, u fadiridda fikradaha horusocodka ah ee hantiwadaagga, ceebeynta iyo kashifaadda dhagarta iyo biini-aadami la'aanta gumeysiga iyo imberyaaliyadda IWM

2 — Kicinta iyo u diyaarinta dadweynaha inay ka qaybgalaan ololyaasha Mashaariicda faraha badan ee dib-u-dhisidda dalka oo kacaanku bilaabay, iyadoo halhaysku ahaa «Iskaa wax u qabso», mashaariicdaas oo ka koobnaa dugsiyo, isbitaallo, bukaan-socodyo, Xafiisyo, waddooyin, jardiinocoyin, beero IWM, si loo baajiyo kharashka ku baxaaya faarsamada iyo cududda, kadibna loogu dhiso mashaariic kale.

3 — Qabanqaabinta bannaanbaxyada lagu taageerayo go'aannada GSK, xuska munaasabadaha waddaniga ah, kuwa lagu taageerayo guulaha ay gaareen dhaqdhaqaaqyada xooggaga horusocodka ah iyo dadyowga la dulmaayo, tusaale waxaan u soo qaadan karnaa bannaanbaxyadii loo sameeyey taageeridana ahayd «Falastiin Ha xorowdo», «Ha laga joojiyo dadweynaha reer Fiyetnaam sunta iyo dabka Maraykanku ku gubaa-yo», «Afrikada Koonfureed Ha Xorowdo», «Anjela Dafis Ha la sii daayo»

4 — Xulidda iyo tababaridda Kaadir waddaniyiin iyo kacaaniin ah oo fuliya hawlaha kacaanka,

5 — Ilaalinta Nabadgelyada Kacaanka.

Dhismihii Xaafadaha, Golayaasha Hanuuninta iyo Guddiyada Bulshada

Hawlahaas dadweynaha oo idil waxaa isku dubariddi jirey XXD. Hawlihii kicinta, hanuuninta iyo abaabulka dadweynaha iyagoo had iyo jeer sii ballaaranaa-

yey dartood, GSK wuxuu guddoomiyey bishii Febraayo 1972 in xaafadaha Muqdisho laga dhiso Golayaal Hanuunin Dadweynaha. Golayaashaasi waxay sahleen oo suurto geliyeen in hawshii kicinta, hanuuninta, iyo abaabulka heer sare gaarto, markii dadweynuhu helay xarumo mug weyn oo qaada dadkoo dhan, oo ay si sahlan ugu dhageysan karaan hanuuninta ayagoo fadhiga, halkii horay meel gegi bannaan iyagoo taagan lagu hanuunin jirey, iyo qolal shirarka lagu qabto iyo xafiisyo guddiyadu ku fuliyaan hawlhooda.

Qaabkaas cusub ee hanuuninta waxaa la dhashay iyadoo la badiyey guddiyada dadweynaha iyo noocyadoodii. Halkii horay uu ka jirey guddiga dadweynaha ee Xaafaddu, waxaa kaloo la dhisay guddi shaqaale ee xaafadeed, Guddi dhallinyaro ee xaafadeed, guddi haween ee xaafadeed oo midkiiba ka kooban yahay 15 xubnood. Saddexdaas guddi waxay hoos imaanayeen Guddiga dadweynaha ee Xaafadda oo isaga xubnihiisu isugu jireen shaqaale, dhallinyaro, Haween, odayaal, iyo ganacsato yaryar. Guddiga Dadweynuhu wuxuu masuul ka ahaa Maamulka Xaafadda oo dhan, xag abaabul, dhaqaale, kicin, hanuunin, Iskaa wax qabso. Guddiyada shaqaalaha, dhallinyarada iyo haweenku waxay si gaar ah u qaabilsanayeen kicin, hanuuninta, hawlgelinta kooxaha ay ka wakiilka yihiin, iyagoo islamarkaas hawlaha ku taageeraya guddiga dadweynaha ee Xaafadda:-

Xubnaha guddiyadaas waxaa magacaabi jirey XXD ayadoo la tixgeliyey xulka iyo talada uu soo jeediyey Wakiilka XXD ee Xaafadda. Sharuudaha xubnaha guddiyadaas lagu xuli jirey waxaa ka mid ahaa taageeridda kacaanka, hawlkarnimo, iyo daacadnimo. Guddiga Dadweynaha ee Xaafadda waxaa guddoomiye u ahaa wakiilka XXD. Guddigu fadhidiisa marka uu uga doodo hawlaha iyo shaqooyinka markaas taagan waxaa la gaari jirey go'aan ku dhisan inta badan. Wakiilka XXD waxaa la siiyey awood uu wax uga qabto arrimaha degdegta ah oo u baahan go'aan qaadashadiisa iyo inuu ka hortago waxyaalaha qaladka ah. Waxaa lagu dadaali jirey in wakiilka XXD noqdo qof xilkasnimo, daacadnimo, iyo garaad siyaasadeed oo fiican leh. Wakiilkii la arko inuusan hawshii sidii la rabay u gudanayn waa laga qaadi jirey wakiilnimada.

Abuuridda Golayaasha cusub ee hanuuninta dadweynaha ee xaafaduhu, sidaan horay u soo sheegnay, waxay la timid tiro iyo tayo cusub ee kicinta, hanuuninta iyo abaabulka ah. Guddiyada bulshada oo kala duwan ka sokow, waxaa durbadiiba halkaas laga abaabulay ciidanka Guulwadayaasha oo ka dhashay dhallinyaro, Ma-

gaala-Madaxda Muqdisho, oo loo furay tababarro garaadkooda siyaasadeed kor loogu qaadayey kuwaas oo la xiriiray ololihii hirgelinta Hantiwadaagga Cilmiga, dhallinyaradaas tababarkii la siin jirey waxaa ka mid ahaa ka qaybgalka fulinta Iskaa wax u qabso, dhismaha nadaafadda, ilaalinta nabadgelyada kacaanka, go'aamada GSK iyo daruus Hantiwadaag ah. Maalmihii hore waxaa lagu magacaabi jirey «Daljireyaal». Dhallinyaradaas oo tiradoodu ahayd kumanyaal, markii tababarradoodii xaafadda uga socday ay dhammaysteen, waxaa tababar midaysan oo 2 todobaad ah looga furay Xaafadda Waaberi (oo haatan ah Degmada Waaberi) ee Muqdisho, bishii Sebtember dabayaaqadeedii iyo bishii Agoosto horraanteedii 1972kii. Marka ay tababarka u socdaan ama ka soo baxaan waxay wadocoyinka magaaladda ku dhexyaal ku mari jireen huggun iyo heeso kacaan ah oo ay ku amaanayeen Kacaanka, kuna ballanqaadayeen inay difaaca kacaanka naftooda u hurayaan, iyo handadaad iyo guulguulid ay Kacaandiidka u jeedinayeen. Heesaha ay ku heesi jireen waxaa ka mid ahaa «Guulwade Siyaad», iyo heeska «Wahsan mayno ka waaban mayno hawsha warankayaga ka weecin meyno cacawga» oo markaas soo baxay.

Tababarkaas markuu dhamaaday waxaa lagu xiray Xaafadda Boondheere (haatan degmada Boondheere) ee Muqdisho, taariikhdu markay ahayd 19kii Agoosto 1972kii. Dabbaaldeggi lagu xiray oo ay ka soo qaybgaleen in ka badan 20.000 oo ah dhallinyaradii «Daljireyaalka» ahaa, waxaa ka soo qaybgalay oo xiray Jaalle Maxamed Siyaad Barre, Guddoomiyaha GSK, oo halkaas ka jeediyey khudbad qiimo weyn lahayd. Jaalle Siyaad, goobtaas ayuu ugu bixiyey Dhallinyarada Magaca la yiraahdo «Guulwade», ka dib markuu arkay iyagoo ku heesaaya heeska la yiraahdo «Guulwade Siyaad» islamarkaas ay yihiin kuwii difaacayey guusha Kacaanka. - Diyaarinta Dhallinyaradaas guulwadayaasha ah oo uu diyaariyey XXD, ma ahayn mid meel maran ka dhallatay, hase yeeshee, waxay ahayd jawaab dhallinyarada Soomaaliyeed ay ka jawaabayso baaqaqii Jaalle Maxamed Siyaad Barre, Hoggaamiyaha Kacaanku, uu u soo jeediyey Dhallinyarada Soomaaliyeed bishii Disember 1971kii, markii uu calanka Kacaanka ku guddoonsiiyey garoonka Kubadda Cagta ee Banaadir dhallinyarada, baaqaas oo ahaa «Calankii Kacaanka waxan u dhiibnay dhallinyarada inay ka daafacaan kacaandiidka gudaha iyo Imberyaaliyadda».

Ka dib markii imberyaaliyadda iyo daba-dhilifyada guduhu dhawr jeer isku dayeen shirqoollo ay kacaanka ku af-gembiyaan hase yeeshee ay ku guuldaraysteen dhiifoonnanta xooggagga Kacaanka darteed. Isla waqti-

gaas waxaa Golayaasha Hanuuninta laga aasaasay Ubaaxa Kacaanka Oktoobar, oo ka kooban carruurta da'dooda u dhexayso 6-14 sano. Guddiyadii waqtigaas dhashay waxaa ka mid ahaa wakiil siyaasadeed ee shaqaale oo lagu magacaabay shaqaalaha hay'ad kasta dhexdooda, wakiilkaas oo ku xirnaa XXD qaabilsanaana arrimaha kicinta iyo hanuuninta Shaqaalaha. Kicinta, hanuuninta, iyo abaabulka dadweynuhu kuma koobnayn oo keliya magaalada Caasimadda ah ee Muqdisho, inkastoo xoogga kaadarka iyo qalabka borobagaandadu iyada u badnaa, had iyo jeerna tijaabo iyo dhaqan gelinta qaababka cusub ee kicinta iyo abaabulka dadweynaha iyada lagu horraysiin jirey, ka dibna markay meel mar noqdaan waxaa loo gudbin jirey dalka intiisa kale. Kicinta iyo abaabulka dadweynuhu wuxuu ka soeday dalka oo dhan inkastoo uusan u habaysnayn una xoog badnayn sida magaalada Caasimadda ah oo uu ka furnaa XXD, Xafiiska Xiriirka Dadweynuhu laamo kuma lahayn Gobollada iyo Degmocyinka Dalka. Hawlaha kicinta iyo abaabulka dadweynaha waxaa hoggaamin jirey guddiyada Kacaanka ee Gobollada iyo Degmocyinka iyo guddi hoosaadyo ay sameeyeen oo lagu magacaabi jirey Guddiyada Hanuuninta Ummadda oo ka kooban shaqaale, Haween, dhallinyaro iyo odayaal. Guddiyada Kacaanka ee Gobolladu waxay tilmaamo iyo talooyin ka qaadan jireen sida XXD hawlihiiisu uga waday Muqdisho, ka dibna sidaa si u eg bay u hirgelin jireen.

Iyadoo ay ugu wacnayd go'aamadii iyo tillaaboc-yinka Kacaanka oo sida isdaba joogga ah uga soo baxaayey GSK, Golaha Dawladda iyo Mashaariicda dib-u-dhisidda dalka oo si xoog leh u soeday, kicinta, xiisaha, xaamaasadda iyo halganka dadweynuhu wuxuu gaaray heer aad u sarreeya. 1971kii dabayaaqadeedii iyo 1972kii dhexdeedii, intii u dhexaysey kaasoo aan oran karno, waa heerkii ugu sarreeyey ee xamaasadda kacaaneed ee dadweynaha gaartay ilaa Maanta. Shucuurtaas kacaaneed oo sarreysay darteed, waqtigaasu wuxuu ahaa waqtigii ay soo baxeen heesaha, gabayada, iyo halku-dhegyada Kacaanka ah badankoodu. Waxay ahayd markii dadweynuhu wada bartay heesaha bulhaanka ama lagu wada heeso kuwaasoo ay ka mid yihiin, «Guulwade Siyaad» oo noqday baaqa kacaaneed oo laysku garto, «Dib haw laabaninay aan ubax dushiina ku daadinee Daa, in abidkayee» «Ka wahsan mayno hawsha, warankayaga ka weecin mayno cadawga». Halku-dhegyada shaqada marka la qabanaayo «Daawanaayow waa dalkaagii»; «Waarimeysidee waddanka u dhimo», kacsanaanta iyo ficiladii kacaaneed ee dadweynuhu ku shaqaynaayey waxaa tusaale u ah oo si ficilan u fasaaya ka qaybgalkii dadweynaha ee dhismihii Hoteelkii Jubba oo cadawgu gubay. Lacagti loogu talagalay in lagu dhiso waxay

ahayd 32 Malyuun oo shilin, haso ahaatee wuxuu ku kacay markii la dhammeystiray 16 Malyuun oo shilin. Mashaariicdaas kale oo tusaalada loo soo qaato, markaan ka hadlayno awooddii iyo wax qabadkii dadweynaha xoogsatada ahi muujiyey waqtigaas, waxaa weeye dhismihii xarunta Carwada Waddaniga ah, taasoo lagu dhisyay 24 Maalmood keliya iyo Hoteelka Taleex. Mashruucaas oo haddii wax kasta loo dhammeeyo, oo si caadi ah loo dhiso qaadan lahaa ugu yaraan hal sano:-

Xilkii Xafiiska Xiriirka Dadweynaha oo la kordhiyey

Bishii Maarso 1972kii, waxaa GSK soo saaray sharci lagu kordhiyey xilkii iyo awooddii XXD. Sharcigaasu wuxuu ugu daray xilkii xafiiska horay u saarnaa inuu u gogol xaaro sidii loo la'uuri lahaa ururro bulsho, (shaqaale, dhallinyaro, iyo haween), inuu hawlihiiisa hanuuninta, kicinta iyo abaabulka dadweynaha wada gaarsiyo dalka oo idil, iyo inuu tababaro kaadar siyaasadeed: Isla markaas waxaa la ballaariyey qaabkii dhismaha XXD, waxaana lagu kordhiyey waaxihii horey u jirey ee kicinta, shaqaalaha, xiriirka dibedda, baarista iyo borobagaandada, waaxyo cusub sida waaxda dhallinyarada, Gulwadayaasha, Haweenka, Tababarrada iwm. Madaxda laamahaasi waxay hawsha u fulin jireen si guddi ahaan ah. Waxaana la xoojiyey tababarradii kaadar siyaasadeed iyadoo lala kaashanaayo Dalalka Hantiwadaagga ah ee Midowga Soofiyeeti iyo «GDR». Sidaas darteed, 1972kii dhexdiisii waxa suurtagalay in gobollada iyo degmocyinka dalka oo dhan (16 gobol, iyo 79 degmo waqtigaas) la geeyo wakiillo Xafiiska Xiriirka Dadweynaha. Waqtigaasu wuxuu ahaa markii kicinta iyo hanuuninta dadweynuhu ay ka gudubtay heerkii tijaabada oo caasimadda Muqdisho ku ekaa oo ku baahday dalka oo idil:-

Muddo sannad ah ka dib, gobollada iyo degmocyinka waxay soo gaareen Muqdisho xagga kicinta, iyo

abaabulka dadweynaha. Maadaama, ujeeddada kacaanku ka lahaa kicinta, kor u qaadidda garaadka siyaasadeed iyo abaabulka dadweynaha ay ahayd in maamulka dadweynaha lagu wareejiyo. Sannadkii 1972kii bishii Juunyo, GSK wuxuu soo saaray sharci lagu magacaabo shareiga Dawladaha Hoose, shareigaas oo dhaqan galay 21kii Oktoobar 1972kii, waxaa lagu dhisay guddiyo Kacaan oo cusub oo gobollada iyo degmooyinka iyo Tuulooyinka. Guddiyadaas oo xubnoodu ka koobnaayeen shaqaale, dhallinyaro, Haween, beeraley, iyo kooxaha kale ee bulshada ka tirsan. Guddiyadaasi waxay beddeleen guddiyadii gobollada iyo degmooyinka laga dhisay dhalashadii Kacaanka; kuwaasoo xubnoodu ka koobnaayeen afar sarkaal oo Ciidammada qalabka sida ka tirsan kel.ya. Guddiyadaas xubnaha ka qayb galay waxaa laga soo xulay dadweynaha xoogsatada ah kuwii ugu halgan dheeraa, ugu hawlkersanaa, waddaninimo, kacaannimo iyo jacayl mabda'a hantiwadaagga ah muujiyey. Waxaana xulkaas soo samayn jirey oo u soo jeedin jirey GSK Xafiiska Xiriirka Dadweynaha. Guddiyada Kacaanka ee Gobollada iyo Degmooyinka iyo tuulooyinka, waxaa gacanta loo geliyey awood dawladeed oo heerkooda ah, ha noqoto samaynta miisaaniyadda, qorshaynta mashaariidada, arrimaha bulshada, nabadgelyada iwm. Guddiyadaas waxay lahaayeen guddi hoosaadyo u qaabilsan hawlaha kala duwan kuwaas oo kala ahaa guddiga Nabadgelyada, Guddiga dhaqaalaha, Guddiga bulshada, Guddiga hanuuninta, Guddiga dhexdhexaadinta iyo Guddiga Hantidhawrka. Guddiyadaas kacaanka oo gobollada iyo Degmooyinku waxay dhisnaayeen Oktoobar 1972kii ilaa Sebtembar 1976kii. Mudadaas waxay soo qabteen hawl qiimo leh inkastoo dhaliilo jireen, dhaliilahaas waxay ka iman jireen xubnaha aan xulashada ku imaan ee ku yimid xafiiskooda magaciisa. Taas maanaheedu waxay ahayd in Maamulayaasha Laamaha kala duwan ee Dawladda ee Gobollada iyo Degmooyinka ay ka mid noqon jireen Guddiyadaas, iyadoon loo eegin keebaa kacaan ah, keebaanse ahayn. Taasina waxay keeni jirtey in hawlaha kacaannimadooda iyo hawl karnimadoodu lidato oo halkaas ku soo galay guddiyada, isagoo madaxa ku haya xilkii la saaray oo ahaa in loo gogol xaaro sidii ururro bulsho ku dhalan lahaayeen, XXD, wuxuu si gaar ah xoogga u saari jirey tababaridda iyo xulidda kaadirka ururradaas iyadoo aqoon isweydaarsi, tababarro cilmi ah, booqashooyin aqoon kororsi oo gobollada dhexdooda iyo gobollada caasimadda ah, iyo tababarro dalalka Hantiwadaagga ah lagu siinaayo. Guddiyadii ku-meelgaarka ahaa ee shaqaalaha, dhallin-

yarada iyo haweenka oo ka dhisnaa meelaha degaanka 1973kii. 23kii Luulyo, Madaxweynaha GSK Jaalle Maxamed Siyaad Barre wuxuu soo saaray wareegto awood u siinayk XXD inuu guddiyo shaqaale oo 7 xubnood ka kooban uu ka dhiso meelaha wax soo saarka iyo hawlaha dawladda iyo shirkadaha gaarka ahaa, kuwaas oo lagu beddelay wakiilladii hal-halka qof ahaa oo horay uga dhisnaa hay'adahaas. Guddiyadaas cusub oo ahaa halkii uu ka soo unkamay xirjirka Guud ee Ururrada Shaqaalaha Soomaaliyeed ee maanta dhisan, waxaa la siiyey waajibaad iyo xaqiig ballaaran kuwaas oo ay ka mid ahaayeen u halganka tacab - kordhinta, difaaca kacaanka, ka qaybgalka maamulka iyo ilaalinta danaha shaqaalaha. Taas waxaa ku xigtey in guddiyada dha'llinyarada oo iyaguna deggaanka ku koobnaa laga dhiso goobaha shaqada iyo waxbarashada. Arrimaha abaabulka Shaqaalaha, dhallinyarada iyo Haweenka iyo guddiyadooda waxaa hoggaamin jirey waaxihii ururradaas qaabilsanaa ee XXD. Maalinba maalinta ka dambaysa kacaanku wuxuu sii ballaari-naayey dimoqraadiyeynayey Maamulka iyo Siyaasadda. 1974kii waxaa la dhisay guddiyo Garsoorka dadweynaha oo ka kooban Shaqaalaha, Dhallinyarada, Haweenka iyo kooxaha kale ee waddaniyiinta ah. Guddiyadaas xilkoodu wuxuu ahaa in ay garsoorayaal ka noq-Maxkamadaha dalka heer kasta. Looma baahnayn in qofku garyaqaan yahay, waxaa loo baahnaa oo ke-liya inuu kacaan iyo daacad yahay si uu ula dagaallamo eexda, laaluushka, iyo biroqraadnimada ka jirtety Maxkamadaha. Labo xubnood oo garsoorayaasha dadweynaha ah iyo hal garsoore oo caadi ah ayaana garta qaada, go'aanka wuxuu u dhacaa dhinaca inta badani isku raaedo. Arrintaas waxay dhashay guul weyn, iyo kalsooni xagga caddaaladda. Garsoorayaasha dadweynaha waxaa dikreeto ku magacaaba Wasiirka Garsoorka, waxaa soo xula oo u soo jeediyey X.X.D.

Waxa kaloo mudan halkan in lagu soo qaado, marka laga hadlaayo dimoqraadiyeynta awoodda maamulka iyo Siyaasadda in GSK sharci ka dhigay shaqooyinka aan u baahanayn shahaado dugsi iyo farsamo, kuwaasoo imtixaan loo galo, in guddiyada xaafadaha ee shaqaalaha, dhallinyarada, iyo Haweenku ay bixiyaan oo si caddaalad iyo abaalmarin ah ugu qaybiyaan dadweynaha kuwa ugu kacaansan oo shaqada la'. Waa laga maamnuucay hay'adaha Dawladda inay bixiyaan shaqooyinkaas. XXD ayaa ilaalin jirey in guddiyadu shaqo bixinta si caddaalad ah u maamulaan. Arrintaas guul baa iyadana laga gaaray oo waxay baabi'isay Musuqmaasuqii, eexdii, iyo laaluushkii lagu maamuli jirey shaqo bixinta waagii hore.

Xafiiska Xiriirka Dadweynaha magacii baa laga beddeley waana la xoojiyey.

Sannadkii 1974kii, GSK markuu arkay in hawlihii kicinta iyo abaabulka dadweynuhu ay sidaas u ballaarteen, Xafiiskii Xiriirka Dadweynaha magaciisii waxaa loo beddelay Xafiiska Siyaasadda MGSK, waxaa la sii kordhiyey Masuuliyadiisii iyadoo xilkiisii hore loogu daraayo inuu diyaariyo kaadar Xisbi iyo kii ururrada Bulshada oo uu horay gacanta ugu hayey, xilkaas oo runtii ahaa mid aad u culus. Si xilkaas cu-

sub iyo hawlihii hore oo aad u ballaartay Xafiiska Siyaasadda MGSK u guto, bishii Abriil 1974kii waxaa la xoojiyey dhismihiiisii iyadoo lagu soo kordhiyey hawl-wadeenno horusocod ah oo aqoon sare leh, islamarkaasna Madax loogo dhigay Jaalle Cabdulqaadir Xaaji Maxamed, oo ka tirsan GSK. Magacaabidda Xafiiska loo magacaabay Xubin ka tirsan GSK waxay ka mid ahayd xoojinta iyo awood siinta XSMGSK si ay u fuliyaan hawlihiisa oo had iyo jeer dibusocodka iyo biroqraadiyadda hor istaagayeen.

Xafiiska Siyaasaddu wuxuu bilaabay inuu xoojiyo qaababkii abaabulka iyo hanuuninta dadweynaha wuxuuna qorsheeyey tababarro fara badan oo isdaba joog ah oo u kala qaybsan kuwo lix bilood ah, iyo kuwo hal sano ah oo loo diri jirey dugsiyada Xisbiyada, Shaqaalaha, iyo Dhallinyarada ee Midowga Soofiyeeti iyo Jarmalka Dimoqraadiga ah. Kuwo 3 bilood ah, 2 bilood ah hal bil ah, 15 beri, iyo 7 beri ah oo laga qabanqaabin jirey dalka gudihiiisa. Intaas waxaa dheeraa hanuunin joogto ah oo toddobaad walba, iyo maalin walba la siinayey Shaqaalaha, dhallinyarada, **Haweenka iyo dadweynaha.** Tusaale ahaan, Shaqaalaha waxaa dersi Hanuunin ah lagu siinaayey meesha shaqada toddobaadkiiba maalinta Talaadada ah, maa-

Intuu dhashay Kacaanka. Sidoo kale meelaha deggaanka Shaqaalaha, Dhallinyarada iyo Haweenka mid waliba maalin baa la siinaayey hanuunintaas. Intaas waxaa weheliyey kulammada joogtada ah ee guddiyada shaqaalaha, dhallinyarada, haweenka, iskaashatooyinka, guulwadayaasha, ubaxa Kacaanka Oktoobar, Isboortiga, Fanka iwm ay had iyo goor yeeshaan oo ay uga doodaan arrimaha horumarinta dhaqaalaha, siyaasadda iyo bulshada ama ay ku qaataan aqoon-isweydaarsi iyo duruus hanuunin ah. Hawlaha taariikhiga ah oo dadweynaha kacaameeyey, oo la oran karo dugsi kacaan ah bay u ahaayeen dadweynaha waxaa weeye hawlihii Iskaa-wax u qabso oo ay ka mid ahaayeen dhismayaashii faraha badnaa, ololihii ciribtirka qoris iyo akhris la'aanta iyo ololihii korumarinta reer-miyiga oo aan dadweynaha Soomaaliyeed u kala harin Miyi iyo Magaalo, iyadoo la fulinaayo tusaalihii Macallinka Kacaanka, Jaalle Siyaad oo ahaa «Haddaadan aqoon baro, Haddaad taqaanna bar». Ololihii bacaad-celinta iyo kii raridda iyo dejinta dadweynihii abaartu waxyeellaysay sannadkii 1974-1975kii. Ololayaashaasi iyo kuwa kale oo aan tiradooda la soo koobi karin waxay ahaayeen intixaan adag oo Ummadda Soomaaliyeed la soo gudboonaaday oo caawdaga iyo kuwa niyaddoodu daciifka tahay oran jireen «War waxaani ma suuragalayaane, yaan dadka la luggoyn», hase yeeshee loogu guuleystay si fudud, islamarkaasna Ummadda Soomaaliyeed ay ku heshay ammaan iyo aqoonsi caalmi ah. Ololayaashaas waxay bisleeyeen dadweynihii waxay gaarsiyeen heer aan qofku uusan dib uga soo noqon karin, heer uu aaminsan yahay in uu dhisay dalka heer uu sharaf gaaray, heer uu aqoon iyo waayo aragnimo helay, heer uu eed galay, heer uu kumanyaal tartankii la galay oo kaga badiyey, heer uu abaalmarin helay, heer uu goostay in uu ku socdo tubta toosan ee kacaanka. Halgankaas qaraar oo naf-huridda ahaa dadkii ka soo qaybqaatay, haatanna weli sidii uga qaybqaata waxay u badnaayeen Shaqaalaha, Beeraleyda, Dhallinyarada, Haweenka iyo Ciidamada Qalabka Sida. Kulligood marka laysku geeyo waxaa markaasta qaybta libaax qaadan jirey HAWEENKA. Haweenku qaybta ay ka soo qaateen dhismaha dhaqaalaha, siyaasadda, iyo bulshada mudadii Kacaanku jirey waxay ku qoran tahay, buugga kacaanka boggiisa koowaad. Mar ka aan ka hadlayno ololayaashii iyo hawlihii Iskaa wax u qabso ma jirto koox la tartami kartay Haweenka inkastoo kooxaha kalena ay qayb ammaan mudan ka soo qaateen. Taas waxaa muujinaaya billaddii qalinka ahayd oo Guddoomiyaha GSK, Jaalle Siyaad siiyey Haweenka, iyo hadalkiisii ahaa «Haweenku waa xoog aan maangaabku garan karin», goob kasta oo laysugu

yimaaddo shaqo ha ahaato, ama hanuunin ha ahaato, ama bannaanbax ama dabbaaldeg ha ahaato mar kasta-ba waxaa ku badnaa oo ugu halgan diirranaa haweenka. Dibusocodku, waxay oran jireen, «kacaanku dad ma haysto ee wuxuu haystaa haween iyo carruur.» Ka qaybgalka dadweynaha ololayaashaas iyo hawlaha Iskaa wax u qabso waxaa qorshayn jirey oo hoggaamin jirey Xafiiska Siyaasadda MGSK (markii horena XXD).

XSMGSK isagoo fulinaayey tilmaamihii GSK, wuxuu ku dadaali jirey in dadweynaha halgamaayey la kala aqoonsado qofka sida fiican u shaqeeyey, qofka caadiga ah, midka aan shaqayn, kan kacaandiidka ah iwm. Isla markaasna la dhiirrigelinayo dadka mudan; dhiirrigelintaas oo wajibo badan lahayd. Haddaba geesinnimo gelinta waxaa ka mid ahaa ammaan gaar, ammaan shir laga sheego qof, ammaan warqad loo qoro, shahaado sharaf heer degmo, shahoodo sharaf heer gobol, shahaado heer qaran, billado heer qaran ah ilaa dahab gaarta. Waxaa kaloo abaalmarintaas ka mid ahaa in shaqo la siiyo dadka tartanka halganka hawlaha iskaa wax u qabso iyo abaabulka siyaasadda kacaanka ugu fiican oo aan shaqo hayn, kuwo shaqada haya oo qaarkood darajooyin la dallaciyo ama jago sare lagu magacaabo kacaannimadooda darteed. Kumanyaal qof baa sidaas abaalmarin ku kelay, intii kacaanku jirey.

Hawlihii waaweynaa ee Xafiiska Siyaasadda GSK uu qabtay waxaa ka mid ahaa asaaskii Machadka Culunta Siyaasadda sannadka 1975kii, iyadoo lala kaashaday dalka Hantiwadaagga ah ee Midowga Soofiyeeti. Abuuridda Machadka Culunta siyaasaddu waxay ahayd arrin muhiim ah marka la eego baahida weyn ee Dalkeennu u qabo kaadar ku hubaysan fikradaha hantiwadaagga cilmiga ah. Boqollaal shaqaale, iyo dhallinyaro ah oo lagu tababaray Machadka ayaa hawlaha Siyaasadda iyo dhaqaalaha maanta wax ka wada, kuwa kalena wax bay ku bartaan. Machadka waxaa lagu dhigaa Tabararro 6 bilood ah, kuwa hal sano ah, iyo kuwo labo sano ah, waxaana lagu dhigaa Hantiwadaagga Cilmiga ah, falsafadda Hantiwadaagga cilmiga iyo dhaqaalaha Siyaasadeed iwm.

HAWLIHII XSMGSK KA QABTAY XIRIIRKA DIBEDDA.

Xafiiska Siyaasaddu ilaa markii la bilaabay oo la oran jirey Xafiiska Xiriirka Dadweynaha, wuxuu uga wakiil ahaa GSK, xiriirka Xisbiyada iyo ururrada bulshada oo waddaniga iyo caalamiga ah. Bilowgii Xafiiska isagaa hawlaha xiriirka dibedda ee axsaabta Hanti-

wadaagga, kuwa horusocodka iyo ururrada bulshada si toos ah u waday, hase ahaatee, markii ay dhismeen laamaha shaqaalaha, dhallinyarada iyo haweenku iyagaa xiriir iyo wax wada qabsi la yeeshay ururrada bulshada oo iyaga ku aaddan. Muddadaas gudaheeda Xafiiska Siyaasaddu wuxuu ka soo hooyey dhinaca xiriirka iyo wax wada qabsiga ururrada bulshada adduunka guul iyo is-afgarad wacan. Taas waxaa u tusaale ah in ururrada bulshada ee horusocodka ah iyo caalamiga ah oo ay ka mid yihiin Xiriirka Ururka Shaqaalaha Adduunka (WFTU), Xiriirka Dhallinyarada Dimoqraadiga ah ee Adduunka (WFDY), Ururka Ardada Adduunka (IUS), Ururka Dhaqdhaqaaqa Dhallinyarada Afrika (PAYM), Ururka Ardada Afrika (AASU), Ururka Haweenka Afrika, Ururka dhallinyarada Carabta, Ururka Ardada Carabta, iyo Ururka Haweenka Carabta, oo aan ka mid nahay guddiyadooda fulinta ama xoghayntooda joogtada ah. Waxaa kaloo daliil cad ah ka qaybgalkii iyo kaalintii waanaayd oo ay dhallinyarada Soomaaliyeed ka qaadatay festifaalkii 10aad oo lagu qabtay Baarliin, Dalka Jamhuuriyadda Dimoqraadiga ee Jarmalka ah, sannadkii 1973dii, Shirkaa Xiriirka Dhallinyarada Dimoqraadiga Adduunka ee cambaareynta Midabtaooraka ee lagu qabtay Muqdisho, bishii Abriil 1974kii; shirkaas oo Hoggaamiyaha Kacaanka Soomaaliyeed Jaalle Syaad Dhallinyarada Adduunka, ku guddoonsiiyey billado ururka iyo shirkii Ururka Haweenka Afrika oo lagu qabtay Muqdisho bishii April 1975kii. Waxaa intaas dheer in bisha Luulyo oo soo socota lagu qabandoono Muqdisho Shir Ururka Ardayda adduunka (IUS), oo ku saabsan dib u soo noolaynta dhaqanka waddaniga ah, iyo in shir kale ee xiriirka dhallinyarada Dimoqraadiga Adduunka (WFDY) oo ku saabsan degaanka lagu qabandoono Muqdisho bisha Nofember 1977ka. Shirkaas oo daba jooga heshiisyadii Xafiiska siyaasadda MGSK, la galay ururradaas. Waxaa kaloo jirey in Xafiiska Siyaasaddu uu had iyo jeer uu ka qaybgeli jirey Shirka iyo kulammada caalamiga ah iyo waddaniga ee Dibedda, sidoo kale uu dalkeenna ku soo dhaweyn jirey wafuud iyaga ka socda si talo iyo taageero markasta laysku weydaarsado.

DAGAALKII AYDOLOOJIGA AHAAN OO KACAANDIIDKU KALA HORJEESTAY SOCODKA KACAANKA

Weli kama aynu hadlin dhibaatooyinkii ka horimaanayey isbeddel kacaan ah oo socdey, gaar ahaan xagga kicinta, iyo abaabulka. Wase hadal ma doonto, in dhibaatooyin badan ay ka hor imaaneyeen hawshaas. Wax yar haddii aan ka taabanno, kacaan-diidka gudu-

hu isagoo cuskanaya imberyaaliyadda adduunka tab iyo xeelo, xoog iyo xoolo midna u lama harin sidii uu dabka kacaanku oogay u bakhtiin lahaa. Shirqoollada habayasn iyo curyaaminta dhaqaale ka sokow, kacaandiidku wuxuu isticmaalay kumanyaal wadiiqo oo brobagaando ah oo uu dadweynaha ku duufsanaayey ama ku shaki geli-naayey. Rajciyaada gudaha iyo imberyaaliyadda weligood hubka ugu waxtar roon oo ay isticmaalaan, gaar ahaan dalalka soo koraaya oo garaadkooda siyaasadeed ee dadweynuhu hooseeyo, waa diinta iyo qabiilka, iyagoo dadweynaha ku beer laxawsanaaya in Hantiwadaaggu yahay diin la'aan, iyo in qabiilku yahay wax lagama maarmaan ah, sidaas darteedna aan qofku kacaanka faaiido ka heleyn haddii aan hoggaanka kacaanka qof qabiilkiisa ahi ku jirin. Brobagaandada dibusocodka ah waxaa kaloo ka mid ahaa in dadka sida dheeraadka ah uga qaybgalayey hawlaha dhismaha dhaqaalaha iyo bulshada lagu oran jirey «Lacag siyaado ah miyaa lagu siinayaa, yaase kuu aqoonsan hawsha aad qabanaysid, maxaad iswaalka iyo faataadhugta kugu wata». «Taas waa istu-tus iyo ha lagaa sii sheego». «Waa dambi in haweenku gurigooda ka soo baxaan ama regga dhex galaan». «Ninka waa ka furmaysaa haweeneydu haddii ay Iskaa Wax U Qabso iyo Hantuunin tagto». Waxay kaloo borobagaando xun ka fidin jireen GSK iyo Ciidammada Qalabka Sida, waxay oran jireen «Askar kacaan hantiwadaag ah dhaliisa lama arag, waa fashiisto dalka xoog ku qabsatay», «waa jaahiliin kabo weyn, si ay wax u wadaanna garan maayaan», iyagoo ujeedadoodu ahayd in GSK oo kacaanka hoggaamitayey iyo dadweynaha ay isku diraan, oo Kacaanku kufo.

Hadalladaasi waxay ahaayeen borobagaandadii kacaandiidka. Kuwaas sidaas u hadli jirey oo had iyo jeer shaqada ka dhigan jirey la dagaallanka Kacaanka iyagoo daba jooga dhiigmiiradkii iyo salkii dheeriga ahaa oo ay waayeen, ama imberyaaliyaddu u soo kirey-

satay waxa lagu magacaabay Afmiinshaar. Afmiinshaaradu waxay hor istaagi jireen, oo war ama fasiiraad xun ka faafin jireen go'aamada GSK, iyagoo leh: «Waar miyey waasheen, maantay ugu darraayeen wallee waa go'aankii ay ku kufi lahaayeen». «Lama fulin karo go'aankan», kaas markii la hirgeliyo, oo mid ka soo baxo sidoo kale bay oran jireen. Hase ahaatee, afmiinshaarradaasi marnaba kuma guuleysan dicaayaddii xumayd oo ay mar kasta faafin jireen. Dadweynaha Kacaanka ihi marna kama shakiyin dhabaha kacaanku ku socday, kalsoonidooda Kacaanka, kacaannimadooda iyo wax qabadkooduba maalinba maalinta ka dambeysa waa sii xoogeysanayeen, maxaa yeelay waxay arkeen in Kacaanku dhab yahay, uuna samaynaayo isbeddel dhab ah oo dadweynaha dantiisa ah.

Rajciyaddu waxay kaloo dagaal mabaadi' ah ay kala soo horjeedeen hawlihii Xafiiska Siyaasada iyo hawlwadennadiisii, iyagoo diiddanaa dadweynaha la ilbixinaayo iyo fikradaha horusocodka oo lagu dhex faafinaayo. Waxay ku eedayn jireen in Xafiiska siyaasadda doonayo awood dheeraad ah iyo inuu isagu wax kasta fara geliyo. Xafiisku markuu u tilmaamo qaladka mabdi'iga ah iyo maamulxumada biroqraadiyada, dibusocodka wuxuu oran jiray «Dadka Xafiiska Siyaasadda ka shaqeeyaa, ma dadka kalay ka waddanisan yihiin maxay shaqada dadka kale u fara geliyaan». Dagaalka & Dicaayadda kacaandiidka waxaa kaloo ka mid ahaa inay oran jireen «Wakiillada XSMGSK waa seef la boodyo aan waxba habsan», «waa dad qiiq isku qarinaaya, oo magaca hantiwadaagga inay ku danaystaan raba», «waa dad fikrad shisheeye wata oo aan dhaqanka iyo caadooyinka Soomaaliyeed aan aqoon», «waxay neceb yihiin askarta iwm».

Hadalladaas dicaayadda ah waxay ula jeeday rajciyaddu in hawlwadennada Xafiiska Siyaasadda iyo dadweynaha ay isku diraan. Xafiiska Siyaasadda MGSK iyo Hawlwadeenadiisa keliya wax kama sheegi jirin, ee waxay sidaas oo kale dicaayado aan sal lahayn iyo raad lahayn uga faafin jireen dadka kacaamiinta ah, guddiyada ururrada bulshada, iyo guulwadaasha. Hase yeeshee, taariikhda ayaa beenisay waxaas oo dhan. Dadkii sidaas ku hadli jirey waxay noqdeen kacaandiidooyo ka horyimid danaha Ummadda, kuwa badan oo iyaga ka mid ahna waxaa lagu xiray kacaandiidnimo, boqli qaran ama dalka waa ka carareen iyagoo diiddan isbeddelka kacaanka oo ka socda dalka iyo inay imberyaaliyadda ugu adeegaan cad quureed.

Dadkii kacaamiinta ahaa oo rajciyaddu eedaynay-say ayagu ma cararin, booli qaran iyo tuugo ma gelin. imbiryaa liyana uma adeegaan. Bal se, waxay weli u halgamayaan inay xaqiijiyaan dhismaha beesha cusub. Qaar badan baa ku dhintay ama ku lixaad iyo caafimaad beelay halganka kacaanka oo ay ku jireen dartiis. Geesiyaasha taariikhdu qorayso oo ku geeriyooday iyagoo fulinaaya hawlaha kacaanka waxaa ka mid ahaa Jaalle Laba Xiddigle Yaasiin Cartan, wakiilkii XSMGSK ee Degmada Waaberi ee Muqdisho, iyo Jaalle Axmed Aw Aadan, Wakiilkii XSMGSK ee Degmada Hargeysa. Jaallaha hore, Yaasiin Cartan wadnaha ayaa istaagay isagoo dhismo iskaa wax u qabso ah gacanta ku haya. Jaallaha kale, Axmed Aw Aadanna isagoo shir ka hadlaya xidid ayaa maskaxda ka go'ay. Tusaale ayaan u soo qaadannay labadan Jaalle hase ahaatee Jaallayaal kale oo badan baa ku geeriyooday ayagoo fulinaya hawlaha kacaanka, boqollaal kalena caafimaadkoodii ayaa wax ku gaareen. Hase yeeshee, kacaanku isaguna uu sharfay kacaanyahan-nadii u geeriyooday iyo kuwo kale oo badan. Shakiina kuma jiro in dadka iyo dalku abaalmarinayaan qofkii sidaas daacadnimo iyo naf-huridnimo ugu adeega.

III. AASAASKII XISBIGA.

Sidaan horay u soo sheegnay hawlaha kicinta iyo abaabulka dadweynuhu waxay heer sare gaareen sannadkii 1972 ilaa 1974. Muddadaas intii ka dambaysay, inkastoo tayada iyo tirada kicinta iyo abaabulka dadweynuhu ay isbeddel horumar ah samaynaayeen, kaddana waxaad moodaysay in marka laga billaabo 1974kii, koritaanka iyo xamaaska hawlaha abaabulku yaraa. Taasoo ay u sabab ahayd xafiiskii Siyaasadda MGSK oo muggiisii iyo awooddiisii ku yaraadeen inuu hoggaamiyo ururrada bulshada iyo dadweynaha kacaamay oo u baahnaa in socoorkooda kacaanka ahi aanu marna hakan ama dhutin. Waxaa halkaas markasta ka muuqatay in aan Xafiisku u hoggaamin karin dhaqdhaqaaqaas dadweynaha sidii habboonayd oo loo baahnaa Xisbi qaababkiisii dhammeystiran yihiin oo barnaamij iyo Xeer leh, sidii V.I. Lenin yirina «Kaalinta dagaalyahanka horseedka ah waxay hirgeli kartaa marka uu hoggaaminaayo Xisbi ku hubaysan aragtida ugu horusocodsan». 1974kii wixii ka dambeeyey hawlaha abaabulka iyo kicintu waxay gaareen heer koritaankoodii uu joogsado waxaanad moodaysaa inay ku wareegeysanayaan garangar. Xaaladdaas waxa kelyia oo lagu daweyn karay wuxuu ahaa Xisbi Kacaan oo hoggaamiya dadweynaha gorodda isla galay. Lagama maannamada Xisbiga waqtigaas oo keliya ma muuqan.

Kacaanku arrintaas maskaxda ayuu ku hayey ilaa maa lintuu dhashay. Tillaabooyinkii faraha badnaa iyo hawl-hii kala duwanaa oo lagu midaynaayey dadweynaha garaadkooda siyaasadeed kor loogu dhigaayey, lagu kicinaayey, lagu abaabulaayey, lagu hawlgelinayey ujeeddadoodu waxay ahayd u gogol xaarid aasaaska Xisbi hoggaamiya iyaga iyo kacaankooda. Jaalle Siyaad, Guddoomiyaha GSK, wax badan buu xafiiskii siyaasadda ku guubaabiyey inuu diyaar iyo duruuftii Xisbigu ku dhalan lahaa. Marmar badanna, laga billaabo sannadkii 1973 ilaa 1975tii, Jaalle Siyaad wuxuu shaaca ka qaaday in dalka laga dhihi doono Xisbi kacaan ah.

Arrintaas waxay dhalisay dood iyo muran, saddex weji leh. Dad waxay ayidayeen Jaalle Siyaad, in Xisbi loo baahan yahay; weliba nooca cusub ah, kaasoo ah midka keliya oo kacaanka hogaamin kara. Kooxda labaad oo ku hadlaysay afka dibusocodka, waxay qabeen inaan Xisbi loo baahnayn nooc cusub iyo nooc kale midnaba, ee lagu wada Kacaanka Xisbi la'aan. Iyagoo ulajeeddadoodu ahayd in Maamulka Kacaanku gacanta ugu jiro biroqraadiyadda u dhexaysay GSK iyo dadweynaha, ka dibna Kacaanku u baqtiyo si tartiib tartiib ah. Qolada saddexaad, oo ahayd dadweyne daacad ah, laakiin garaadkooda siyaasadeed hooseysay waxay ku doodayeen «Xisbi looma baahna, maxaa yeelay waa kuwii horey noo qarribay, oo na kala qaybiyey oo dhiigga naga jaqi jirey», iyagoo moodaayey in Xisbiga laga hadlaayo uu yahay sidii kuwii dalka ka jirey Kacaanka ka hor. Dadka diiddanaa Xisbiga waxay oran jireen, «Kaadar lama hayo, ee marka hore kaadar badan ha la diyaariyo». Laakiin dooddaas waxaa hortii mid kale oo leh «Kaadarka laguma diyaarin karo xafiis gudahiis iyo hawo maran, ee kaadarka waxaa lagu diyaariyaa Xisbi halgamaya dhexdiis, sidaas darteed, waa in Xisbi nooca cusub ah la dhiso, laguna bilaabo kaadarka jira». Dooddaan dambe oo ku dhisnayd fikraddii Jaalle Siyaad, waxaa si xoog leh u taageeraayey Xafiiskii Siyaasadda iyo hawlwadenna-diisa iyo dadka horusocodka ah. Inkastoo dooddaasi socotay, dhawr sababood oo kale ayaa dib u dhigay aasaaska Xisbiga. Sababahaasu waxay ahaayeen:

1 — Abaarntii kululayd ee dhabadheer oo dalka ku habsatay sannadihii 1974-1975kii.

2 — Xafiiskii Siyaasadda oo kaadar, qalab iyo waayo-arag yari dartoood awoodi kari waayey inuu diyaariyo xulkii iyo diiwaangelintii loo baahnaa oo caawin lahaa aasaaska Xisbiga. Ugu dambayntii 1975kii

GSK, wuxuu u xilsaaray guddigiisii u qaabilsanaa Arrimaha Siyaasadda iyo Bulshada inuu darso habkii Xisbi Kacaanka hoggaamiya lagu dhisi lahaa ayna soo diyaariyaan dokumentigiisii, sida Barnaamijka, Xeerka iyo IWM. Bishii Juunyo 1976, GSK isagoo tixgelinayey arrimaha kor ku xusan oo idil, wuxuu go'aan ku gaaray in la dhiso Xisbi nooca cusub ah. Waxaana loo xilsaaray Xafiiska Siyaasadda MGSK inuu diyaariyo xubnihii ka mid noqon lahaa, isagoo la kashaanaayey hawlihii iyo xulkii uu horay u sameeyey. Waxaa kaloo durbadiiba la qabtay Guddi qabanqaabinta Shirweynaha Aasaaska Xisbiga. Su'aal adag oo halkaas ka dhalatay waxay ahayd, ayaa ka mid noqon kara Xisbiga? Dadka qaar waxay yiraahdeen, «waa in xubnaha Xisbiga noqdaan dad aqoon leh oo aaminsan mabaadiida Hantiwadaagga Cilmiga ah». Laakiin dadka noocaasi haddii la yiraahdo ha la xusho, waxay noqon lahaayeen tiro aad u yar. Waxa talo kale ahayd in loo qaato xubnaha Xisbiga dadka waddaniyiinta ah oo xamaasadda kacaaneed ay ku jirto, oo aan dalka horay eed uga gelin, si buuxda oo aan leexleexad lahayna Kacaanka u taageeray. Fikradda saddexaad waxay ahayd in qofkastaba soo galo Xisbiga. Iyadoo la tixgeliyaayo duruufka dalka jirta, iyo xeeladaha ay u baahantahay, GSK wuxuu go'aan ku gaaray in ra'yiga labaad la qaato, kuwaasoo ah in waddaniyiinta Kacaanka taageersan loo oggolaado Xisbiga inkastoo uu yahay Xisbi nooca cusub ah.

Ugu dambayntii, waxaa la qabtay Shirwenihii Aasaaska Xisbiga 26kii Juunyo ilaa Kowdii Luulyo; Magaala-Madaxda Muqdisho, Akademiyadda Ciidamada Qalabka Sida, halkaasoo ay ka soo qaybgaleen 3000 oo qof, oo ka kala socday 16ka Gobol iyo 82ka Degmo oo dalku ka kooban yahay, iyo hayadaha kala duwan ee dhaqaalaha iyo bulshada. Ergooyinkaas badidoodu waxay ahaayeen dad XSMGSK uu ku soo xulay halgan kacaan. hawl-karnimo, daacadnimo iyo jacayl horumarka dalka iyo siyaasadda Hantiwadaagga ah. Waxaa halkaas xilkii ku wareejiyey dadweynaha GSK, taasoo ahayd arrin taariikhi ah oo aan adduunka saddexaad horay uga dhicin. Waxaana halkaas lagu oggolaaday Barnaamijkii iyo Xeerka Xisbiga, oo magaciisa loo bixiyey Xisbiga Hantawadaagga Kacaanka Soomaaliyeed, la doortayna Gole Dhexe oo ka kooban 74 qof, Guddiga Siyaasadda 5 xubnood, iyo Guddiga Dhexe ee Baarista oo 3 xubnood ah.

Shirweynuhu wuxuu u siiyey abaalmarin ahaan xubnihii GSK oo abaabulay Kacaankii 21kii Oktoobar 1969kii, naftoodana khatarta u geliyey danta dadweynaha, si hufanna u soo maamulay, kuna wareejiyey

xilkii dadweynaha billado waddanninimo oo dahab ah. Jaalle Siyaad oo ahaa abaabulaha iyo hoggaamiyaha Kacaanka, oo ummadda u soo qabtay hawl aan cidina la tartami karin, waxaa si gaar ah shirweynuhu ugu gartay in la siiyo billadda geesinimo waddanka, iyo derejada Mileteriga ugu saraysa ee Marshalka. Hase ahaatee wuu diiday darajadii Marshaalnimada isagoo yiri Anigu Kacaanka uma abaabulin inaan de-rejooyin kororsada». Golaha Dhexe ee Xisbigu kalfadhigiisii ugu horreeyey wuxuu ku doortay 17 Hoggaan iyo Guddi Kormeer. Kuwaas oo hawlaha joogtada ah ee Golaha Dhexe fulinaaya. Maadaama, Xisbigu kor ka soo dhismay tallaabadii ku xigtey waxay ahayd in bishii Agoosto 1976kii gudiyaal Golaha Dhexe ka socda loo kala diray Gobollada iyo Degmooyinka si ay u qabanqaabiyaan ura qabtaan shirarkii aasaas-gamay oo u qalma in xisbiga lagu daro si xubnaha Xisbiga ee Degmooyinka iyo Gobollada joogaa ay u gaaraan tiro urur Xisbi ka dhismi karo.

Ka dib markii loo qaatay Xisbiga dadkii la soo xulay, waxaa mar labaad Guddiyadu laftoodii bishii sebtember 1976kii loo diray Gobollada iyo Degmooyinka si ay u qabanqaabiyaan ura qabtaan shirarkii aasaaska ururrada Xisbiga ee Degmooyinka iyo Gobollada. Shirarka marka hore waxaa lagu soo qabtay degmooyinka, waxaana ka soo qaybgalay ergo ahaan xubnihii xisbiga oo degmada joogay, shirarkaas waxaa lagu doortay guddigii xisbiga ee degmada. Guddiga Xisbiga ee Degmadu wuxuu ka kooban yahay 8-9 xubnood, wuxuuna leeyahay xafiis fulin oo ka kooban Xoghayaha Guddiga iyo labo Kaaliye. Kaaliyaha 1aad wuxuu Xoghayaha ugu hooseeyaa arrimaha Xisbiga, kan labaadna wuxuu ugu hooseeya arrimaha Maamulka Dawladda. Guddiga Degmadu wuxuu kaloo leeyahay 5 waaxood. Waaxda Abaabulka iyo Aydooloojiyada oo kaaliyaha 1aad ka masuul yahay, waaxda Xoghaynta, waaxda dhaqaalaha iyo iskaashatooyinka, waaxda arrimaha Bulshada iyo waaxda Nabadgelyada iyo Caddaaladda.

Ururrada Xisbiga ee Degmooyinku markay sidaas u dhismeen waxaa la qabtay shirarkii aasaaska ururrada Xisbiga Gobolka, shirarkaas waxaa ergo ahaan uga soo qaybgalay ergooyin shirarkii degmooyinka laga soo doortay, waxaana lagu doortay guddiyadii Gobollada. Guddiyada Gobolka waxay u dhisan yihiin sida kan degmada. Wuxuu keliya oo uga duwan yahay xubnihii caadiga ah oo ka badan kan degmada. Xubnaha guddiga Gobolka waa 18-24 meesha ay degmada ka yihiin 8-9.

Xubnaha Guddiyada Xisbiga ee Gobolka iyo Degmada, waa dad shaqaale ah oo ku shaqeeya aktiifista, xataa kuwa haya waaxaha guddiga, marka laga reebo Xoghayaha iyo labada kaaliye oo iyagu ah hawlwadeennno waqti buuxa shaqeeya.

Durbadiiba markii la dhisay ururrada Xisbiga ee Gobollada iyo Degmooyinka, waxaa lagu xigsiiyey dhismihii unugyada iyo gucunnada, oo laga dhisay meelaha shaqada iyo degaanka. Unuggu wuxuu ka dhismaa meeshii ay joogaan saddex xubnood iyo ka badan. Unugga saddexda xubnood ilaa 50 xubnood ah wuxuu yeeshaa Xoghaye iyo Kaaliye. Unugga xubnihiisa yihiin 51 iyo ka badan wuxuu yeeshaa Guddi shan xubnood ka kooban oo leh Xoghaye, Kaaliye, Laan-abaabul, laan Aydooloojiyo, laan Xoghayn ah. Gucunka waxaa laga dhisaa meeshii ay joogaan xubin ilaa laba xubnood oo ay weheliyaan amase ayan wehelin xubin-sugayaal. Unugyada dhismahoodii iyagana waa la dhaammeystiray.

oo qaabilsan arrimaha Maamulka, saddexdaas oo marka dhinaca kale laga eego ah Guddiga ama Xafiiska fulinta ee Xisbiga. Waxaa kaloo jira guddiyo hoosaadyo loo magacaabo arrimaha maamulka oo kala duwan.

Beddelada la beddelay guddiyadii horee kacaanka oo maamulka wadi jirey, waxaa keenay labo sababood. Tan koowaad waa hawlwadeennada oo yar, taas oo keentay in Xisbiga Madaxdii islamarkaas maamulka loo dhiibo. Tan labaadna waxay tahay, qaabkii hore oo dhismaha guddiyadaas oo ay maamulyaasha laamaha dawladda oo idil ay ka mid noqon jireen, iyadoon loo fiirin ma kacaanbaa mise maaha, qaabkaas oo dhalliilo yeeshay oo shaqayn waayey, ka dibna la beddelay.

Xisbigu muddadii uu dhisnaa oo ah hal sano, inkastoo uu dhisme ku jirey muddadaas, ha noqoto ururadiisa gobollada iyo degmooyinka, unugyada iyo gucumada, iyo ururrada bulshada, una la soo kulmay dhibaatooyin badan oo ay ka mid yihiin waayo-arag

Dhismaha Xisbiga haddii aan tirakoob ku muujinno waa sida hoos ku qoran:

Tirada Guud ee Xubnaha Xisbiga	Tirada Shaqaale (tacab & hawlaha labada)	Tirada Beeraleyda dhulka fasha	Tirada Kooxaha kale (dadka aan shaqayn. Ganac. yar iwm.)	Tirada Ragga	Tirada Haween	Tirada Gucumada	Tirada Unugyada	Tirada Guddi Degmo	Tirada Gobol Guddi
12,330	7,896	735	3,699	8,265	4,065	328	487	82	16

Sida Guddiyada Gobollada iyo Degmooyinka u fuliyaan hawlaha Xisbiga iyo Maamulka

Guddiyada Xisbiga ee Gobollada iyo Degmooyinka markii la dhisay bishii Sebtembar 1976kii waxaa la baabi'iyey Guddiyadii hore ee kacaanka ee Gobollada iyo Degmooyinka oo ka masuul ahaa hawlaha dawlaga ah ee xagga dhaqaalaha iyo bulshada. Kaadarka oo yar dartiis hawlaha dawlaga ee gobollada waxaa loo dhiibay guddiyada xisbiga ee Gobollada iyo degmooyinka. Sidaas darteed, guddiyada xisbiga waxay hayaan labo xil mid xisbi iyo mid dawladeed. Shaqada maamulka dawladda ee Gobolka ama Degmada waxaa ka masuul ah Guddi maamul oo la yiraahdo Guddiga Maamulka ee Gobolka ama Degmada. Guddigaas wuxuu ka koobmaa Xoghayaha Guddiga Xisbiga, Kaaliyaha 1aad oo qaabilsan arrimaha Xisbiga, iyo Kaaliyaha 2aad

yari iyo is-hortaag iyo dcaayad dibusocodka gudaha iyo imbiryaaliyadda uu ka qab qaato, haddana Xisbigu hawlo badan buu dalka ka soo qabtay. Maamulkii Gobollada iyo degmooyinka wax badan baa iska beddelay intii Xisbiga la dhisay ka dib, Guddiyada Xisbiga ee Gobollada iyo degmooyinku fadhiiyadooda waxay had iyo jeer ku falanqeyaan oo go'aamo kaga gaaraan arrimaha la xiriiira horumarinta dhaqaalaha dalka iyo danaha dadweynaha. Tusaale waxaa u ah abaabulka Iskaashatocoyinka iyo tacab kordhinta beeraha oo kor u kacay sannadkii xisbigu dhisnaa. Dagaalka aydooloojiyada ee kacaan-diidku xisbiga ku dcaayadeynayaan waxa ka mid ah inay yiraahdaan «Guddiyada xisbiga ee Gobollada iyo Degmooyinka waxay iska gaaraan go'aamo aan sharci ahayn, qofka ay doonaan bay xiraan, ama magaalada baabuur ka saaraan, Xubnaha Guddiyada Xisbigu, waa dad aan waayo-arag

ahayn oo aan aqoon sare lahayn, iyo waxyaalo la mid ah.

Ujeeddada dicaayaddaasi, waa maxay? Ujeeddada keliya oo ay leeyihiin waxaa weeyey in aan waxba isbeddelin, in musuqmaasuqa socdo, in dhaqaaluhu fariisto si kacaanka u kufo, hase yeeshee xisbiga, ururrada bulshada, ciidamada qalabka sida iyo dadweynaha kacaanka ah ee hareerihisa ku wareegsan marna hadal iyo shaki gelin mayso dicaayadda iyo dagaalka nacaska ah ee dibusocodka, waana ka lib keeni doonaan dhismaha bulshada cusub ee hantiwadaagga u hayaanka ah.

Tababarka Hawlwadeennada iyo Xubnaha Xisbiga

Muddada sannadka ah ee xisbigu dhisnaa, arrimaha muhimka ah oo lagu dadaalay in wax laga qabto waxaa kaloo ka mid ahaa Tababarka hawlwadeennada xisbiga, iyo hawlwadeennada ururka bulshada. Si kor loogu qaado aqoontooda xisbiyeed, aqoontooda mabda'a, Golaha Dhexe ee xisbigu wuxuu go'aan ku gaaray in bilawgiiba markii la dhisay, hawlwadeennada & xubnaha waxbarashadaas oo ka kooban duruus joogto ah iyo tababarro gaagaaban oo dalka gudihisa iyo dibeddiisaba lagu siiyo. Toddobadii bilood ee dambaysay waxaa la siiyey seminaaro 20-30 berri ah oo ku saabsan waxbarasho xisbiga ee Gobollada 98%, Xoghayeyaasha Degmooyinka 100%, kaaliyeyaasha koowaad ee Gobollada 100%, kaaliyeyaasha koowaad ee Guddiyada Degmooyinka 30%, Ururrada bulshada 60%, iyadoo lala kaashanayo axsaabta dalalka hantiwadaagga ah ee Midowga Soofiyeeti, Jamhuuriyadda Jarmalka Dimoqraadiga ah, Jekoslafakiya, Yogoslaafiya, bulgaariya, iyo jamhuuriyadda shiinaha dadka. Intaas waxaa raaca in dhammaan xubnaha xisbiga khasab looga dhigay inay si joogto ah uga qaybgalaan waxbarasho ku saabsan aasaaska iyo tiirarka hantiwadaagga cilmiga oo soconaysay muddo 7 sano ah. Xubnaha xisbiga oo heerkooda tacliintu ka hooseeyo dugsiga dhexe, iyagan waxaa khasab looga dhigay in ay ka qaybgalaan dugsiiyo waxbarasho caadi ah oo si gaar ah loogu furay xubnaha xisbiga oo loogu tala galay in tacliintooda la gaarsiiyo heerka Dugsiga dhexe muddo saddex sano gudaheed ah. Arrintaas waxay na tusinaysaa in Golaha Dhexe ee xisbigu uu garwaaqsan yahay in ay lama huraan tahay in xubnaha xisbiga nooca cusub ihi leeyihiin aqoon fiican, islamarkaasna ay aqoon iyo aaminaad u leeyihiin Mabaadiida Hantiwadaagga Cilmiga ah. Waxbarashada iyo tababarrada noocaas ihi waxay noqon doonaan kuwo joogto ah si xubnaha xisbigu ay u helaan shuruudaha looga baahan yahay xubinta xisbiga nooca cusub.

IV. DHISMAMA URURRADA BULSHADA

Sida aan kor ku soo sheegnay, ururrada bulshada, shaqaalaha, Dhallinyarada iyo Haweenka, dhismahoodu waa ka horreeyey kan xisbiga inkastoo uusan ahayn mid dhammeystiran oo xeeraysan. Sannadkii 1975kii iyo 1976kii waxaa la qabtay shirweynayaal shaqaalaha, dhallinyarada iyo Haweenka, guddiyadooda gobollada iyo degmooyinka ay ka soo qaybgaleen oo mid waliba gaarkiisa u yeehay shirakaas waxay ururahu kaga doodeen qaababkooda dhismaha, kor u dhigidda garaadkooda siyaasiga ah, dhaqaale u gaar ah sidii ay ku abuuri lahaayeen. iyo sidii ay uga qayb geli lahaayeen dhismaha iyo difaaca kacaanka, hase yeeshee shirarkaas guddiyo dhexe laguma dooran, barnaamijyo yo xeerar na laguma oggolaan, taasoo ay sabab u ahayd xisbigii oo aan weli dhismiin. Abaabulka ururrada bulshada heer fiican ayuu joogay xisbiga ka hor, waxayna xiriir iyo iskaashi jaallenimo iyo walaalnimo la lahaayeen ururrada bulshada oo heerka waddaniga, gobollada iyo caalamiga ah. Kuwaas oo ay ka mid yihiin Ururka Shaqaalaha Adduunka (WFTU), Dhallinyarada Adduunka (WFDY), ururka Midowga shaqaalaha Afrika (OAT-UU), Ururka Ardada Adduunka (IUS), Ururka Haweenka Dimoqraadiga (WIDF), Ururka Dhallinyarada Afrika (PAYM), Ururka Ardada Afrika (AASU), Ururka Haweenka, Afirka, Ururka shaqaalaha Carabta, (ICATU), Ururka Dhallinyarada Carabta, Ururka Ardada Carabta, Ururka Haweenka Carabta iyo Ururrada waddaniga ah ee dalalka hantiwadaagga, kuwa horusocodka dhexdooda, Ururrada bulshada oo horusocodka ah oo ka halgamaysa dalalka hantigoosiga ah dhexdooda. Ururrada bulshada soomaaliyeed door weyn bay ka soo qaateen halganka siyaasadeed ee caalamiga ah, waxaana u tusaale ah inay ka mid yihiin Guddiyada fulinta iyo xoghaynta ururradaas heer Gobol iyo heer Caalamiga ah.

Iyadoo, la fulinaayo go'aankii kalfadhigii saddexaad ee golaha dhexe XHKS, oo la qabtay 4-16 janaayo 1977ka oo ku saabsan dib u habaynta dhismaha ururada bulshada, waxaa dhaqso loo abaabulay shirweynayaashii ururradaas lagu dhisi lahaa. kuwaas oo u dhacay sida soo socota.-

Guddigii sare ee qabanqaabada oo loo xilsaaray dib u habaynta dhismaha ururada bulshada, oo ka koobnaa xubno Dhexe, wuxuu goostay in dhismaha ururadu ka hormaro maalmaha dabbaaldega ee ururradaas, ay u dabbaaldegayaan munaasabadahooda iyagoo dhisan, maalmaha oo ah 8da Maarso, Maalinta Haweenka Adduunka, oo Haweenka Soomaaliyeed iyo bulshada dhanba ay si weyn oo xoog leh ugu dabbaaldegaan, maalinta 1da Maajo, oo ah Maalinta Shaqaalaha Adduunka, iyo Maalinta 15ka Maajo oo ah Maalinta Dhallinyarada Soomaaliyeed (SYL), iyadoo lagu maamuusaayo markii la aasaasay xisbigii Gobonnimadoonka, dhaliyeyna gobannimada oo la oran jirey Ururka Dhallinyarada Soomaaliyeed oo ay aasaaseen 13 dhallinyaro ah..

Sidaas darteed, waxa lagu heshiiyey in shirweynaha haweenka la qabto 4-8 Maarso, kii shaqaalaha 27-30 Abriile, kii dhallinyarada 12-14 Maajo oo giddi sannadkan 1977ka ah.

Shirweynayaashaas waxaa lagu magacaabay iney yihiin shirweynayaashii laad, inkastoo urur kasta laba shirweyne hore u soo yeeshay, maxaa wacay, kuwaani waxa weeye kuwii dastuuriga ahaa oo barnaamijyada iyo xeerarka lagu oggolaaday laguna doortay Guddiyada

Dhexe ee ururrada.-

Inkasta oo waqtiga lagu qabanqaabiyey shirweynayaashaas uu gaabnaa, iyaguna aad isugu dhawaayeen, haddana waxay u dhaceen si heer sare ah oo bisayl siyaasadeed, disibiliin, habsami, abaabul iyo dimoqraadiyad ay ka muuqatay, sidii uu qiray Xoghayaha Guud ee XHKS, Maqaxweynaha JDS Jaalle Maxamed Siyaad Barre, oo furay saddexdaas shirweyne, kana jaadiyey khudbado furitaan iyo xiritaan ah oo qiime weyn lahaa, una noqonaaya ururrada shiidaal iyo iftiin ay ku hawl-galaan.

Xoghayaha Guud ee XHKS, Jaalle Siyaad, iyo xubnaha Golaha Dhexe waxay shirweynayaashaasi siinayeen ahmiyad weyn, waxaana marag u ah sidii ay ula socdeen uga qaybgalayaan ama ay goobjoogga uga ahaayeen shirweynayaashaas. Waxaa kaloo shirweynayaashaas ka soo qaybgalay oo qiimahoodii sii xoojiyey wafuud ururrada bulshada adduunka oo heer wadani, heer Gobol, iyo heer Caalami ah, kuwaasoo ay ka mid ahaayeen Xisbiga Shuciga ee Talyaaniga (PCI), Ururka Shaqaalaha Adduunka (WFTU), Ururka Dhallinyarada Adduunka (WFDY), Ururka Ardaa Adduunka (IUS), Ururka Haweenka Dimoqraadiga. Ururka Midowga Shaqaalaha Afrika (OATUU) Ururka Dhallinyarada Afrika (PAYM), Ururka Shaqaalaha Carabta (ICATU), Ururka Dhallinyarada Carabta, Ururka AAPSO, Ururada Shaqaalaha, Dhallinyarada iyo Haweenka ee dalalka Midowga Soofiyeeti, Jarmalka Dimoqraadiga ah, Bulgaariya (Shaqaalaha iyo Dhallinyarada) Jekoslafaakiya (Shaqaalaha iyo dhallinyarada), Kuuba (Haweenka keliya), Romaaniya (Shaqaalaha), Hungari, (Dhallinyarada), Korea (Dhallinyarada), Ciraaq (shaqaalaha iyo Dhallinyarada), Yemanta Dimoqraadiga (Shaqaalaha iyo Dhallinyarada), Tansaaniya (shaqaalaha iyo dhallinyarada), Masar (Shaqaalaha), Ururka Shaqaalaha Faransiiska (CGT), Ururka Shaqaalaha Talyaaniga (CGIL), Ururka Shaqaalaha «ANC», Ururka waddaniyiinta Reer Jili, Jabhadda Xoreynta Falastiin (PLO).

Qaabka dhismaha ee ururrada bulshadu waxay ku dhisanyihiin meel shaqo, waxbarasho iyo deggaan marka laga reeto Ururka Haweenka oo ku dhisan degaan keliy. Ururka Shaqaalaha iyo Haweenka mid waliba wuxuu leeyahay Barnaamij iyo Xeer u gaar ah. Ururka Dhallinyaradu isagu wuxuu leeyahay Xeer keliya, wuxuuna si toos ah u fuliya Barnaamijka Xisbiga. Tirada hay'adaha sare ee heer qaran ee ururrada bulshadu waa sidatan:-

Ururka	Tirada Guddiga Dhexe	Tirada Xubnaha Xoghaynta	Tirada Xubnaha Guddiga Dhexe Baarista
Xiriirka Guud ee Ururrada Shaqaalaha Soomaaliyeed	86	12	3
Ururka Dhallinyarada Kacaanka Soomaaliyeed	112	13	5
Ururka Haweenka Dimoqraadiga Soomaaliyeed	157	11	3

Ururrada Bulshada Soomaaliyeed waxaa loo xulay hawlkareendada kuwii ugu fiienaa iyadoo la tixgeli-naayo ahmiyadda ay leeyihiin waxaana guddoomiya-yaal looga dhigay Xubna Golaha Dhexe ee Xsbiga. Hawlkareennada Xoghaynta sare ee ururrada bulshada waa la dhammeystiray min heer qaran ilaa Gobol, degmo, Xaafad, Waax, Tuulo, meel shaqo, meel wax-barasho iwm. Tirakoobka xubnaha urur kasta weli lama diyaarin oo gacanta ayaa lagu hayaa. Ka mid no-qoshada ururrada dhallinyarada iyo haweenka waxaa la soo qortaa arji iyadoo la raacaayo Xeerka Ururka. Ururka Shaqaaluhu isagu waa ka duwan yahay. Sharciga lacagta dhigaalka ah ee Ururka Shaqaalaha, oo dekreeto ahaan ku soo baxday, shirweynihii ka hor, Shirweynuhuna uu sidiisii u oggolaaday, wuxuu dhigayaa in qof kasta oo ah Shaqaalaha joogtada ah ay ku khasab tahay inuu bixiyo lacagta dhigaalka ee Sanduuqa Shaqaalaha, sidaas darteed, qof kasta oo lacag bixiyaa waa xubin Ururka Shaqaalaha. Tirada Shaqaalaha bixiya lacagta sanduuqa shaqaalaha ilaa haa-tan waa 147.000 kuwaasoo intooda badani ay yihiin shaqaale dawladeed. Shaqaalaha ka shaqeeya qaaybta dhaqaalaha ee Dawladda tiradocdu waxay gaaraysaa 260,000 oo isugu jira shaqaale joogta ah iyo kuwa ka shaqeeya Mashaariicda aan joogtada ahayn.

Hawlaha Xisbigu qabtay muddadii uu dhisnaa barnaamijka iyo xeerka ka sokow waxaa saldhig u ahaa go'aamadii kalfadhigii saadexaad ee Golaha Dhexe. Kalfadhigaas oo lagu gaaray go'aamo qiimo weyn leh, kuwaas oo ay ka mid ahaayeen in dib loo habee-

yo dhismaha ururrada bulshada lana waafajiyo dhisma-ha Xisbiga, in iskufillaansho laga gaaro badarka ama haruurka sannadka 1980ka, in magacdhebbidda jagoc-yinka muhimka ah ee Dawladda Xisbigu sameeyo,, in xubnaha Golaha Dhexe ayan wax hanti gaar ah yee-lan karin, qofkii lihina ku wareejiyo Xisbiga, iyo kuwo kale oo muhim ah oo ku saabsan daryeelka nololsha dadweynaha shaqeeya.

Xisbiga Hantiwadaagga Kacaanka Soomaaliyeed oo dhalashadiisu la timid, marxalad tayadeed cusub sida barnaamijkiisu dhigaayo waxaa horyaal xil culus kaasoo ah in uu xaqiijiyo ujeedadii uu u dhashay Ka-caankii 21kii Oktoobar 1969kii, taasoo ahayd in bulshada Soomaaliyeed waqti gaaban kaga gudubto dib u dhaca dhaqan-dhaqaale oo ay hababkii gum-eysiga iyo gumeysiga cusub ka dhaxashay, ayna gaarto nolol horay u martay oo aan dhiigmirad iyo dabaqado lahayn. Inkastoo saldhigga iyo saynsaabka bulsha-deennu ay heer hoose joogaan, isla markaasna dibusoc-odka gudaha iyo imberyaaliyadda adduunkuna ay da-gaal qallafsan kala horjeedaan horumarka ummadda, haddana shaki kuma jiro in Xisbiga Hantiwadaagga Kacaanka Soomaaliyeed, iyadoo ay ku hareeraysan yihiin Xoogsatada, Beeraleyda, Xoolo dhaqatada, in-dheer-garatada, Ciidamada Qalabka Sida iyo dadwey-naha Kacaanka ah oo idil, kuna xisaabtamaya taagee-rada xoogagga horusocodka ah ee Adduunka uu ku guuleysan doono halganka uu ugu jiro dhismaha beel cusub ee Hantiwadaag ah.

WAAJIBAADKA DEG-DEGGA AH EE XHKS

Axmed Maxamuud Faarax X.G.DH. XHKS

Dhawaan Ummadda Soomaaliyeed oo idil: gaar ahaan xoogsatada waxay u dabaaldegayaan sannad guuradii 1da Luuliyo ee aasaasidda Xisbiga Hantiwadaagga Kacaanka Soomaaliyeed. Sannad waa muddo aad u gaaban haddii loo eego taariikhda axsaabta, hase yeeshee XHKS wakhtigaas yar wuxuu ku kasbaday waayo-aragnimo, wuxuu si habsemi ah u guley kaalintiisa ah hoggaaminta, abaabulidda iyo barbaarinta xoogsatada Soomaaliyeed, waxaa arrintaas Shirweynihii laad ee Xiriirka Ururrada Shaqaalaha Soomaaliyeed si qumman ugu soo bandhigay Xoghayaha Guud ee XHKS Jaalle Maxamed Siyaad Barre: 1) «XHKS waxaa ku xira dadweynaha oo uu u sii marayaa ururrada bulshada iyo xoogagga horusocodka ah ee kaleba waxay ku jirtaa kaalinta horseednimo ee XHKS dejinta istraatejiyadda muddada dhow iyo tan fog ee dalka, iyadoo Xisbigu ku hayo abaabul, hubin kormeer iyo hoggaamin dhab ah fulinta howlaha qaranka ee ina horyaal».

Waxay kale oo kaalinta Xisbigu si fiican ugu caddahay barnaamijka XHKS «Waxaa suura gelin kara oo qudha bisaylka, iskaashiga iyo shaqada garaadka ku fadhida ee dadweynaha, ee gebi ahaan aaminsan aragti kacaan ah, meel iyo si qudhana u dhaqaaqaaqaya, ujeeddada qudhana leh. Ma suurtoodo, mana dhici karto in la fuliyo xilkaas haddii uusan jirin urur siyaasi ah oo waddani ah, hanta hirgelinaya qawaaniinta mowduuciga ah ee horukaca bulshada, oo ay u muuqato ujeeddada end, oo dareemi kara waxna ka qaban kara danaha xoog-

satada, awoodna u leh inuu ayaga abaabulo oo kiciyo, si ay u gu'aan waajibaadkii in Kacaanku shaaca ka qaaday».

Halkaas waxaa lagala soo dhexbixi karaa kaalinta laxaadka iyo qiimiga leh ee Xisbigu ka qaato horumarinta nolasha dadweynaha. Maalin walba maalinta ka dambaysa oo xilalka iyo waajibaadku badanayaan, waxaa sii ballaadhanaaya, xoogaysanaayana dowlada Xisbiga Hantiwadaagga Kacaanka Soomaaliyeed. XHKS wuxuu leeyahay barnaamijkiisa shaqo ee si gaaban, cad, kooban, muglehna ay ugu qeexanyihiin waajibaadka saaran marxaladda foodka inagu soo haysa ee lagu dhammaystiraayo, adkaynaayona dhismaha hantiwadaagga. Taas oo dulucdeedu tahay:-

— Tirtiridda dib-u-dhicii iyo dhibaatooyinkii laga dhaxlay gumeysiga iyo imbriyaaliyadda.

— Abuuritaan saldhig maaddi iyo takniko ee hantiwadaagga.

— Kor-u-qaadidda heerka nolasha (dhinaca siyaasadeed, dhaqaale, iyo hiddaha iyo dhaqanba) Xoogsatada.

— Xoojinta diimuqraadiyadda.

Iyadoo la tixgelinaayo arrimaahaas, fiiro gaara la siinaayo qorshaha shanta sanno ee dabayaaqadiisii lagu jiro, la cuskanaayo go'aannada kal-fadhiyada iyo fariimaha Xoghayaha Guud ee XHKS Jaalle Maxamed Siyaad Barre, ayaa XHKS muddadii sannadka ahayd si dadaal iyo xamaasad leh, xilkasnimo fiiro dheeri ku dheehan tahay ku fuliyey hawlihisa. Sannadkii 1976 — 1977

shaqada Xisbigu waxay lahayd astantaan gaara, waxaana saarnaa xil la xiriira dabecadda abuurintaanka Xisbi siyaasi oo noce cusub.

Ugu horraynta, ka hor aasaasidda XHKS, dalka waxaa maylka u hayey Golihii Sare ee Kacaanka, waxaana barnaamij u ahaa labadii waraaqood (1aad, 2aad) ee kacaanka. Hase yeeshee waxaa waqtigaas G.S.K, u ku diyaariyey duruuftii xilka siyaasiga ah ee dalka ay iskaga wareejiin lahaayeen, waxayna islamarkaana carbiyeen, barbaariyeenna xoogaggii awoodda iyo kartida u lahaa ee la wareegilahaa hoggaaminta siyaasadda dalka. Taas aana sabab u ahayd abuuritaankii XHKS.

XHKS, sidii Jaalle Siyaad yidhi waxay kaalintiisa taariikhiga ahi soo shaac baxday ka dib marka dalka Soomaaliyeed galay marxalad taayeed cusub, oo leh astaamaha ee gaarka ah. Haddaba waxaa iswaydiin leh sideebaa XHKS iyadoo aanru lahayn khibrad ku filan Xisbinnimo u gutay hawlihisa sannadkaas uu jirey?

Fulinta hawlaha Xisbiga muddada hore ee la xiriirta aasaasiddiisa, waxay leedahay dabecad u gaara, oo lagu tilmaami karo waxyaalaha soo socda:-

— Xisbiga oo aan lahayn waayo-aragnimo Xisbinimo iyo howleed. Arrintaasna kasbashadeedu waxay u baahan tahay wakhti, dadaal, karti iyo xoojinta aqoona xisbiyeedka. — Xisbigii oon si fiican, buuxdana u dhammaystirsanayn dhismihiiisu (dhismaha hay'adaha hoggaaminta ee Xisbiga laga bilaabo unugga ilaa hay'adaha hoggaaminta ee Gobolada iyo degmooyinka).

— Saykoolejyaddii dadka oon weli u baran hoggaaminta cusub.

— Hawlwadeennadii Xisbiga oo u lahayn khibrad dhaqan gelinta siyaasadda Xisbiga.

— Xubnaha Xisbiga oo ay ku cusub tahay xisbinimadu iwm.

Haddaba iyadoo la tixgeliyaayo sababhaas ayaa XHKS lagama maarmaan ay ku noqotay inuu ka dagaallamo laba jabhaddood:

— Habaynta dhismaha — abaabulidda;

— Fulinta waajibaadka hoggaaminta, abaabulidda iyo barbaarinta.

Xisbigu arrimaha uu sida habsamida iyo xeeldheernimada uu isu waafajiyey waxaa ka mid ahaa inayan labadaas arrimood midna midda kale wax u dhimin, ee mid waliba tan kale, hore-u-waddo, kaalmana u noqoto. Sidaasi daraaddeed ayaa Xisbigu, isagoo dhamaystiraayaa Hay'adihiisa heer kastaba ha joojgaanee xaddidaaya xilka hay'ad walba tilmaamaaya isku xirnaanta iyo kala maarmaan la'aanta hawlaha hay'adaha Xisbiga iyo dawladda, ayaa Golaha Dhexe iyo Xoghayaha Guudba ee XHKS ay ka shaqeyeen, noloshana ku rumeyeen sidii loo hoggaamin lahaa howlaha wax-soosaarka, maamulka, hiddaha iyo dhaqanka.

Kaalinta hoggaminta ee Xisbigu waa mid si joogto ah u koraysa. Muddada hore koritaanka kaalinta Xisbigu waxaa saldhig u ah isbeddel tayeedka ka dhaca bulshada, dhaqaalaha, iyo hiddaha. Markii dal dhaqaalihiiisu hooseeyo, si adag oo dhib leh ayaa isbeddeladu uga dhacaan, taas oo keenta, soona saarta baahida loo qabo xisbiga. Nooca Cusub iyo kaalinta uu ka qaadan karo dedejiiska horukaca la higsanaayo.

Wakhtiga dhismaha hantiwadaagga waxaa dhasha dhibaatooyin fara badan oo hakin kara socodka dhismaha hantiwadaagga haddii aan laga hor tegin, oo xisbigu qaadan kaalintiisa taariikhiga ee ah ka bedbaadinta Ummadda jabka hakiska, isla markaana ilaalinta ku socodka majaraha dhabta ah ee ka caanka.

XHKS, isagoo ka shidaal-qaadanaaya waayo-aragnimadii sannadkii uu jirey, tan dhismaha hantiwadaagga, barnaamijka xisbiga, go'aannada kal-fadhiyada iyo tusaalooyinka Xoghayaha Guud wuxuu waajib deg-degga ahaan isu hor dhigaayaa qodobbada soo socda:-

— Xoojinta dhaqaalaha dalka iyo kor-u-qaadidda nolasha dadweynaha;

— Xoojinta kacaanka hiddaha iyo dhaqanka;

— Xoojinta dowlada Xisbiga;

— Adkaynta xidhiidhka Xisbiga, dawladda iyo ururrada shaqaalaha;

— Adkaynta xiriirka Xisbigu la leeyahay dadweynaha.

Xoojinta dhaqaalaha dalka iyo kor-u-qaadidda Nolasha dadweynaha

Go'aannadii kal-fadhiigii saddexaad ee Golaha Dhexe waxaa ku jirey in mudnaanta laad la siiyo xoojinta dhaqaalaha iyo nolasha dalka gaar ahaan cunto soo saarka waxaa go'aanada ku dhignaa; sida uu tilmaamaayo barnaamijka XHKS, marka la fulinaayo barnaamijyada mashaariida dhaqaalaha la xirijira waa in mudnaanta laad la siiyo wax-soc-raaka. Dhinaca wax-saaridda waxaa ahmiyad gaara leh tacab kordhinta beeraha, khaasatan cuntada dadweynhu quuto» Si waajibaadka loo guto, Golaha Dhexe wuxuu go'aan ku gaadhay in loo

baahan yahay in hadda la dejiyo qorshaha barnaamijka isku fillaanshaha ee le higsanaayo 1980ka. Arrinta kale ee taa la xiriirta ee Golaha Dhexe ku gaadhay go'aan waa xoojinta kaalinta Iskaashatooyinka ka qaataan horukaca dalka, gaar ahaan xaqiijinta barnaamijka isku fillaanshaha.

Sannadka 1978ka waxaa dhamnaya qorshihii shanta sano ee dhaqaale (1974-1978). Sidaasi daraaddeed, iyadoo ahmiyad la siinaayo go'aankii kal-fadhiga saddexaad, gaababayntii qorshaha dawladda ee (1974-1978), ayaa XHKS u saaran yahay xil culisi, adag, qiimi dooqana u leh horumarka iyo aayaha dambe ee Ummadda Soomaaliyeed.

Waxaa lama huraana in Xisbigu si firfireoon iyo hal abuur uga qayb qaato hirgelinta labada arrimood, laba daraale in Xisbigu ku dadaalo sidii loo kabi lahaa waxyaalaha qabyada noqda ee wakhtigoodii loogu tala galay aan ku dhammaan. Sida uu arrinta ku gudan karaana waa iyadoo lagu shaqeyyo farrimihii Jaalle Siyaad ka soo jeediyey xiriirka shirweynaha laad ee Xiriirka Ururrada Shaqaalaha ahaa:-

— Kordhinta tacabka iyo jaangooynta qorsha cilmi,

— Tartanka hantiwadaagga.

— Adkaynta anshaxa iyo asluubta shaqada

— Kormeerka iyo hubinta fulinta shaqada

— Ka qayb qaadashada xoogsatadu ka qayb qaadato abaabulka iyo maamulka shaqada.

Qodobbadaasi oo idili waxay si toos ah waxtar ugu yeelnaayaan horumarinta dhaqaalaha iyo fulinta barnaamijka deg degga ah ee Xisbiga. Haddaba waxaa halkaasi ka soo

dhax baxaayaa qaanuunka ah koritaanka kaalinta Xisbiga xilliga guda galka arrimaha aasaasiga ah ee saameeya nolosha iyo horukaaca xoogsatada. Taas oo uu ku gudan karo — isagoo aan ka go'in, kana go'doomin dadweynaha — cilaaqadada la leh tacab - soo - saarka. XHKS waa inuu si joogta ah u kormeeraa hawlaha, taas oo ay tahay inuu noqdo mid faa'iido u leh wanaajinta tayada iyo kordhinta tirada tacabka.

Haddaba sida loo taabbo — geliyo qorshaha dawladda ayay ku xidhantahay isbeddelka san ee ka dhaacaaya nolosha bulshadu. Sannadka 1977ka - 1978ka sannad tijabo ayuu u yahay XHKS, sannad u baahan naf-u-lurid, dadaal iyo hindise. Waxaana hubaala oo aan mar naba shaki ku jirin in XHKS kaalintiisaas si habsamj ah u gudanayo iyadoo uu ku shaqeynaayo ruuxii barnaamijka Xisbiga, iyo qawaajinta Guud ee dhismaha hantiwadaagga.

XOOJINTA KACAANKA HIDDHAHA IYO DHAQANKA.

Ujeeddada weyn ee laga leeyahay kacaanka hiddaha iyo dhaqanka waa kor-u-qaadidda heerka garaadka siyaasiga iyo aqooneed ee xoog-

satada. Abwaankii weynaa ee hantiwadaagga Cilniga K. Maarks, wuxuu yiri:- afkaartu iyo araada marka ay gaadhaan, kuna dheehmaan maskaxda dadweynaha waxay isu beddelaan xoog maaddi ah, oon la loodin karayn. Sidaasi awgeed ayaa waajibaadka aasaasiga ah ee kacaan iyo xisbi walba oo hantiwadaagga uu Kacaanka dhaqanka uga mid yahay (Cultural Revolution). Kacaanka 21kii Oktoobar 1969kii tallaabooyin waaweyn oo dhaxal gala ayuu ka qaaday arrintaas, kuwaas oo u sahlay XHKS, inuu muddadii yarayd ee uu dhisnaa si wanaagsan u sii wado. Barnaamijka XHKS waxaa ku jira qodobka hadlaaya Kacaanka hiddaha iyo dhaqanka iyo lagama maarmaaniyadiisa.

Qodobkaasi wuxuu tilmaamayaa lama huraanimada in la soo nolaysiiyo hiddihii iyo dhaqankii dadka Soomaaliyeed, iyada islamarka laga faa'iidayanaayo ilbaxnimada uumanaha gaar ahaan kan hantiwadaagga ee muddo badan soo taxnayd, heerarka kala duwanaa soo martay. Waxaa kale oo barnaamijka ku xusan in loo baahan yahay in lala dagaalamo raadadkii iyo hadhaagii gumaysiga ee

ina markiyeed dib - u - dhaca; in lala dagaalamo aqoondarrida, korna daagga uu kacaanka hiddaha iyo loo qaado heerka tacliimeed ee bulshada.

Tallaabocoyinka aasaasiga ah ee la qaaday si loogu guulaysto kacaanka hiddaha iyo dhaqanka waxaa ugu muhiimsanaa qoridda Far-Soomaaliga iyo Ololayaashii cidhibtiridda aqoondarrida.

XHKS si uu waajibkaas u guto, hirgeliyana waxaa loo baahanyahay muddada inagu soo fool leh inuu: Saldhig ka dhigto mabaadiida aasaasiga ah ee kacaanka hiddaha iyo dhaqanka; inuu ku dhaqmo tusalocoyinka Xoghayaha Guud, inuu ka faa'iidaysto waayo-aragnimada Caalamiga ah ee horusocodka ah; sii faafinta iyo baahinta cidhibtiridda aqoon-darrida; dhiirrigelinta baahinta tacliinta; xoojinta kaalinta qalabka borobogaandada (sida Raadiyaha, Wargeysyada, Riwaayada, Fanka iwm);

Si aan garaadka iyo aqoonta dadweynuhu dib-u-dhicin, uguna dambayn horumarka maaddiga ah oo la gaadho, waxaa khasab ah in la fuliyo waajibaadka kacaanka hiddaha iyo dhaqanka.

MAALMO LIBINEED

26kii Juun:

26kii Juun, oo ah Maalintii gobollada Waqooyi iska tuureen heeryadii gumeysiga Ingiriiska ayaa laga xusay Jamhuuriyadda Dimoqraadiga ah ee Soomaaliyeed. Maalintaas oo ahayd 17 guuradii xornimada si weyn oo wadaniimo iyo qiiraba ku dheehantahay ayaa looga xusay. Xaf-ladaha xuska kuwii ugu mudnaa waxaa lagu qabtay magaalada Xamar iyo Hargeysa.

Xamar, Xafladda waxaa laga qaban-qaabiyey degmada Boondheere, waxaana ka soo qaybgalay guddoomiyayaasha Hoggaamada Abaabulka, Shuruucda iyo Caddaaladda, Iskaashatooyinka; ku-Xigeenka Guddoomiyaha Hoggaanka Abaabulka, Xoghayaha Guddiga Xisbiga ee Gobolka Benaadir, Goddoomiyaha Jaamacadda Ummadda, Guddoomiyaha U.D.H.K. Soomaaliyeed, Ururrada Bulshada iyo dadweyne fara badan.

Waxaa halkaa hadal xafladda xuska maalintaa weyn ka jeediyey Jaalle Warsame Cabdullaahi Cali, Guddoomiyaha Hoggaanka Iskaashatooyinka. Jaalle Warsame wuxuu khudbaddiisaa ku guud maray halgankii dheeraa ee Ummadda Soomaaliyeed u soo gashay gobannimadeeda, iyo tallaabooyinkii kacaanku ka qaaday soo-noolaynta taariikhda Ummadda Soomaaliyeed.

Xaflad maalintaa lagu xusay ayaa lagu qabtay «Beerta

Xorriyadda» ee magaalada Hargeysa. Xuskaa waxaa ka soo qaybgalay Wasiirka Ciyaaraha Jaalle Faarax Wacays Duulle, Xoghayaha Guddiga Xisbiga ee Gobolka W/Galbeed Jaalle Bile Raffle Guuleed, madaxda iyo shaqaalaha Dawladda iyo kumanyaal qof oo u soo baxay dabaldegga maalintaa weyn.

Xafladdaa waxaa lagu bandhigay ciyaaraha hiddaha iyo dhaqanka, heeso, maaweelo iyo madeysyo, waxaana ka qaybqaatay Fannaaniinta Waaberi, Halgan, barbaarta kacaanka iyo xaafadaha Guryo-samo iyo 26ka Juun. Xoghayaha Xisbiga ee Gobolka Waqooyi Galbeed oo xafladdaa hadal ka jeediyay wuxuu guud maray halgankii dheeraa ee Ummadda Soomaaliyeed u soo martay Gobannimadeeda.

Ida Luuliyo:

Gobollada iyo Degmooyinka dalkoo idil waxa laga xusay 1da Luuliyo oo ah maalintii xornimada gobollada Koonfureed ee Jamhuuriyadda, israacii labada gobol ee xoroobay iyo sannad guuradii 1aad ee XHKS. Si maalintaa Ummadda Soomaaliyeed ku dheer loo xishmeeyo, 14ka degmo ee gobolkan Benaadir waxaa laga qabanqaabiyey Xaflado, halkaasoo ay ka qaybqaateen Xubno ka tirsan Golaha Dhexe iyo dadweyne fara badan. Xafladaha degmooyinka lagu qabtay waxaa khudbado ka jeediyay xubno golaha Dhexe ka tirsan oo ka warramay taariikh-dii Ummadda Soomaaliyeed. Subaxnimadii Ubax ayaa la dhigay taallooyinka geesiyaashii gobannimada u qudh-baxay. Ubax-dhigiddaa waxaa ka qaybqaatay kooxo ka tirsan ururrada bulshada, iyo ubaxa kacaanka

oo ay hoggaaminayeen Jaalle Cusmaan Maxamed Jeelle, Gudoomiyaha Hoggaanka Maaliyadda iyo Xoghayaha Guddiga Xisbiga ee Gobolka Benaadir Jaalle Yuusuf Ibraahim «Abuurraas», kana tirsan Golaha Dhexe XHKS.

1da Luuliyo oo ah maalin libin saddexan xambaarsan si weyn ayaa Jamhuuriyadda oo idil looga xusay. Waa maalin-tii xornimada, midnimada iyo aasaaska Xisbiga Hantiwadaagga Kacaanka Soomaaliyeed. Jaalle Siyaad, Xoghayaha Guud ee XHKS, Madaxweynaha Jamhuuriyadda Dimoqraadiga ee Soomaaliyeed isagoo munaasabaddaa weyn ka hadlaya wuxuu yidhi, «Kowda Luuliyo waa maalin qaayo iyo qiimo weyn u leh shacbiga Soomaaliyeed, waa maalin ku tilmaan iska rogid-daa heeryadii gumeysiga iyo goyntii siliggii isticmaarku ku kala qoqobay shacbiga Soomaaliyeed» Jaalle Siyaad munaasabaddaa wuxuu hambalyo ugu gudbiyey dadka Jabuuti oo xornimadoodii hantiyey 27kii Juunyo.

Jaalle Siyaad khudbadii uu Ummadda u jeediyey maalintaa weyn wuxuu ku caddeeyey in munaasabadani ka weyn tahay munaasabadihii hore ee dalka soo maray, iyadoo ku soo beegantay xuskii koowaad ee Xisbiga Hantiwadaagga Kacaanka Soomaaliyeed. Xoghayaha Guud ee XHKS wuxuu khudbadiisaa ku sheegay in muddadaa sannadka ee uu Xisbigu soo jiray la qabtay hawlo aad u farabadan oo qiimo weyn u leh noloshada bulshada Soomaaliyeed, wuxuuna sheegay in hoggaanka dhexe ee Xisbigu uu aad isugu taxalujiyey inay dhisaan asaas-

ka uu Xisbigu ku fariisan lahaa, taasoo ah dhismihii laamaha Xisbiga Gobollada iyo Degmooyinka, Unugyada iyo Guddiyada Xisbiga iyo dejinta Shuruudii Xisbiga iyo dawladdu ku dhaqmi lahaayeen iyo abuuristii Ururrada Bulshada.

Madaxweynaha J.D.S Jaalle Maxamed Siyaad Barre wuxuu sheegay in waajibaadka Xisbiga horyaal uu aad u ballaaran yihiin, taasoo aan sano iyo labo lagu dhammayn karin. waxaase hubaal ah in Xisbiyiintu ay soo qaateen wax badan. Jaalle Siyaad wuxuu u rajeeeyey Xisbiyiinta inay sannadguurada labaad noqdaan kuwii guul iyo baraare ka gaara himiladooda, guul halhays u noqota taariikhda Soomaaliyeedna ka gaaraan xilkooda.

Habeennimadii 1da Luuliyo Golaha Murtida iyo Madaddaalada waxaa lagu qabtay xaflad lagu soo bandhigay riwaayad hobollada waaberi ay si hufan ugaga sheekeeyeen halgankii dheeraa ee Ummadda Soomaaliyeed ay u soo gashay xornimadeeda iyo midaynteeda. Riwaayada waxaa daawaday Xoghayaha Guud ee XHKS, Xubno ka tirsan Golaha Dhexe, Ururrada bulshada iyo dadweyne fara badan.

Markii ay riwaayaddu dhammaatay, khudbad qaayo badan oo Xoghayaha Guud halkaa ka jeediyay wuxuu ku sheegay in arinta RAAMU oo lagu eedeeyay in Soomaaliya 3,000 oo askari u soo dirtay dalka Kenya halkaana lagu dilay 3 Askari oo kenya u dhashay ay tahay dhaleeco Qaranka Soomaaliyeed loo gaystay.

Xoghayaha Guud wuxuu ca-
ddeeyay in arrinta Raamuu ay
la mid tahay tii Berbera, rajci-
yadda iyo Imberyaaliyadda caa-
lamiga ihina weli durbaankii

beenta ahaa tumaayso.

Jaalle Siyaad wuxuu khud-
baddiisii ku soo gunaanaday in
Soomaaliya aanay cidna weera-
rin, diyaarna ay u tahay in si

Afrikaannimo iyo darisn.maba
ku dheehantahay u dhammayso
mushkiladda dal iyo dadba leh
ee Soomaaliya iyo Kenya dhex-
taal.

Wafdi ka socda XHKS oo booqday Jekoslafaakiya

Wafdi 40 qof ah oo ka koo-
ban hawladeenno Xisbi, urur-
rada bulshada, Ciidammada Qa-
labka Sida, Xoghayaasha Gobol-
lada iyo Degmooyinka qaar-
kood iyo hawlawdeenno dawla-
deed ayaa bishii Maajo 4dii ka
dhoofay magaalada Xamar oo
booqasho aqoonkorodhsi ah ku
tegay dalka Jekoslafaakiya. Wa-
fdigaa waxaa hoggaaminaayay
Jaalle Cabdullaahi Cobsoble Si-
yaad Wasiirka Boostada iyo Is-
gaarsiinta iyo Jaalle Faadu-
mo Cumar Xaashi oo ah
Guddoomiyaha Ururka Ha-
weenka Dimoqraadiga Soo-
maaliyeed isla markaana ka tir-
san Golaha Dhexe ee XHKS.

Aqoon-korodhsiga wafdigaasi
ku tegay Jamhuuriyadda Han-

tiwadaagga ah ee Jekoslafakia;
waxaa saldhig u ahaa ujeeddoo-
yinka Xisbigu ka lahaa:-

1) Kor u qaadidda aqoonta
xubnaha Xisbiga xagga bara-
shada Cilmiga Hantiwadaagga
ah.

2) Wada shaqaynta iyo hog-
gaaminta Xisbiga, dawladda iyo
ururrada bulshada;

3) Ka soo faa'iidaysiga waaya-
ha dhismaha Hantiwadaagga ee
dalka Jekoslafakia.

Wafdigu intii uu dalkaa jek-
oslafakia joogay oo ahayd 45
beri wuxuu qaatay tababar fal
iyo fiiraba isugu dhafnaa. Dhi-
naca fiirada duruustu waxay u
badnayd casharro ku lug leh:
waayaha dhismaha bulshada
Hantiwadaagga ah, socodsiinta

hawlaha xisbiga, wada shaqayn-
ta xisbiga iyo dawladda iyo hog-
gaaminta xisbiga ee ururrada
bulshada iyo dadweynaha; xag-
ga falka ama baraatikada wa-
xaa wafdiga la geyn jiray: Wer-
shadaha, Iskaashatooyinka, gu-
ryaha lagu kaydiyo dhaqanka
iyo taariikhda Jekoslafakia. Wa-
xaa kale oo wafdigu booqasho
3 maalmood ah ku tegay Jam-
huuriyadda Slofakia.

Wafdigu intii uu dalkaa joog-
gay wuxuu u gudbiyay dadwey-
naha Jekoslafakia waayaha Um-
madda Soomaaliyeed. Wafdigu
waxay dadweynaha tuseen fili-
mimo ku saabsan J.D.S iyagoo
isla markaa qaybinayay buug-
aag iyo qoraallo kale oo ku
saabsan Soomaaliya.

WAFDI XHKS KA SOCDA OO BOOQASHO AQOON-KORODHSI AH KU TEGAY YUGOSLAAFIYA

Wafdi uu hoggaaminaayo Gu-
ddoomiye ku-Xigeenka Hogga-
anka Aydolojiyada Jaalle Maxa-
med Cabdi Dhunkaal, oo ka so-
cda XHKS ayaa bishii Maajo
27dii booqasho aqoon-korodhsi
ah ku tegay dalka Yugoslafia.
Wafdigaa oo dalkaa Yugoslaa-
fiya joogay 23/5/77 ilaa 15/6
/77; baraaamijka booqashadoodu
wuxuu ka koobnaa: Kulammo
ay la yeeshen madaxda Xisbi-
ga Shuuciga ah, Dawladda Dhe-

xe iyo Ururrada Bulshada wa-
xayna socdaallo ku tageen sad-
dex Jamhuuriyadood oo ka mid
ah Jamhuuriyadaha ku bahoo-
bay Xariirka Yugoslaafiya ku-
waasoo kala ah Jamhuuriyadda
Hantiwadaagga ah ee Serbiya,
Islofeeniya, Bosniya iyo Heso-
gofniya.

Wafdigu markii uu ka degay
Xarunta Yugoslafia, Belgrade,
waxaa halkaa kaga hor-yimid

oo gegida dayuuradaha ku soo
dhaweeeyey Xubin ka tirsan gu-
ddiga Siyaasiga ee Xisbiga iyo
hawladeenno ka tirsan hogga-
aanka Arrimaha dibadda ee Xis-
biga Shuuciga ee dalka Yugos-
lafia

Wafdigu intii ay dalka Yug-
oslaafiya joogeen waxay u ahayd
aqoon iyo waayo-aragnimo kor-
odhsi ay kaga baaraandegayeen
xaqiiqada hantiwadaagnimada

ee dalka Yugoslavia. Fal iyo fiirabo waxay indha-indhayna-yeen sida dalka Yugoslavia u hirgeshay dhismaha hantiwad-wadaagga. Waxa kale oo wafdigu soo arkeen habka dhismaha ururrada bulshada ee dalka Yugoslavia waxyaabaha wafdigu soo arkeen waxaa ugu mudnaa habka Ismaamulka shaqaalaha (self-management) oo gaar u ah dalaka Yugoslavia.

Dawladda federaalka ah ee dalka Yugoslavia waxay ka kooaban tahay 6 Jamhuuriyadood iyo laba gobol oo madax bannaan

Jamhuuriyad walibana waxay leedahay dawladdeeda u gaarka ah. Mabaadiida sinaanta ah ee ka dhexaysa Jamhuuriyadahaa iyo gobolladaasi waxay ka muuqataa dhammaan wejiyada Siyaasadda iyo maamulka ee Dawladahaas.

Ujeeddada socdaalka Wafdigu ma'ahayn keliya inay aqoon iyo waayo-aragnimo ka soo korodhsadaan Yugoslavia keliya, hase yeeshee waxay u gudbiyeen dadkan iyo ururradaa ay la kulmayeen taariikhda, halganka iyo horumaraka Ummadda Sooma-

liyeed. Wuxuu wafdigu dadka Yugoslaafiya ka dhaadhicisay si-dii Ummadda Soomaaliyeel Gumeysiga u kala qaybiyey, xornimadii Soomaaliyeed iyo is-raacoodii, xilligii musuq-maasuqa iyo Gumaysiga cusub iyo curashadii kacaanka Hantiwadaagga 21kii Oktoobar 1969kii, oo dalka barwaaqo iyo badhaadhe u horseeday.

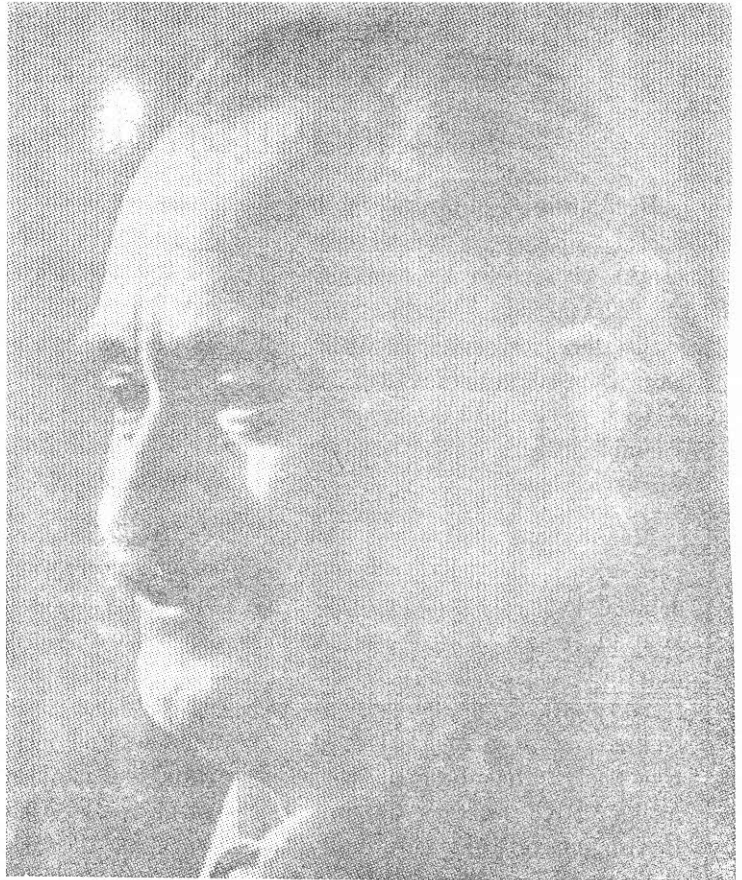
Waxaa kale oo wafdigu dadweynaha Yugoslaafiya tusay filim ay sideen oo ku saabsanaa riddii iyo dejintii dadkii abaartii Dabadheer ku tabaaloobay.

XUSKA DHALASHADII

GEORGI DIMITROV

Dadyowga horusocodka ah ee adduunku bishii Juunyo 18dii waxay u dabbaal-degeen 95 guuradii ka soo wareegtay dhalashadii halyaygii xoogsatada adduunka, Georgi Dimitrov; oo ku dhashay Degmada Radomir oo ku taal dalka Bulgaariya; Dimitrov wuxuu dhashay 1882kii.

Hanweynida iyo tixgelinta caalamiga ah ee loo qabo, Dimitrov wuxuu ku mutaystay daafacaaddii ashkatadii Reichstag. Dimitrov fashiistadu waxay ku ashkataysay inuu gubay xarunta taliskii Hitler — Reichstag. Sebtember 23dii, 1933kii ayaa Dimitrov la soo taagay Maxkamad ku taal magaalada Leipzig. waa maalin saddexaad intay maxkamaddu socotay, waxaana goob joog ahaa 82 weriyayaal shishceeye iyo 42 weriye oo Jarmal ah. Ashkatadaa oo lagu soo oogay Jaalle Dimitrov iyo dad kale oo

horusocod ah waxaa looga dan lahaa in lagu hakiyo halganka xaqa ah ee xoogsatada ka gilgilatay dhiigmiiradka iyo dibindaabyada gumeysiga iyo Hanti-goosiga.

Dimitrov wuxuu ahaa nin u dhashay dalka Bulgaariya, haseyeeshee naftiisa u huray xoraynta xoogsatada adduunka, dhaqdhaqaaqii caalamiga ahaa ee xoogsatadana qayb libaax ayuu

ka soo qaatay. Dimitrov wuxuu magac ku mutaystay halgankii iyo kaalintii uu ka galay ururka Xoogagga Hantiwadaagga ah (Comintern). Arrintii ugu mudnayd ee lagu soo qaaday shirweynihii «Comintern» ka ee 7aad waxay ahayd sidii loo midayn lahaa xoogagga horusocodka ah si la isaga caabiyo weerarka faashiistada. Warbixinta shirweynaha waxaa soo jeediyay Jaalle Dimitrov oo ahaa curad u hana-qaaday xoraynta xoogsatada adduunka.

Dimitrov, shirweynaha wuxuu ku qaawiyey fool-xumada iyo waxshnimada fashiismada, isa-

goo ku baaqay midaynta xoogaga dimoqraadiga ah iyo kuwo hantiwadaagga ah. Jaalle Dimitrov wuxuu ka digay kala-jab ku dhaqa jabhada ballaadhan ee xoogsatada.

Dimitrov si aan la qiyaasi karin ayuu uga qayb qaatay (Comintern) ka iyo jabhaddii iska-caabbiga fashiismada.

Dimitrov si firfircoon ayuu uga qayb qaatay dhaqdhaqaaqii xoogsatada Bulgaariya; isagoo Xisbiga shuuciga ah ee Bulgaa-ria ku tanaadshay waayo-aragnimadii uu ka soo korodhsaday intuu ururrada caalamiga ka sha-

qaynayay. Jaalle Geogri Dimitrov, wuxuu ku barbaariyay Xisbiga Shuuciga ee Bulgaariya mabaadi'ida caalamnimada, taasoo la'aanteed aanay waddannimo jirin. Inkastoo Dimitrov u dhashay dalka Bulgaariya, haddana wuxuu ka mid ahaa helyeyadii ugu door-xocnaa ee caynaan-ka u qabta dhaqdhaqaaqa xoogsatada adduunka.

Dimitrov, dadyowga horusocoda, ururintii iyo isku xidhkii jabhaddii balladhnayd ee ka soo hor jeedday fashiistada. da, ururintii iyo isku xidhkii jabhaddii balladhnayd ee ka soo horjeedday fashiistada.

TASS oo ka faallootay sannadguuradii 1aad ee XHKS

Bishii Juun 28dii ayaa Jaalle Sergei Kulik oo ka mid ah qorayaasha Siyaasadda ka faallooda ee Wakaaladda TASS, qorey faallo dheer oo uu kaga hadlayay Sannadguurada 1aad ee XHKS. Faalladii oo qodobbo ka mid ah idiin soo qaadnay waxay leedahay:

Maalmahan dadka Soomaaliyeed waxay isu diyaarinayaan dabbaal-degga Sannad-guurada kowaad ee ka soo wareegtay maalintii la aasaasay XHKS, taasoo suntaysa dhalangaddoonka kacaameed ee dalka iyo Afrika guud ahaanba. Banraamijka XHKS wuxuu dhigayaa in xisbigan, oo ah hormuudkii shaqaalaha iyo beeraleyda, loo aasaasay inuu kaalin mudan ka qaato dhismaha bulsho hantiwadaag ah. Ugu horraystiiba XHKS wuxuu iska takooray hantiwadaagyadii Waddaniga» iyo «Afrikaanka» ahaa, waxaanu ku

dhaatay ku dhaqanka aragti-cilmiyeedka qudha-marxism-leninism. XHKS wuxuu u arkaa himiladiisa, ku hoggaaminta dalka dhabbaha hantiwadaagga si loo dhammaystiro xornimada siyaasadeed iyo dhaqaaleba loona hantiyo midnimo, sinnaan iyo horumar.

Xisbigu isagoo tallaabooyinkii sii ugu horreeyay qaaday wuxuu dhexgalay dadweynaha isagoo ku boorrinaya inay si firfircoon uga qaybqaataan Xisbiga iyo dawladdaba. Xisbiga hawlihiisa mudanka ah waxaa ka mid faafinta mabaadiida Hantiwadaagga ah iyo ku baraarujinta dadweynaha daafacaadda guulaha kacaanka. Xisbigu hal-ku-dheg wuxuu ka dhigtay: In xilka xubnuhu aan noqon keliya hawl karnimo, hase yeeshee xubin walba waajib ay ku tahay fidinta iyo baahinta aragtida markisimada Borobgaandada laxdadka

leh ee Xisbigu hayaa, waxay keentay in guulo dhaxal gal ah laga gaadho dhaqangelinta qorshaha dhaqaale ee Xisbigu is-hordhigay.

Tacab kordhinta oo ay ka si manyihiin xubno dhaqaale oo badani waxay dhalisay in wax-soo-saarka Wershedaha Soomaaliyeed kordho 40%. Dhulka la jilay wuxuu gaadhayaa laba jibbaar — 350,000 ilaa 700,000 oo hektar. Beeraleydu aad ayay ugu dheganuglaatay baaqii Xisbiga ee ahaa inay midoobaan maantana waxaa jira in ka badan 120 iskaashato.

Xisbigu, siyaasaddiisa dibadda wuxuu ku ballan qaaday wax la qabsiga beesha Hantiwadaagga. Isku-mid-ahaanshaha ama isudhowaanshaha aragtiyeed ee labada xisbi iyo labada dawladood ee J.D.S. iyo Midowga Socfiyeeti waxay ka dheehnaayeen

heshiiskii la kala saxaaxday 11kii Luuliyoo 1974kii. Leonid Breshnev, war-bixintii uu ka jeediyey shirweynihii 25aad ee X. SH.M.S. wuxuu ku muujiyey in heshiiskaasi sii adkeeyay xidhiidhkii Midowga Soofiyeeti iyo Soomaaliya ka dhexeeyay.

«Dadka Soomaaliyeed illaabi maayaan kaalmadii hagar la'aaneed ee Midowga Soofiyeeti mar walba heeganka ula ahaa si ay u gaadhaan xornimo buuxda, u tirtiraan dib-u-dhaca qarniga jiray una dhisaan bulsho fayow. «Xidhiidhka aan Mi-

dowga Soofiyeti la leenahay wuxuu ku qotomaa mabda' na miideeyay iyo ahdaafta aanu ka si-mannahay oo ah u halganka nabadda, dimuqraadiyadda iyo Hantiwadaagga», ayuu yidhi Maxamed Siyaad Barre.

LISBON MIN XARUNTA GUMEYSIGA ILAA HIILKA GOBANNIMADA IYO DIIDMADA MIDABTAKOORKA

Bisha Juun 16. 1977 Magaalada Lisbon magaalada Madaxda dalka Burtuqaal waxaa ka dhacay shir caalami ah oo lagu cambaarraynayo Siyaasadaha Talisyada Midabtakoorka, jinsi faquuqa iyo gumeysiga ee dalalka Afrikada Koonfureed.

(INTERNATIONAL CONFERENCE AGAINST APARTHEID, RACISM AND COLONIALISM IN SOUTHERN AFRICA).

Shirka waxaa wada jir u wada qabanqaabiyey Ururka Isbahaysiga dadyowga Afrika iyo Aasiya (A.A.P.S.O.), majliska nabadda adduunka iyo Axaabta iyo Uurada horusocodka iyo kuwo dimoqraadiga ah ee dalka Burtuqaal, ugu horraynna xisbiga shuuciga iyo midka hantiwadaagga ee dal-kaasi. Waxaana isla markii ka dambeeyey si weynna xaqiijintii- sa uga qayb qaatay guud ahaan xoogagga nabadda jecel ee dunida oo ay safafka hore ka- ga jirto Jamhuuriyadda Demo- qraadiga Soomaaliya. Shirka wa- xa ka soo qayb galay ergooyin ti- rsigoodu gaarayo laba kun oo qof kana kala socda shanta qaa- rradood ee dunida, kuwaas oo mesilaya 73 urur oo wadani ah (73 dal), lix wafdi oo kala me- telaya laamaha kala duwan ee

Jamciyada Qaruumaha midoobey (N.U.O.) iyo lix iyo toban ka kala socda ururro caalami ah, kuwo gobol ama kuwo qaarra- deed. Wafdiyada shirkaa ka soo qayb galay, kuwa qaban-qaaba- diisa ka qayb qaatay dirkuba waxay kala metelayeen xoogag ku kala geddisan xagga asalka bulshanimo, aragtida siyaasa- deed iyo Aydolojiyadaha, wa- xaana ka mid ahaa koox mesila- ya ururro iyo jimciyado diini ah. Waxaa kale oo ka mid ahaa koo xo ka tirsan axsaabta Sooshiyaal- Dimoqoraatika ee dalalka YU- RUBTA GALBEED. Dhinaca kalena dalalka hantiwadaagga Axaabta Shuuciga, dalalka ho- rusocodka Afrika, Aasiya iyo Laatiin Ameerika.

Xoogaggaas oo ay kulmisay diidmada iyo naceybka siyaasa- daha gumeysiga iyo imberyaali- yadda ee gaar ahaan sida foosha xun looga fuliyo waqtiga haatan dhinaca koonfureed ee Qaaradda Africa.

Sidaas darteed shirku wuxuu ahaa muddaaharaad caalami ah, aadamiyadda jecel nabadda iyo dimoqaraaiyada ay ku muujisay diidmada iyo naceybka talisyada midab takoorka dalalka Af- rikada Koonfureed.

Shirka ahmiyaddiisu waxay kale oo ay ku jirtaa waa iyada oo la dhigay laguna beegay maalin Koonfur Afrika caanka ku ah-16ka Juun oo ah maalin ay ka- ceen dadweynaha shaqaalaha iyo dhallinyarada magaalada SWE- TO, halkaas oo taliska midabta- koorku ku galay dhagar aan taariikhdu illaawi karin, markii rasaas la marshey boqollaal qof oo si nabad-gelyo ah u mud- daaharaadayey. Sano kasta bisha Juun 16da waxay noqotay maal- maha sida tiiraanyada leh looga xuso dunida horusocodka ah.

Shirka waxaa ka soo baxay go'aanno dhaxal gal ah waxaana ka mid ah mid ku saabsan qorsh- aha arrimaha la xiriira sida loo hirgelinaayo taageerada loo fidin doono dhaqdhaqaaqa gobannimo doonka, iyo isku habaynteeda, waxaa kale oo ka soo baxay go'- aam lagu taageerayo dalalka ho- rusocodka ah ee Afrika, laguna cambaareenayo siyaasadaha gu- meysiga iyo imberyaaliyadda caalamiga, oo had iyo jeer lagu duminayo laguna hakinaayo da- lalka horusocodka ah ee Afrika. J.D.S. waxaa shirka uga qayb galay wafdi uu hoggaaminaayo Jaalle Warsame Cali Faarax oo Xubin ka ah Golaha Dhexe ee X.H.K.S. ahna guddoomiyaha

Guddiga saaxiibtinnimada iyo Iskaashiga dadyowga.

Wafdigu isagoo ka faa'iideysanaaya kulankaas caalamiga ah, wuxuu qaabilay ergooyinka ururrada caalamiga ah, kuwo waddani ah, madaxda dhaqdhaqaaqyada gobannimo doonka iyo shakhsiyaad caalami ah. Waxaanu uga warramey guulahay J.D.S. ka gaartey dhinacyada dhaqaalaha, Bulshada iyo gaar ahaan dhismaha Xisbiga iyo ururrada bulshada, dhinaca kalena dicaayadaha gumeysigu ku hayo J.D.S. iyo arrimo kale oo dan u ah gobannimo doonka Afrika iyo la dagaallanka

gumeysiga caalamiga ah.

Ugu dambaystii shirka caynkaas ah oo lagu dhigay LISBON ayaa iyada nafteedu ahayd guul istaahisha in loo dabbaaldego.

Run ahaantii geeddiga ay qaaday LISBON muddo 3 Sano ah kana guurtey min Xarunta gumeysiga faashistaha ilaa xarunta hiilka iyo taageerada dhaqdhaqaaqa gobannimo doonka iyo diidmada midabtakoorko ma ahayn mid sahlan ama sijaayado ku goglan yihiin. Wuxuu ahaa mid adag oo dhibaato iyo turxaan badan, hase yeeshee waxaa jidkaas jibaaxay kana soo gudbey xoogagga horusocodka.

kuwa dimoqraadiga iyo waddaniga oo hormood u yihiin dabaqada shaqaalaha iyo xisbiga ee horseedka ah, iyagoo iskaashanaya dhaqdhaqaaqyada gobonnimo doonka ayey rideen faashistadii dabadhilifka u ahayd imberyaaliyadda caalmiga, arrintaas ayaa suurto gelisay in LISBON uu ka soobaxo baaqii lagu cambaareynayey gumeysiga imberyaaliyadda iyo siyaasadaha kala duwan ay ku adeegato.

Sidaas awgeed ayaannu dareensannahay jirista kacaanka Bortoqaal oo meel kala soo jeeda xoogagga horusocodka adduunka.

WAFDI XHKS EE KA QAYBGALAY KULAN SAAXIIBTINIMO

Wafdi ka socda XHKS oo uu Hoggaaminayo Jaalle Warsame Cali Faarax xubinna ka ah Golaha Dhexe isla markaana ah ku-xigeenka Guddoomiyaha Hoggaanka Arrimaha Dibedda XHKS ahna Madaxweynaha Golaha Saaxiibtinnimada iyo isbahayisiga ayaa ka qayb galay shirkii Ururka Saaxiibtinnimada Caalamiga (International Friendship League) ee J.J.D. iyagoo ay kala qayb galeen Madaxweynayaasha iyo Xoghayayaasha Guud ee Ururrada Saaxiibtinnimada ee Qarameed ee Dunida oo dhan.

Shirkaas oo lagu qabtay Baarliin, Magaalo Madaxda J.J.D wafdi loo aqoonsaday si caalami ah Dalka J.J.D. taas oo ka dambaysay markii ay gaareen dhismo Hantiwadaageed; waxaa mahad mutestay halganka dadka shaqaalaha ah ee ay hoggamiyayaasha ah Maarkismo-Liinsiimo ee Xisbiga Mindnimada Hantiwadaagga (Socialist Unity

Party) oo kaalin weyn kaga jira horukaca dunida Hantiwadaagga xag dhaqaale, xag dhaqan iyo xag milatarinimoba, shirkaasi wuxuu fursad wanaagsan u ahaa xidhiidhka wanaagsan, khibradaha, iyo horukaca dalalka Saaxiibka ah.

Wufuuddii ka qayb gashay shirkaa intooda badani waxay ahaayeen Guddoomiyayaashii iyo Xoghayayaashii Guud ee ka qayb qaatey aqoonsigii caalamiga ahaa ee J.J.D. Wafdigii X.H.K.S. waxay halkaa ka cadeeyeen horkicii Kacaanka Hantiwadaagnimo ee ka socda iminka J.J.D. wafdigaa ka socdey X.H.K.S. waxay si cad u muujiyeen dhismihii X.H.K.S. taariikhdiisa, barnaamijkiisa iyo go'aannadii Kalfadhigii saddexaad ee Guddiga Dhexe, isla markaana waxay wax ka sheegeen abuuritaankii Ururrada Bulshada ee ka danbeeyey XHKS.

Wafuuddii kasoo qayb gash-

ay shirkaas oo dhama waxay la socdeen heerka siyaasadda dhaqaalaha, dhaqanka iyo himiloo-yinka J.J.D. taas oo hore loogu sharxey shirweynihii Saad ee Xisbiga Mindnimada Hantwadaagga, kaasoo lagu qabtay Baarliin, Magaalo Madaxda J.J.D. sannadkii 1976dii. Nolosha J.J.D. waxa lagu yaqaan daganaan-shaha siyaasadda; korinka sugan ee dhaqaalaha iyo horukaca xagga sayniska, waxbarashada, dhaqanka iyo Tiknooloojiyada. Waxa cad in cadowga Hantiwadaaggu aanu sinaba isu hortaagi kareen Korriinka Hantiwadaagga ee J.J.D.

Intii uu wafdigu joogay J.J.D waxay aqoon-isweydaarsi iyo warar la yeeshen Madaxweynaha J.J.D kan guddiga Isbahaysiga Afrikaanka iyo Aasiya iyo madax kale oo ka tirsan Guddiga Dhexe ee X.M.H. kuwaasoo warbixin ka siiyey wafdigu waayo aragtinnimada J.J.D. una fidiyey taageero dadka hal-

gamaya ee J.D.S. si ay u xaqiijiyaan himiladooda iyo teennaba. Intii uu Wafdigu joogey J.J.D. wuxuu arkay horumarka uu gaadhay dhismaha hantiwadaagga ee dalkaas waxaanu booqday laba gobol oo ka mid ah: Liibsik iyo Haalie waxaanu wada hadallo la yeeshen ururro badan oy ka mid yihiin kuwa shaqaalaha iyo warshadaha. Wafdigu wuxuu ka dhergey xaaladda dhaqaalaha iyo ijtimaaciga. Shaqaalaha sancada ee magaalooyinka iyo iskaashatooyinka dibedaha, dhammaan kasoo qayb galayaashii shirku waxay u bageen heerka nolosha shaqaalaha J.J.D. kaasoo aan la gaadheen hantiwadaagga la'aantii. Ka dib markii ay wareysi la yeeshen qof qof iyo kooxba waxay kaaso qayb galayaasha qaaradaha oo dhami aqoonsadeen jiritaanka dimoqraadinimada Hantiwadaagga J.J.D.

Wafdigu waxa kaloo uu fursad u helay inuu la kulmo Jaalle Heermaan Aksan oo xubin ka ah Golaha Siyaasadda ahna Guddoomiyaha Guddida Xiriir-

ka dibedda ee SED, isagoo ka siiyey wafdiga war cad oo ku saabsan xiriirka X.M.H. iyo X.H.K.S. waxaa kale oo uu ka hadlay Siyaasadda dibedda ee J.J.D., taas oo ah mid u haboon dhismo Hantiwadaageed, taageerada dadka u halgamaya xornimada iyo xaqiijinta mabaa'dii da nabadda iyo wada-jiritaanka. Jaalle Warsame Cali wuxuu mahadnaq u jeediyey Ururka saaxiibtinimada iyo SED fursadda ay u siisay inuu la kulmo Jaallayaasha badan ee mas'uuliyinta ah ee ku jira Xisbiga ee uu la yeeshay is wareysiga ku saabsan horokaca Afrika iyo kan dunida guud ahaaneed iyo kan Geeska Afrika gaar ahaanba ee ku fadhida mabaadii'da caalamiga ah, waxaanu ku nuuxnuuxsaday faa'iidada kaalinta jabhadda ka horjeedda imberyaaliyadda iyo dagaalka dhaqdhaqaaqyada xornimoddoonka ahi ay kula jiraan monooliga caalamiga ah, gumeysiga, gumeysiga cusub, faashiisimada.

Waxa kale uu sheegay in X.H.

K.S. kasoo horjeedi doono xoo-gagga dibusocodka ah, xoojinna doono isbahaysiga walaalitinimo ee midowga Soofiyeetiga iyo dalalka kale ee hantiwadaagga ah.

Markii wafdigu kasoo laabtay J.J.D. wuxuu soo maray Midowga Soofiyeetiga halkaasoo uu ka la kulmay wakiilka Ururka saaxiibtinimada Soofiyeetiga la leeyahay dalalka dibedda iyo Ururka isbahaysiga Soofiyeetiga-Afrika Aasiya waxaanu la yeeshay wada hadallo khuseeya labada urur iyo labada dalba.

Wafdigu waxay soo mareen Room, Magaala Madaxda Talyaaniga, halkaasoo ay kula kulmeen madaxda Guddida Dhexe ee Xisbiga Shuuciga ee Talyaaniga, gaar ahaan Jaalle Giancarlo Pajetti oo xubin ka ah Guddiga Siyaasadda iyo Jaalle G. Giadresco kuwaasoo oy la yee sheen wada hadallo ku saabsan Xaaladda Iminka jirta Afrika iyo tan Geeska Afrika gaar ahaan, iyo heerka uu maraayo xidhiidhka labada xisbi ee PCI iyo XHKS.

BISHII TAAGEERADA EE HALGANKA DADKA KUURIYA

Bishii Juulayo 25dii ayaa Guriga Shaqaalaha lagu qabtay xafad lagu maamuusayay 27 guuradii ka soo wareegtay weerarkii Imberiyaaliyadda Maraynkanku ku soo qaaday dalka Kuuriya. Xafladda oo ku aaddanayd bishii taageerada dadka Kuuriya oo ah 25ka Juun ilaa 27ka Luuliyo (maalintii dagaalku bilaabmay iyo maalintii uu dhammaaday) waxaa ka soo qaybgalay Guddoomiyayaasha Hoggaamada Abaabulka, Shuruucda iyo Caddaaladda, Goddooimiyaha U.D.H.K. Soomaaliyeed, Danjiraha Dalka Kuuriya u fadhiiya

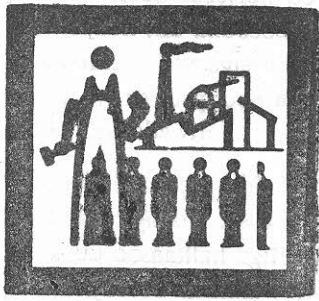
J.D.S, madax ka tirsan ururada bulshada iyo dadweynaha fara badan.

Jaalle Maxamuud Cali Axmed Guddoomiyaha Xiirirka Guud Ururrada Shaqaalaha Soomaaliyeed, oo halkaa khudbad ka jeediyay wuxuu guud maray taariikhii iyo halgankii dheeraa ee shaabiga Kuuriya u soo mareen madax bannaanidooda iyo dagaalka ay maanta ugu jiraan sidii mar labaad ay u midayn lahaayeen dalkooda.

Danjiraha Kuuriya u fadhiiya Soomaaliya, Jaalle Swak Chel

Su oo isna munaasabaddaa ka hadllay wuxuu wax ka taabtay xiriirka wanaagsan ee ka dhexeeya labada dal iyo labada shaabi ee Soomaaliya iyo Kuuriya, kaasoo uu sheegay inuu ku dhisan yahay saaxiibtinnimo, mabda' iyo aragti labada shaabi ay ka wada simman yihiin xagga nacaybka gumeysiga iyo xoojinta nabadda adduunka.

Kuuriya wuxuu soo weeraray Maraykanku 25kii 1950kii, dagaalkaana shaabiga Kuuriya wuxuu ku guulaystay 27kii Luuliyo 1953kii.

Arrimaha Siyaasadda, Dhaqaalaha iyo Bulshada ISBEDDEL KACAANEEDKA

WAX-BARASHADA SOOMAALIYEED

Yuusuf Xaaji Xirsi

Si weyn ayay waxbarashadu isu beedeshay Soomaaliya tan iyo intuu kacaanku curtay. Isbeddella-daasi waxay u badan yihiin dar tiro oo saameeya waxbarashada tooska iyo ta dadbanba; inkastoo isbeddello tayo-ahaaneed jireen oo badiba ku dheehan Soomaaliyeen-tii waxbarashada. Dhaqangelintii far-Soomaalida ee 1972kii ayaa si weyn u suuragelisay isbeddella-daa.

Gumeysiga, qaabka waxbarasho ma aha mid aqoon iyo dhaqanba gudbiya si uu u barbaariyo xeeladaha qofku ku doorinayo waayihisa: dhaqaaleed, dhaqaneed siyaasadeed iyo bulsheedba, kuna sugayo mid ka horumarsan kana barwaaqaysan hadba kuu gudbaayo. Waxtar daaye, gumaysiga waa bu liidaa dhaqan iyo garasho waxay ummadduu markaa gumeystaa ka dhaxashay fac intii ka horrey-say. Markuu ugu roonaa gumeysigu aqoon-sooc dhillowyahana (parasitic elite) ayuu ku abuuray dhismo bulsheedkii taagnaa, aqoon-soocaa oo aan wax horumar ah horseedi karin sidaa awgeed ayuu Walter Rodney u yidhi, «Dulucdii wax-barashada gumaysiga waxay ahayd tab Afrikaanka loogu taba-baro maamulka gudaha oo ay wadaaan iyo shaqaale u abuuridda xubnihii dhaqaale ee Hantigoosiga ee caddaanku lahaa. Isku soo wada duuboo, waxbarashada waxaa looga dan lahaa in koox yar oo Afrikaan ah laga qayb geliyo dhigmii-

radka iyo cadaadiska lagu hayo qaaradda. Waxbarashadii gumaysigu waxay ahayd: cadaadis, dhiigmiirad, abuuridda jahawareer maskaxeed iyo dib-u-dhac dhaqaale».

Sidaa ayuu gumaysigu Soomaaliya kaga xaaraantimeeyey waxbarashada. Sarkaal Ingiriisa oo Gobolkaa Waqooyi joogay xilligii gumaysigu, wuxuu yidhi: «Iyadoo ay aad halis u tahay in Soomaalida wax la baro iyo waddanka oo aan qaadi karin ardayda dugsiyada ka soo baxda, waxaa ku filan 8 Dugsi oo hoose iyo hal dugsi dhexe; si loo buuxiyo heerarka hoose ee maamulka.»

Waagii Fashiistada Sarkaal Talyaaniga ayaa qoray warqad sir ah, taasoo uu ku hor-istaagay fiidinta dugsiyada Hoose iyo afka tal-aayniga oo arday badan la baro. Wuxuu Sarkaalkaasi ku dooday in afka Talyaaniga la baro oo keliya carruurta Ugaasyada iyo Laandheerayaasha, waayo kuwaa ayaa berri aabbayaashood dhaxli doona, turjubaanno noqon doona, berri buuxin doona maamulka. Waa fikrad habow ah inaynu meelo aqoonta lagu xannaaneeyo abuurraa, waayo waxaynu siinaynaa wax qaabiilkoodu aanu lahayn ama kooxdooda bulsho.

1934kii ardayda Soomaaliyeed ee dugsiyada Talyaaniga wax ku baranaysay waxay ahayd 1,265. Kulligood dugsiya hoose ayay wax

ka baranayeen. 1945kii-1955kii qaybtii Soomaaliya ee Talyaanigu gumeysanayey waxaa ka dhisnaa 96 dugsi oo hoose oo ay ku jiraan 5,863 oo wiil iyo 727 Gabdhood; 6 Dugsi oo Dhexe oo ay wax ka bartaan 459 wiil iyo 42 gabdhood, 2 dugsi oo Sare oo ay wax ku bartaan 55 wiil. Geesta Waqooyi 1953kii waxaa ka dhisnaa 19 Dugsi oo hoose oo ay ku jiraan 1,021 wiil iyo 29 gabdhood, 3 dugsi oo dhexe oo ay wax ka bartaan 345 wiil, 1 dugsi oo Sare oo ay ku jiraan 16 wiil iyo dugsi farsamo.

Markii gobannimada la helay wax aan sidaa u sii ridnayn ayaa isbeddelay; hase yeeshee curashadii kacaanka ayaa is-beddel weyn la timid. Siyaasadda waxbarashada ee dawladda kacaanka ihi waxay ku qotontay:

B) Ballaadhinta waxbarashada iyadoo la dhaqan-gelinayo siyaasadda waxbarashada qasabka ah (6 jir ilaa 14 jir);

T) Dimoqraadiyadeynta waxbarashada iyadoo qof walba kaansho la siiyay uu wax ku barto, iyadoon loo eegin awooddiisa dhaqaale siidii dhici jirtay kacaanka hortii oo carruurta maalqabeenka oo keliya waxbarasho la siin jiray.

J) Soomaaliyeeynta waxbarashada, waayadii hore af-qalaad iyo dhaqan shisheeye ayaa sal u ahaa, had-dase af-Soomaali ayaa wax lagu

bartaa, buugaagta iyo qoraalladu-na waxay sawiraan dhaqanka iyo degaanka Soomaaliyeed.

X) Hantiwadaagaynta waxbarashada, taasoo ku timid dugsiyada heer kastoo ay yihiinba oo lagu dhigo mabaadiida hantiwadaagga. Kh) Farsamaynta waxbarashada taasoo ahayd dugsiyada oo lagu dhigo farsamada gacanta. Qoriddii Af-Soomaaligu waxay aad u fududaysay higsadkii ahaa kacaanmaynta waxbarashada.

Sannadkii waxbarasho ee 1969-kii-1970kii ardayda dugsiyada wax ku barataa waxay ahaayeen 55,021. Shantii sannadood ee xigay 1971kii — 1976kii, tiradii ardayda dugsiyada ku jirtaa waxay gaadhay 240,550. Taasi waxay muujinaysaa in shantaa sannadood tirada ardaydu korodhay 337.2%. Afar sannadood, 1969kii — 1970kii iyo 1973kii — 1974kii ardayda dugsiyada Hoose waxay kordheen 128.2%, haddii kale sannadkiiba waxaa ku kordhayay 32.1%; dugsiyada dhexe waxay kordheen 51% ama sannadkiiba 12.8% dugsiyada Sarena waxay kordheen 63.8% ama sannadkiiba 16% 1969kii — 1970kii dugsiyada Sare waxa ku jiray 6,412 oo arday, 737 ka mid ihi gabdho ayey ahaayeen. 1973kii — 1974kii ardayda dugsiyada sare waxay gaadheen 13,500 oo 1,773 gabdho ahaayeen. Markaynu hablaha soo qaadanno, muddadaa afarta sannadood ahayd waxay kordheen 140.6%

Kacaanka hortii, waxaa jiray saddex dugsi farsameed iyo laba dugsi xirfadeed. Maanta waxaa dhisan 4 dugsi farsameed 2 boliteknik (oo la furayo 1977ka), 2 dugsi karraaniyeed, 1 dugsi oo ka badda ah, 1 dugsi oo beeraha ah, 1 dugsi oo Xoolaha ah, 3 dugsi oo kalkaalayayaasha Caafimaadka lagu carbiyo, 1 dugsi oo daaqa ah

iyo dugsi lagu carbiyo farsamoyaqaannada is-gaarsiinta. Xilli ayaynu joognaa horumar bilaabmay, waxaana loo baahan yahay in kacaanka farsameed iyo mid cilmiyeedba la sameeyo. Mar waa inaynu kordhinnaa dugsiyada farsamada iyo xirfadaha, marna waa inaynu manhajka waxbarashada ee dugsiyada Sare ku darnaa aqoon xirfadeed iyo mid farsamaba. Mustaqbalka fog taasi waxay ku soo ururaysaa isku dheellitirka falka iyo fiirada, waxbarashada iyo waxsoo-saarka. Diyaarinta qalabka waxbarashada ee dugsiyadaasi waxay af-Soomaaliga ku soo kordhinaysaa ereyo cusub oo afka cilmiyeentiisa wax weyn ka tari doonta. ka sokow erayada qalaad ee la Soomaaliyaynaayo, waxa fiiro loogu noqonayaa aqoon Soomaaliyeedii iyadoo magacyadaa duugoobay si cusub oo waqtiga la socota loo isticmaali doono.

1969kii — 1970kii, tirada Macallimiinta Soomaaliyeed waxay ahayd 1,873 dugsiyada hoose, 1,542 dugsiyada dhexe, 252 dugsiyada Sare, 79 dugsiyada farsamada iyo 10 dugsiyada tababarka macallimiinta. 1973kii — 1974kii, tirada macallimiintu waxay u korodhay 3,826 dugsiyada hoose, 437 dugsiyada Sare, 159 dugsiyada farsamada, 44 dugsiyada tababarka macallimiinta ah, 20 dugsiyada xannaanada carruurta ah, wadartooduna 4,486. Tirakoobtaasi waxay ina tusaysaa in macallimiinta dugsiyada hoose korodhay 148.1%, dugsiyada farsamada iyo kuwa sare oo kordhay 84% iyo kuwa dugsiyada tababarka macallimiinta oo kordhay 340%.

Soomaaliya, iyadoo gumaysigii uu uga danbeeyay talis dib-u-socod ihi, kamay suurto-gelin in Jaamacad laga dhisaa. Xil gaar ah ayay dawladda kacaanka ihi iska saar-

tay sidii loo dhisi lahaa Jaamacad Waddaniya 1972kii shan Kulliyadood ayay Jaamicaddu lahayd: Waxbarashada, Shariciga, Dhaqaalaha, Beeraha iyo Culuunta. 1974 kii waxaa lagu daray kulliyadaha daawada, xannaanada Xoolaha iyo Culuunta dabeecadda (Xisaabta, Injiyeeriya iyo Jiyoolajiyada). Maanta Jaamacadda Qaranka waxaa ku jira 2,500 oo arday oo 10% ay ka yimaadeen xoogsatada oo waxbarasho Jaamacadeed deeq loo siiyey. Tirada gabdhahu Jaamacadda ku jiraa waxay ku gaadhay 10% muddo afar sannadood ah. Kulliyadda waxbarashada, oo diyaarisa macallimiinta dugsiyada Sare, sannadkiiba waxa gala 500 oo arday barnaamijka labada sannadood ah ku qalin jebiya. Haatan Af-Ingiriisi iyo Talyaani ayaa Jaamacadda wax lagaga bartaa; hase yeeshee 1981ka hormadii ugu ugu horreysay ee Af-Soomaali wax ku barta ayaa irridaha Jaamacadda loo furi doonaa. Qaban-qaabadii ayaa la wadaa Jaamacadda lagu Soomaaliyeyn lahaa. Maanta xataa waxaa jira duruus Af-Soomaali lagu bixiyo. Tallaabooyin waxa laga qaaday tarjumadda buugaagta Jaamacadda, tusaale ahaan waxaa imminka faraha laga qaaday tarjumad buug Kimika ah oo Ingiriisi laga tarjumay oo ahaa 623 bog.

Soomaaliyeyntii waxbarashadu waxay kalliftay in la diyaariyo buugaag badan oo Af-Soomaali ku qoran sida: Aljibrada, Artimatikada, Joometeriyada, Kiimikada, Biyoolajiyada, Fisikada, Taariikhda, Juqraafiga, afafka, Suugaanta iyo buugaag la xidhiidha dugsiyada farsamada iyo kuwa xirfadaha. Hawsha ugu weyn waxay ka socotaa xagga qoraalka buugaagta. Xisaabta, Fisikada, Biyoolajiyada iyo Kimikada, 1972kii ka hor buu-

gaagta oo dhan af-qalaad ayaa lagu qori jiray, shisheeye ayaana qori jiray, wax xidhiidh ahna lama lahayn degaanka iyo dhaqanka ilmaha Soomaaliyeed. Si loo Soomaaliyeeyo waxbarashada Wasaaradda waxay hawlgelisay 203 macallin oo Soomaaliyeed oo loo kala qaybiyey 15 guddi baadhideed si ay u diyaariyaan buugaagta heerarka dugsiyada oo dhan haatanna ah 6 Sannadood oo dugsi hooseeyo ah iyo 4 Sannadood oo dugsi Sare ah. Guulaha qoraallada buugaagta laga gaadhay waxay dhan yihiin iyadoo la dhammaystiray 135 buug oo Af-Soomaali ku qoran:-

Heerka	Tirada Buugaagta
Dugsiyada Hoose	70
Dugsiyada Sare	40
Dugsiyada Farsamada	5
«« Dhaqaalaha Guriga (Sare	4
«« ««Guriga (Dhexe)	2
«« Xannaanada Carruurta	1
Wax. Dadka Waaweyn	10
Dugsiyada Beeraha	1
Dugsiyada Kalluumaysiga	1
«« dhaqmaatinka Digaagga	1
	Wadar 135

Intii u dhaxaysay 1973kii iyo iyo 1976kii, Wasaaradda Waxbarashadu waxay soo saartay 6.2 malyuun oo buugaag Af-Soomaali ah. Daabacaadda buugaagta iyo Soomaaliyeynta waxbarashada waxa sii fududaysay siyaasaddii ahayd qaramaynta dugsiyad khaaska ahaa iyo madbacadihii ay dadku lahaayeen.

Isbeddelka kacaaneed, tiro iyo tayaba ee waxbarashada saameeyaa kama leexan karo habka horumarka ee Hantiwadaagga ah. Waxa taa ina tusaysaa sida hagar baxa ah ee dadweynaha Soomaaliyeed uga qaybqaatay ballaadhinta dugsiya oo iskaa-wax-u-qabso lagu hirgashay. Waagii gumaysiga, dadka

Soomaaliyeed uma dhega-nugleyn waxbarashada gumaysiga hase yeeshee xilligan kacaanka dadweynaha Soomaaliyeed heegan ayay u yihiin ka qayb-qaadashada dhismaha dugsiyada qasabka ah. 2,154 qol ayaa dugsiyada hoose ku kordhay, 1180 qol oo ka mid ah baa 1975kii lagu dhisay iskaa-wax-u-qabso.

Si weyn horumarku wuxuu uga muuqdaa waxbarashada dadban oo intii af-Soomaaliga la qoray aad u ballaadhatay. Waagii gumaysiga ma jirin waxbarashada dadka waaweyni, waxay ahaayeen 18,056, oo 3,188 ka mid ihi ay dumar ahaayeen. Dugsiyadaa waxaa lagu baran jiray Talyaani, Carabi ama Ingiriisi. waxaa la aqoonsaday inaanay waxbarashada dadka waaweyni si fiican u hirgelayn hadaan la dhaqan gelin far-Soomaalida. Bishii Maarso 8dii, 1973kii, markii la qoray Af-Soomaaliga ayaa lagu dhawaaqay in la qaado olole far-barasho. Ololaha waxaa laga hirgeliyey magaaloyinka iyadoo lagaga qayb qaataay iskaa - wax-u-qabso. Wasaaradda Waxbarashadu sida ay diiwaan-gelisay ololaha waxaa ku far bartay 400,000 oo qof.

Agoosto Idii, 1974kii waxaa bilaabmay ololihii Horumarinta Reer Miyiga. Olole wuxuu ahaa ku mudan taariikhda Ummadda Soomaaliyeed. Wuxuu ahaa mid looga dan lahaa in lagu awdo kala durugsanaanta miyiga iyo magaalada. Ahmiyadda ololaha la siiyay waxaa u daliil ahaa dugsiyadii oo sannad irridaha loo xidhay si loo hawlgeliyo ardayda iyo macallimiintaba. Ololahaasi meelaha uu taabanayay waxay ahaayeen:

- 1) Dadka Miyiga oo jahliga laga tirtiro
- 2) Daryeelka Caafimaadka Dadka

- 3) Xannaanada Xoolaha
- 4) Tirakoobka Dadka iyo Xoolaha.

Mugga iyo baaxadda ololahaasi lahaa waxaad ka garanaysaa markaad dhugato dhulka J.D.S. ku fadhido iyo tirada dadka ku dhaqan. Soomaaliya waxay ku fadhidaa dhul dhan 650.000 Mayl oo wareegsan, dadkuna waa 4.5 Malyan. Miyiga degsiimadu waa qubane dadkuna had iyo jeer waa guurguuraa oo meel qudha ma deggana. Isgaarsiinta baadiyuhu aad ayey u xun tahay, jidadka gaadiidkuna sidaa uma fiicna. Run ahaantii tuulooyinka intooda badani waddooyinba ma lahayn ololaha hortii. Ololaha Horumarinta Reer Miyigu intuu socday waxaa la daweeeyey 1.4 Malyan, oo qof waxaa la tallaalay 1.4 Malyan oo qof 19 Malyan oo xoolo ah ayaa la daweeeyey, 2.3 Malyan oo neef ayaa la tallaalay, gebi ahaan 1.757,779 oo 597,665 haween yihiin ayaa ka qeybqaatay Ololayaashaa. Maanta dadka Soomaaliyeed 70% ayaa wax qora waxna akhriya. Haddaan af Soomaaligu qornaynna taasi ma surgasbeen.

Gunaanad

Isbeddelka ku dhacay waxbarashada Soomaaliyeed ee kor aynu ku soo sheegnay wuu dhumuc weynaa, hase yeeshee bilow ayuunbuu ahaa, wax weyn in la qabto ayaa inala gudboon mustaqbalka si aynu u gaadhno ujeedooyinka fog ee aynu waxbarashadeenna ka leenahay meelaha qaarkood waa inaynu si qota dheer uga fiirsannaa, kuwaas oo ay ka mid yihiin:-

— Waxa inala gudboon inaynu hore u marinno waxbarashada xirfadeed iyo ta farsamaba, kuna dadaal lo inaynu xidhiidh fiican u yeello, waxbarashada iyo wax-soc-saarka.

- Waxaynu u baahannahay inaynu xidhiidhinno falka iyo fiirada.
- Inaynu dhammaystirno dhismaha heerka sare ee waxbarashadeenna, innagoo fiiro gaar ah siinayna dhamaystirka Jaamacadda Qaranka.
- Inaynu habaynno dugsiyada oo lagu barto hantiwadaagga cilmiga ah.
- Inaynu isku dheellitirno dad-

ka dugsiyada inooga soo baxaya iyo baahideenna dhaqan-dhaqaaleed.

Dawladdu dhallinta dugsiyada dhexe dhammaysay shaqo ayey siisaa; haddaba iyadoo dhallintaasi waxbarasho guud keliya soo qaaday miyaanay Xafiisyada dul buuxin doonin maamulkuna sidaa ku hafan doonin? Arrimahaa iyo kuwo la xidhiidha ayaannu tirsiyada dam-

be ee HALGAN ku soo qaadi doonaa.

Raadraac:

1. Walter Rodney, «How rurope underdeveloped Africa» P.264.
2. C.R.U. Bell, cited in Helen kit chen.
3. Gen.Gug — liems nasi cited in E. Silva Bankhurst, Ex Italian co-
4. See Robert Hees, Op, Cit;P. 170

Dhibaatooyinka Maalmahan

SHILALKA WADDOOYINKA

Intee arday yar intuu gurigoodii ka soo kallahay, isagoo duhurkii qado doonaya jidka baabuur ku dar-daray aan hooyadiina dib u arag? Intee Aabbo talax-gabay oo gabow-gu haleelay isagoo tukubaya inkaar qabe meel baas ku ordayaa qudha ka jaray? Intee hooyo agoon korinaysay oo kaalmo adeerkood oo Xamar degganaa uga soo doontay dhexda baabuur kula gaddoomay halkaana ku nafweyday? Shil... shil baabuur weeye, idaacadda ayaynu ka maqallaa, jidka intaynu maraynana waynu aragnaa. Shilalka waddooyinka ama baabuurta waa wax nolosheenna ku cusub waayo nolosheenni raacatannimo awr ayaa gaadiid inoo ahaa, lugta ka sokowna faras ayuu ahaa wixii la fulaa. Horumar ka ayaa ina gaadhsiiyay inaynu maanta jidad iyo baabuurba yeellanno. Hase yeesh ee, taasi ina geysiinayso inaynu haaraanno jiritaanka baabuurta iyo makiinadaha innagoo ka dibaaqaynaa dadka ay inaga laynayaan. Mar walba waa inaynu maanka ku haynnaa in haddii sida shareigu yahay, habboonaantuna ku jirto gaadiidka loo wado, dadkuna is-xilqaamo laga baaqsan karo shilalalkan badan ee ina dhammeeyay.

Meelaha shilalku ay ka dhacaan laba aan u kala qaadno: Xamar oo ah magaalo madaxdii J.D.S oo dad iyo baabuurba lagu badan yahay iyo gobollada Jamkuuriyadda. Shilalka labadaa meelood ka dhacaa way kala duwanyihiin. Marka aynu Xamar soo qaadanno shilalku waxay u badan yihiin laba baabuur oo is-duqeeyay, baabuur qof jidka ka tallaabaya jiidhay iyo baabuur meel (derbi, tiirarka korontada iwm) duqeeyay. Dhaawac ayay shilalkaasi u badanyihiin. Tiro ahaan shilalka caynkaasi way badanyihiin hase yeesh ee shilalkiiba qof, laba ama saddex ayaa wax ku gaadhaan. Shilalka gobollada ka dhacaa way ka geddisan yihiin. Baabuurta ayaa gaddoonta, halkaana dad badan ayaa ku qudha baxa kuna dhaawaama. Shilalku ma badna waayo baabuurta ayaa yar, hase yeesh ee rakaab badan oo baabuurtaa raacda iyo xamuulka ayaa keena dhimasho iyo dhaawac badanba.

Maxaa keena shilalka? Way fiicantahay inaynu su'aashaa jawaab ina qancisa u hello, cudurna dawadiisa waxa la helaa marka jeermiga curiyay la takooro. Dad dhowr ah ayaannu arrintaa weydiinnay oo ku lug leh hawlaha la xiriira baabuurta

iyo jidadka. Aan ku horreyanno Dhamme Siciid Caddib Caateeye oo ah taliyaha Booliiska Waddooyinka Dhamme Siciid markaannu su'aasha weyddiinnay, wuxuu yidhi, «shilalkii dhacay 1976kii aad ayay u badnaayeen, sannadkan sidii hore maaha waa se u dhowyihiin, markaannu eegno lixdii bilood ee ina dhacday». Halkaa Jaalle Siciid wuxuu uga gudbay inuu tiriyo sababaha shilalka keena oo uu ku soo ururiyay:-

- 1) Magaalo-socod-xumada dadka. Waa dadweynaha magaalada Xamar deggan (dad badan oo dhawaan soo gal ah) oo aan dhowrin habka iyo nidaamka jidka looga tallaabo.
- 2) Baabuurta oo badatay, taasoo keentay jidkii oo yaraaday.
- 3) Xilkasnimo-darrada dadka baabuurta wada.
- 4) Liisannada baabuurta oo si xun loo qaato.
- 5) Qorshaha jidadka oo aad u xun;
- 6) Baabuurta oo rarka lagu badiyo, waxaaney badiba ku eg tahay baabuurta gobollada u kala socota.

Shilalku aad ayay magaaladan Xamar uga dhacaan. Haddii aanay

maalin dhicin, maalinta dambe way dhacaan. Mar aannu Saddex Alifle Booliiska Waddooyinka ah waydijinnay jidadka ugu shilalka badan, wuxuu noogu jawaabay, «Waa jidka: Makal — Mukarrama, jidka Ummadda, Jubbada Sare, Lenin iyo jidka Jamhuuriyadda».

Waxaa kale oo aannu wareysannay G/Sare Maxamed Yuusuf oo taliye ka ah Hawlgelinta Ciidamada Booliiska. Jaalle Maxamed isagoo aan waxba ku diiddanayn Dhamme Siciid marka laga hadlayo sababaha shilalka keena wuxuu ku daray, jidadka oo aad u xun iyo baabuurta oo aan u kala qaybsannayn wax dadka qaada iyo wax rarka qaada, taasoo keenta marka baabuurku gaddoomo in rarku dad badan laayo ama dhaawaco. Wuxuu G/Sare Maxamed yidhi, «Degsiimada ayaa horreysay, taasoo la ti-

mid in marka jid la rabo in la sameeyo la dumiyo guryo, hase yeeshee jidku aad u yaraado. Marna jidkii loo baahnaa lama heli karo, waayo taasi waxay inagu khashbaysaa in guryo badan la dumiyo».

Bal aan u gudubno waaxda Farsamada ee Dawladda Hoose. Jaalle Abuukar Aaden (Cagabaruur) oo Waaxdaa maamule ka ihi wuxuu noo sheegay in Dawladda Hoose sannadkiiba 50,000/= ku bixiso habaynta jidadka. «Ayaan darro waxay tahay,» ayuu yidhi, Jaalle Abuukar «dadkii oo birihii iyo tabbeellooyinkii fuqsanaya aannu ugu talo gallay jidadka in lagaga tallaabo.»

Intaan haddaan ku soo dhaafno sababaha shilalka keena, bal aan eegno sannadihii 1975kii iyo 1976kii shilalkii dhacay.

Sannadka	Tirada shilka	dhimasho	dhaawac
1975kii	3,968	313	2,901
1976kii	3,911	410	2926

Haddaan mugga shilalka mid tuusaale u soo qaadanno, sannadkii 1976kii 3 shill oo qudha waxa ku dhintay 44 qof, dhaawaca hadalkoodaba daa, waanu ka xunnahay inaaney tirakoobtu mid tifaftiran ahayn.

Waxaa jira xeer khuseeya shilalka waddooyinka, hase yeeshee waa mid aad u jilicsan una baahan in dib loogu noqdo, sida nalloo sheegayna mid cusub ayaa gacanta lagu hayaa. Taas macnaheedu maaha inaanu jir'n sharci lagu qaadaa dadka baabuurta wada ee shilalka keena. G/Sare Maxamed Yuusuf

wuxuu noo sheegay in qodobka 44aad oo ah kuwa Xeerka ciqaabta Soomaaliyeed uu dhigayo in qofka shilka curiya la xidhi karo 6 bilood ilaa 5 Sanno haddii shilku mid fudud yahay, hadduu mid culuse yahayna ilaa 12 Sano.

Waxaa isweydiin leh inta shil dhacaysay ee qudhbax iyo dhawaacba aynu arkaynay ma aragnay dirwal la xukumay, intii la doonaba ka la xidhee? «Booliisku wixii gef ugu muuqda wuu soo qabtaa, marka Maxkamad ayuu u gudbiyaa», ayuu yidhi G/Sare Maxammed Yuusuf.

Haddaynu eegno meesha B/weyne iyo B/Barde u dhexaysa ee inta badan shilalku ka dhacaan guddi ayaa 75kii loo saaray. Go'aannadii iyo talooyinkii ay guddidu soo jeedisay waxaa ka mid ahaa in darbi loo sameeyo meelo ay is-yidhaahdeen baabuurta ayaa ka dhacda «Weli waxba lagama qaban sidii ayaanay shilalkii u dhacayaan», ayuu yidhi ninka noo warramayay.

Booliiska waddooyinku dadaal ayay hayaan ay ku yaraynayaan shilalka marka aynu eegno waayadan dambe sida jidadka qaar badan oo ka mid ah looga dhigay qaar baabuurta dhan keliya u socoto. Waxaa kale oo jirta in ardayda dugsiyada loo carbiyey inay ka qaybqaataan hawlaha jidadka (kala horidda baabuurta iyo dadka.) Wuxuu noo sheegay taliyaha Booliiska waddooyinku in ay haddana ku talo jiraan inay shaqaale u tababaraan.

Arrinta shilalku ma ah mid ay dhammayn karaan Booliiska waddooyinku, hase yaaceshee waa hawl dad weyne. Dadweynuhu waa inuu ka qayb qaataa sidii shilalka loo baajin lahaa. Siyaabo badan ayaa dadweynuhu uga qaybqaadan karaa: jidadka oo ay ka tallaabaan meelaha loogu tala galay, astaamaha (tebbeellooyinka) jidadka oo aannay goyn, dadka baabuurta wada oo isxilqaan iyo feejignaan kordhiya.

Waxaa kale oo lama huraan ah in baabuurta loo kala qaybiyo kuwo dadka u gaar ah iyo kuwo xamuulka qaada. Waa in la adkeeyaa liisan qaadashada oo aannay noqon wax qof waliba heli karo. Waxaynu joognaa xilli laga fiirsado ciqaabta la siinaayo nimanka shufceerrada ah ee sida xilkasnimo-darrada ah u wada baabuurta ciqaabtaasoo xadhig iyo liisanka oo laga qaadaba leh mid dambena laga xaaraantimeeyo.

Arrimaha Dunida

NABAD RAADINTA BARIGA

DHEXE MAXAA KU CUSUB ?

M.A. Cashuur

Dhibaataada Bariga Dhexe waa mid khatar ah, halisna gelinaysa nabadda adduunka. Sidaas daraadeed waa arrin hoggaan kasta oo siyaasadeed ee dalalka adduunka ka taagani miisaan gaar ahaaneed siiyo, golyaasha adduunkana si joogto ah loogu lafaguro sidii dhibaataadaas xalli nabadeed loogu heli lahaa.

Waxaa jirta in ay tahay lagama maarmaan si arrinta Bariga Dhexe looga gaadho nabadgelyo waarta in dulucda dhibaataada la garto, oo aan la iska indhaxiirin, markaasna loo maro jidka cad ee arrinta dawo u noqon kara.

1948kii, Imberyaaliyadda Caalamiga ahi waxay Sahyuuniyadda garaab ku siisay inay xoog ku abuurto dawladda loo yaqaanno «Israa'iil», halkaas oo dadkii Falastiin ee dhulka u dhashay xoog lagaga muquuniyey dalkoodii, lagana dhigay badh la dilo, badh si dullinimo ah dalkoodii hooyo loogu gumeysto iyo badh dalkoodii laga irdheeyo oo ilaa iyo maanta caydhnimo iyo silic xeryo ugu nool dalalka Bariga Dhexe.

Ujeeddada ka dambeysay abuuritaanka dawladda Sahyuuniyadda ah ee Israa'iil waxay ahayd inay ilaaliso danaha Imberyaaliyadda Caalamiga ah, madaxana ka jebiso dhaqdhaqaaqa gobannimo-doonka Carabta ee halista gelin kara danahaas.

Siyaasadda dawladda Israa'iil si ay ujeeddadaas u fuliso waxay weligeed ku dhisnayd fidmo iyo qalaanqal ay abuurto iyo dhulbillaadhsi joogta ah. 1948kii ayaa dhul badan oo kii dadka Falastiin loogu talagalay ah qabsatay, iyadoo ka faa'iideysatay kaalmadii Imberyaaliyadda gaar ahaan Maraykanka iyo khiyaanadii dawladihii daba dhilifka ahaa ee waagaas dalalka Carabta ka dhisnaa (hubkii faasidka ahaa ee cildammada Carbeed la siiyey).

Kacaankii 1952kii dalka Masar ka curtay, wuxuu halganka gobannimo-doonka Carbeed siiyey horucak iyo xoog hor leh Kacaankaas isbeddellada bulshannimo uu keenay oo dhinaca hantiwadaagga u janjeera, una daneynaya dadweynaha xoogsatada ah, isla markaana wuxuu madaxa ka jebiyey kaalintii siyaasiga ahayd ee dibusocodka dhulgoosatadii iyo burjuwaasiyaddii gumeysiga ku xirneyd. Halkaas waxa ka dhashay in kacaanka Masar uu hoggaamiyo dhaqdhaqaaq siyaasi ah oo ka soo horjeeda imberyaaliyadda, gumeysiga iyo gumeysiga cusub, Sahyuuniyadda iyo midabtaakoorka, taageereysana halganka gobannimo-doonka oo garabsanaya Adduunka hantiwadaagga ah iyo xoogagga horusocodka ah ee dunida.

Isbeddelladaas kacaanka Masar dhaliyey iyo jidka siyaasiga ee cusubi wuxuu xoojiyey halganka dadyowga Carbeed guud ahaan, halkaas oo kacaannimo horsocod ahi ka dhasheen dalalka ay ka mid yihiin Ciraaq, Aljeeriya, Suuriya iyo Jabada Yamen.

Falaceliska imberyaaliyadda iyo Israa'iil waxay noqotay in si ay mowjadda horusocodka ah ee waddammada Carbeed saameysay, halisna gelinaysay danaha hantikoobadka shirkadaha dawladdaha galbeed ee macaashka faraha badan ka hela bensiinka Carabta u horjoogsadaan ay dagaal hor leh ku qaadaan dalka Masar 1956kii kaas oo loo yaqaanno dagaalkii gardarada ahaa ee saddexnax (Ingiriis, Faransiis iyo Israa'iil). Dagaalkaas waxaa fashiliyey dadweynaha Masar iyo adduunka horusocodka gaar ahaan Midowga Soofiyeeti oo si qumman isu barbartaagay dawladda Masar.

Mar kale 1976kii ayaa Israa'iil weerar burcadnimo ku soo qaaday dalalka Carbeed ee Masar, Suuriya iyo Urdun halkaas oo ay saddexdaas dal ka qabsatay dhulal ka weyn saddex jibaar dhulkii Falastiin 1948kii laga siiyay.

Wax badan waxaa lagaga dooday Golayaasha Qarammada Midoobey dhibaataada Bariga Dhexe, waxaana lagu cambaareeyey dawlad ku shaqaysiga Israa'iil iyo siyaasadeeda dhulfidsiga iyo gumeysiga ah, waxaana laga soo saaray go'aanno taariikhi ah, gaar ahaan in dawladaha Israa'iil ay dhammaan ka kacdo dhulalkii ay ka qabsatay dalalka Masar, Suuriya iyo Urduun 1967kii, dadka Faasliinna helaan xuquuqda ah in ay ku noqdaan dalkoodii hooyo, kana taliyaan aayahooda dambe isla markaasna helaan gobannimo waddani ah iyo madaxbannaani buuxda.

Waxaa kale oo guul weyn u noqotay dadyowga Falastiin aqoonsiga siyaasadeed ee ay ka heshay adduunweynaha Ururka Xoreynta Falastiin «P.L.O.», aqoonsigaas oo ah in «P.L.O.» iyo xaquuqda sharciga ah ee dadka Falastiin ay dhammaan aqoonsadeen Ururka Midowga Afrika, dawladaha ku jira Ururka siyaasaddoodu dhexdhexaadka tahay; waxaa kale oo ka mid ah aqoonsiga iyo guusha siyaasadeed ee uu halganka Falastiin gaarey in Ururkooda P.L.O. ka noqdo Qarammada Midoobey goobjoog rasmi ah. Hal kaasna siyaasadihii Israa'iil iyo Imberyaaliyadda Caalamiga ah go'doon fool xumi ku dhacay, go'aanno fara badan oo cambaareynaya siyaasadda ay Israa'iil waddana ka soo baxeen Qarammada Midoobey iyo Ururrada Caalamiga ah sida UNESCO, WHO, Ururka daryeelka Xaquuqda aadamiga iwm.

Aqoonsigaas ururka xoreynta Falastiin wuxuu ku soo hooyey dagaalkii qaraaraa ee dhinac millatari iyo siyaasadda ahaa uu nala galay Israa'iil, Sahyuuniyadda iyo imberyaaliyadda caalamiga, guulaha waa-weynna ka soo hooyey, taasoo keentay in kacaanka Falastiin noqdo xoog aan cidina iska indha-tiri karin.

Sidaas daraaddeed arrinta fure nabadeed u noqon karta dhibaataada Bariga Dhexe ee ay imberyaaliyadda Caalamiga ahi iska indhatiraysaa waa: Iyada oo la aqoonsado xuquuqda sharciga ah ee dadka reer Falastiin oo ah in ay xaq u leeyihiin in ay yeeshaan dawladnimadooda iyo madaxbannaanidooda buuxda.

Dagaalkii 1973kii dhexmaray dawladda Israa'iil iyo Masar iyo Suuriya wuxuu isbeddel ku riday tabihii Imberyaaliyaddu ka lahayd goobtaas, waayo waxaa muuqday inaan Israa'iil mar kasta suuragal u ahayn jebinta xoogagga Carabta, gaar ahaan markii ay jirto midnimo Carbeed oo dagaalka si xoog leh uga qayb gasha iyo markii xoogga Carabtu ku tiirsan yahay kaalmada hagar la'aanta ah ee dalalka hantiwadaagga ah iyo adduunka horusocodka ah.

Waxyaabihii dagaalkaas ka soo baxay waxaa ka mid ahaa in la arkay in Batroolku noqon karo hub siyaasadeed oo qayb weyn ka qaadan kara halganka Carabta xoogna siin kara. Waxaa kale oo muuqday in arrinta dadka Falastiin tahay xudunta dhibaataada Bariga Dhexe, taasoo aan marnaba la dhammayq karin haddii aan xal loo helin dhibaataada dadka Falastiin. Waxaa intaa raaca in si caddaan ah loo wada arkay xoogga halganka dadka Falastiin, taasoo ay muuqatay in Ururka xoreynta Falastiin yahay xubin aasaasi ah oo aan marna ka maqnaan karin meel kasta oo dhibaataada Bariga Dhexe lagaga xoojoonaayo.

Dagaalkii 1973dii iyo waxyaabihii ka soo baxay ka dib, Imberyaaliyadda iyo Sahyuuniyaddu, iyaga oo aan marna beddelin istraatiijiyadoodii iyo ujeedooyinkii joogtada ahaa ee ku dhisnaa ilaalinta gacan sarreynta Israa'iil iyo madax-jebinta halganka Carabta, gaar ahaan halganka dadka Falastiin iyo horusocodka Carabta, waxay dejisteen siyaasad cusub oo saldhiggeedu yahay in si deg deg ah loo baabi'yo midnimada Carabta, dawladaha Carabtana is-afgaranwaa joogta ah loogu dhex dhalayo, in la baabi'yo awoodda xoogagga horusocodka ah oo hoggaanka waddamada Carabta gacanta dib-u-socodka lagu soo celiyo iyo in markaa ka dib halganka dadka Falastiin iyo horusocodka Carabta lagu jebiyo gacanta dibusocodka Carbeed.

Siyaasaddaasuu waxaa fulitaankeedu ku bilowday wixii lagu magacaabi jirey siyaasadda tallaabo - tallaabada ah ee uu Henry Kissinger garwadeenka u ahaa, waxay ku dhaqaaqday in marka hore la dumiyo xiriirka saaxiibtinnimo ee ka dhexeeya dalalka Carabta iyo adduunka Hantiwadaagga iyo xoogagga horusocodka ah, taasoo ujeeddadeedu ahayd in horusocodka Carbeed waayo xooggii iyo kaalmadii saaxiibtinnimo ee xoogagga Hantiwadaagga, marka labaadna waxa siyaasaddaasi awooddeedii isugu geysay in isbeddello lagu sameeyo dhismaha bulshadeed ee si horusocod ah ugu abuurmay dalalka Carbeed qaarkood, dibna loo soo nooleeyo awooddii dhaqaale iyo siyaasadeed ee dib-u-socodka.

Intaas waxa siyaasaddaasi uga tallaabsatay in dharbaaxo aan laga soo waaqsan karin lagu dhufto xoogagga horusocodka ah ee Carabta iyo halganka xoreynta dadka Falastiin, tallaabadaasi waa tii lagu fuliyey Lubnaan markii xoogagga fashistada go'doonka ah ee Lubnaan iyagoo kaalmaysanaya hubka Israa'iil iyo Maraykanka iyo ciddii la halmaasha ay dagaalka foosha xun kaga oogen horusocodka dadka Lub-

naan iyo dadka Falastiin. Waxaa xusuus mudan in dadweynaha Falastiin lagaga dilay dagaalladaas in ka badan 25 kun oo qof. Haddii lagu daro 25 kun oo 1970kii dalka Urudun lagu qur gooyey, waxaa inoo muuqanaysa in 50 kun oo dadka Falastiin ahi gacan Carbeed ku dhinteen.

Ujeeddada arrimahaas ka dambeysay waxay ahayd in loo gogol xaaro xalka dhibaataada Bariga Dhexe si uu u noqdo mid ay rabaan Imberyaaliyadda iyo Sahyuuniyadda. Xalkaasi wuxuu ku fadhiiyaa inaan Israa'iil ka wada kicin dhulkii dalalka Carabta ay ka qabsatay 1967kii iyadoo ku dacwooneysa inay hesho xuduud nabadgalyo, inaan dadka Falastiin xuquuqdooda marna loo soo celinnin dal iyo dawlad midna loo oggolaan, lana aqoonsan Ururka Xoreynta Falastiin iyo in dawladaaha Carabtu aqoonsadaan Israa'iil.

Sida Imberyaaliyadda iyo Israa'iil u arkaan waxa keli ah oo xalka hortaagani waa kacaanka Falastiin iyo xoogagga horusocodka ah, sidaas darteed bey ugu kacaan tallaabada ah tirtiridda xoogaggaas.

Sida xagaladdu hadda tahay waxaa muuqata in Imberyaaliyadda, Sahyuuniyadda iyo gacantooda Israa'iil mawqifkoodu yahay midaan waxba iska beddelin, inkasta oo dunida nabadda jeceli dalbeyso in dhibaataada Bariga Dhexe laga gaaro nabad caddaalad ku dhisan, oo tixgelineysa xuquuqda sharciga ah ee dhincyada is haya, gaar ahaan xuquuqda dalalka Carabtu u leelihiin inay soo ceshadaan dhulkooda dhacn iyo in dadka Falastiin helo xuquuqdooda wadaniiga ah, hase yeeshee Israa'iil halkeedii hore ayay taagan tahay, ilaa tan iyo haddana shirka Jineefa waxaa hortaagan mawqifka Imberyaaliyadda iyo Israa'iil oo diiddan iney aqoonsadaan Ururka Xoreynta Falastiin iyo in Ururkaasi si xubinnimo buuxda ah uga soo qaybgalo shirkaas. Waqti aan fageyn ayaa madaxdii Wasaaradda Israa'iil ee hore Mr. Raabin wuxuu caddeeyey inaan xuduudda nabadgelyo ee Israa'iil dalbeysana marnaba ayna ahayn tii jirtay 1976kii iyo inaan Israa'iil marnaba oggoleyn iney ku noqoto xuduuddii

jirtey dagaalkii 6da maalmood ka hor, taasoo uu ku tilmaamay ineyahayd xuduud aan la daafici karin.

Hadda oo taliska dalka Israa'iil oo ku wareegay gacanta isu taagga «Likuud», oo lagu yaqaan inuu yahay argagaxiso garabka midig oo fog ah, waxaa muuqata in mawqifka Israa'iil sii qallafsanaaday, ninka isu taggaas ka madax ah, Menachem Begin, wareysi uu la yeeshay Wargeysyo «Maraykan» wuxuu ku sheegay inay daanta galbeed ee webiga Urdun ay tahay dhul Israa'iil leedahay oo ay xoreysay, marnaba ayan oggoleyn iney gacan Carbeed ku noqoto. Waxaa kale oo uu sheegay in Israa'iil oo ku noqota xuduuddii 1967kii ay tahay gaarwaayo. Wuxuu yiri «Cadawgu wuxuu soo joogsanayaa meel u jirta 4 km Xeebta Qalqaliya, taasina waa dhimasho», waxaa kale oo uu wareysigaa ku sheegay in sababta Israa'iil Maraykanku u kaalmeeyaan ahayd kaalinta weyn ee ay Israa'iil ka qaadata difaaca danaha Mareykanka; wuxuu iyana sheegay in haddii Israa'iil ka kacdo Yuhuudda iyo Saamira (Qudus iyo daanta galbeed ee wabiga Urdun) ay ka dhismeyso dawlad Falastiin ah taas oo noqoneysa saldhig Socfiyeeti ah, sidaas darteed waxaannu horjoogsaneynaa, buu yiri, in shuuciyaddu qabsato gobolkaas.

Sidaas buu u cad yahay mawqifka Imberyaaliyadda iyo Sahyuuniyaddu, waxayna rabaan iney khasab ku fuliyaan xalka danahooda ilaalinaya.

Haddaba xalka caddaaladda ku dhisan, nabad waartana keeni kara, wuxuu u baahan yahay midnimada quwadda Carabta, xoog iyo xoolaba, isla markaasna ku soconeysa aragti istraatijiyadeed oo ah in la helo midnimada xoogagga horusocodka ah, xoojinta halganka dadyowga Falastiin «P.L.O.», xoojinta bahaysiga adduunka horusocodka ah iyo in intaa oo dhanba looga tallaabsado ficil dhinac, diblomaasiyad, siyaasad, dhaqaale iyo wax alla wixii kale ee loo baahdo. Taasi waxay dhalin kartaa in Imberyaaliyadda iyo Sahyuuniyaddu oggolaadaan xal nabadgelyo iyo wada hadallo dhinacyada oo dhammi ka qayb galaan, laguna gaaro nabadgelyo waarta.

DALALKA ADDUUNKA SADDEXAA IYO XIRIIRKA DHAQAALEED EE CAALAMIGA AH

Saciid Jaamac

Arrinta xiriirka dhaqaalaha aduunka waa mid ay sannadahan dambe si aad ah ugu faaganayeen dawlada hantigoosadka ah ee horumarsani (Maraykanka, Yurubta Galbeed, Kanada iyo Jabbaan) iyo dawlada adduunka saddexaad ee soo korayaa.

Arrintaasi waxaa maanta siinaya ahmiyad gaar ah oo koox waliba keli uga shirto, ama wadajir looga wada hadlo, iyadoo xaaladdii xiriirka dhaqaalaha labada kooxood ka dhexeysey aanay maanta sidii hore marna ku socon karin. Waa khasab in dib loo habeeyo.

Labaatan sano ka hor dalalka soo korayaa waxay ku hoos jireen gumeysi toos ah, ama kan cusub ayey suryo ugu jireen. Tijaabada dalalka hantiwadaagga iyo awooddooduna halka ay maanta marayso ma joojin. Sidaas awgeed dalalka adduunka saddexaad ay ku dhaqmaan ama si toos ah ama si dadban u dejin jirey dawlada reer Galbeed ee hodonka ah ee xagga warshadeynta hore uga maray. Kuwaasoo Siyaasaddoodu ku urursanayd in xiriirka dhaqaaleed ee lala yeelanayaa dawlada aduunka saddexaad uu ku qotomo in hore dalalkaasi reer Galbeedka u noqdaan meel sahal looga soo daldasho wixii qalab ceeriin warshadhoodu u baahan yihiin, marka labaad noqdaan suuq furan bedecadda wershada Galbeedku soo saaro, tan saddexaad inay ka dhigaan meel laga heli karo shaqale jaban. Siyaasaddaas iyada ah dawlada reer Galbeedku in muddo ah way ku caana maaleen. Hase ahaatee, waxaa arrintaas ka dhalatay in

dadyowgii xaqooda la duudsinayey ay gadoodeen oo halgan qaraar u galeen sidii ay xornimo buuxda xag siyaaso iyo xag dhaqaaleba u hantiyi lahaayeen. Maanta haddaan eegno in yar ma'ahay dalalka aduunka saddexaad dhammaan way madaxbannaan yihiin.

Khibrad yari, ku xirnaan gumeysi, iyo dib-u-dhacsanaan awgeed ay aa keentay in dalalka soo koraya badidood ku dhaceen shabaakaddii gumeysiga Cusub (neo-colonialism) xiriirkii dhaqaaleed ee ay la lahaayeen dalalka hantigoosadka ahina aan wax wax-ku-ool ahi inna iska beddelin. Dawlad waliba waxay isku dayday inay dhabbo gooni ah u maro sidii ay u adkayn lahayd istaqlaalkeeda, una gaari lahayd dhaqaale korreeya. Mabda'a ugu weyn ee arrintaasi xukumaase wuxuu yahay hadba habka siyaasadeed ee korriinka dhaqan-dhaqaalaha dalka loo dejiyo.

Si kastase ha u kala dhantaalante, waxay dhammaan dalalka soo korayaa isku raacsan yihiin in xiriirka dhaqaaleed ee ay la leeyihiin dawlada hantigoosadka uu yahay mid dhac iyo kala sarayn ku dhisan. Waxay kaloo meel isla dhigeen in qaabka ugu habboon ee arrintaas looga bixi karaa ay tahay iyadoo wada-jir meel looga soo wada jeesto. Taas ayaa keentay in dawlada Carabtu iyadoo isku duuban dawlada yurub gorgortan la galaan; kuwa saliidda soo saara ee loo yaqaan (OPEC) ay si le'eg siyaasaddooda isla habeeyaan. Tallaabadaan meel-markeeda iyo dhaxal wanaageedu wuxuu ku cad yahay go'aannadii ka soo baxay shi-

rweynihii 4aad ee ay dawlada dhexdhexaadka ahi ku yeeseen dalka Aljeeriya Sebtember 1973kii. Halkaas oo laga gudbey heerkii ahaa gumeysi-cambaarayn keliya ee loo gudbey in la dejiyo tallaabooyin cad oo lagu camal-falo dheelli-tirka uunka saddexaad la leeyihiin kuwas xiriirka dhaqaaleed ee dalalka ad-hantigoosadka ah. Xiriirkaas oo la damaasan yahay in uu ku dhisnaado waxtar loo siman yahay, wax-wada-qabsi labada dhinac, iyo iskaashi.

Labada qodob ee ku-hakad gaar ah mudani waxay ahaayeen in shirkii Aljeeriya dawlada dhexdhexaadku isku raaceen in dawlada soo korayaa u fara baxsanaadaan ku-tagar-falka alaabtooda ceeriin (natural resources) si ay u debbar-gooyaan kadeedka imberyaaliyadda una adkeeyaan xornimadooda siyaasiga ah, iyo tan labaad oo ah inay si siman uga qayb qaataan dejinta siyaasadda ku saabsan xiriirka dhaqaaleed ee dhexmaraya iyaga iyo dawlada Hantigoosadka ah ee hodanka ah, taasoo looga gol leeyahay inuu xiriirka dhaqaaleed noqdo mid dimuqraadiyad ku dhisan.

Shirkaas Aljeeris ee dawlada dhexdhexaadka ah ka sokow, waxaa iyana xus gaar ah mudan in ay dhammaan dawladaasi meel uga soo wadaa jeedeen shirkii Qaramada Midoobey ee ku saabsanaa Ganacsiga iyo Horumarinta (UNCTAD) ee 1976kii Nayroobi lagu qabtay ee lagaga wada hadlayey xiriirka dhaqaaleed ee caalamiga iyo iskaashiga, iyo shirkii 6aad ee gaar ahaan loogu qabtay Qaramada Midoobey Golahaada caamka ah ee sida

dheer ee xiisaha leh loogaga hadlay sidii dawladaha soo koraaya ay uga qayb qaadan lahaayeen dejinta xiriir dhaqaaleed oo noloshooda kor u soo dhiga. Waana markii ugu horreysay ee arrintaas la soo hor dhigo Golaha Qarammada Midoobey iyadoo mawduucaas si khaas ah looga wada hadlayo. Waxaa intaas soo raaca fadhiyada ururka Midowga Afrika (UMA), iyo kuwa Carabta iyo Afrikaanka oo aan marna lagu soo qaadi waayin sidii iskaashi adag oo dhaqaaleed u dhex mari lahaa si ay ciriiriga gumeysiga (imperialism) uga baxaan.

Waxaa arrintaas qaaya gaar ah sii siinaya, mid xasaas ahna ka dhigaya iyadoo maanta dalalka adduunka Saddexaad ay 90% wax alliyo wixii maadan ah (oon xadiid ahayn), 80% wixii Saliid ah, 80% rabberka dabiicjiga ah, 50% wixii Suuf ah, 50% wixii Sonkor ah iwm ee dawladaha hantigoosadka ee Wershedaha hodonka ku ahi u baahdo ay u diraan.

Isla markaasna waxa taas barbar yaal in dalalka soo koraya Qarnigan dhammaadkiisa gaari doonaan 80% tirada adduunka ku nool, oo sidoodii hore ku jira faqiri, silic iyo saxariir. Haddii xaal sida uu yahay uu ku soodana in mashaqa weyni dhowaan adduunka hor iman doonto. Masal ahaan dadka Afrika iyo Aasiya tirsi ahaan waxay dhan yihiin 1,250 milyuun tobankii sano ee u dambeeyey nolosha qofka caadiga ah (waa marka inta soo gashay dadka oo idil madax tirsi loo qaybiyo) waxaa u kor dhay 20 Doolar keliya (min 130 ilaa 150 Doolar).

Dawladaha Hantigoosadka ah oo Siyaasaddoodu ku dhisan tahay isku kor noolaad u soo xereeya faa-

iido, malafsina ku noolaad muddo dheer, marna ma oggola inay si dimuqraadi ah dib u habeeyaan dawladaha soo koraaya xiriirka dhaqaaleed ee ay la leeyihiin, Waxay ku dadaalayaan inay leexleexin, khiyaamayn, kala firdhin, laaluush, daba-meertayn iwm ku la dhaqmaan dalalka soo koraaya si ay u waariyaan hantikoobadkooda. Haddii ay arrintu qaraaraato sidii 1973kii markii dawladaha Carabtu Saliiddoodii Galbeedka ciriiriga ka geliyeenna waxay imberyaaliyaddu diyaar u tahay inay handidaad iyo duulid ku kaado.

Dawladaha soo korayaa waxay soo jeediyeen barnaamij midaysan oo ay ku xasiliyaan ascaarta badeecadda ay dhoofiyaan iyo tan ka soo gelaysa badeecaddaas, iyo sidii dhibaatooyinka dhaqaale bararka iyo sicirkorka habka hantigoosadku caamka ku yahay ay uga sabato bixi lahaayeen. Taasoo lagu qeexay barnaamijkaas isaga ah. Intaas waxa weheliya inay kaloo soo jejiyeen in hab sicir-gooyin ah loo sameeyo badeecooyinka lays dhaafsado oo idil iyo in la habeeyo sidii badeecadaha dalalka soo koraaya ay u gaari lahaayeen Suuqyada dalalka hantigoosadka ah. Dalalka soo korayaa waxay u baahan yihiin in xagga teknooloojiga laga kaalmeeyo si ay warshadaynta barwaaqadooda (resources) u gaaraan.

Barnaamijkaasi wuxuu noqday mid marna u cuntami waayey dawladaha Hantigoosadka ah. Waana tan keentay shirkii wal ee laysugu yimaadaba ay arrintaas ku farasayraan kii u dambeeyey wuxuu ahaa kii bishan Juun 2dii laysugu yimid magaalada London iyadoo isla mawduucaas laga wada hadlayo, waxse lays lama gaarin sababta oo ah macangagnimada iyo xaqdarra-doonka dawladaha hantigoosadka oon marna rabin inay

boobka ay ku jiraan ka tanaasulaan.

Sannadaha soo soodana waxay la imanayaan in baahida dawladaha hantigoosadka ahi ay u qaabaan alaabta ceeriin ee dalalka soo koraaya aad u weynaato; gaar ahaan Saliidda oo shidaalka casriga ah tan ugu xoog weyn ah dawladaha Galbeedku waxay u arkaan inay dhaqaalaha wadne u tahay. reasriga walee haigi

Loolankaas ka dhex taagan dalalka soo koraaya iyo dawladaha hantigoosadka ee waaweyn; ee kuwa horena u hanqal taagayaan siyaasadda iyo dhaqaalaha dalalkooda oo madax-bannaanaada, kuwa dambena ka fuqi la'yihiin barwaaqabobkii ay u barteen, loolankaas waxa jira xoog saddexaad oo si weyn u saameeya. xooggaasi waa beesha hantiwadaagga oo awooddeedu dhinac kastaba si weyn isu soo taray rubuc-qarnigii u dambeeyey. Beesha hantiwadaaggu waxay kol walba taageeraan wax alaaliyo wixii go'aan ay gaaraan dalalka soo korayaa ee dantoodu tahay sidii uu dhaqaalahoodu u madaxbannaanaan lahaa una kobci lahaa. Intaas ka sokow dalalka hantiwadaaggu waxay la yeeshaan dalalka soo koraya xiriirka dhaqaale oo aanay innaba ku jirin hagar daamo, gaana maroojis, iyo kala sarrayn. Xiriirka noocaas ahi kaalin weyn ayuu ka ciyaaraa soofaynta garaadka iyo waaya-aragnimada dalka soo korayaa.

Habka xiriirka dhaqaalaha adduunku (International Economic Order) u dhisan yahay waa mid adag. Ma suuroobi karto in muddo yar dalalka soo korayaa ku burburiyaan, hase yeeshee, midda maanta la garwaaqsan yahay waxay tahay in dalalka soo korayaa

Eeg bogga 54aad

WARBIXINTA BISHA

SANNADGUURADII 6aad ee UBAXA KACAANKA OKTOOBAR

OO LA XUSAY

Kooxo ka tirsan Ubaxa Kacaanka Oktoobar ee Gobolka Banaadir, Lafaole iyo Ciidamada Qalabka Sida ayaa Xidhmocayn Ubax ah dhigay taalooyinka dal - jirka - Dahsoon, Xaawa Taako, Dhagaxtuur iyo Sayid Maxamed Cabduule Xasan oo ku yaal Magaaladan Muqdisho, iyadoo lagu xusayo Sannadguuradii lixaad ee asaaska ubaxa Kacaanka Oktoobar oo sannad kasta ku beegan 18ka Juun. Ubaxa Kacaanku waxay soedaal dheer ay ku socmareen waddooyinka waaweyn ee Magaaladan Muqdisho iyagoo ay hor kacayeen, guddoomiyaha Hoggaanka Abaabulka ee Golaha Dhexe ee XHKS Jaalle Cumar Saaald Cilmi, Wasiiro Waxbarashada iyo Barbaarinta Jaalle Aaden Maxamed Cali, guddoomiyaha Ururka Dhallinta Kacaanka Soomaaliyeed, Jaalle Maxamed Maxamuud Warsame iyo Xoghayaha Guddiga Xisbiga ee Gobolka Banaadir, Jaalle Yuusuf Ibraahim Abuu-raas.

Intaa ka dib waxaa dhallintu ay isugu soo urureen fagaaraha Beerta Daraawiishta, halkaasoo Guddoomiyaha Hoggaanka Abaabulka Jaalle Cumar Salaad Cilmi uu si faahfaahsan uga warramay ujeedooyinka loo abuuray ubaxa Kacaanka. Waxaa uu wax ka taabtay, xaalad-

da ubadka Soomaaliyeed ay ku sugnaayeen kacaanka ka hor iyo tallaabooyinka meelmarka leh ee kacaanku ka qaaday barbaarinta iyo daryeelka dhallaanka Soomaalida.

Habeennimadii, xaflad lagu qabtay golaha murtida iyo maddaalada oo lagu xusaayey sannadguurada 6aad ee ubaxa, waxaa ka soo qaybgalay Xoghayaha Guud ee Xisbiga H.K.S. Jaalle Maxamed Siyaad Barre, khudbad uu halkaa ka jeediyeyna waxaa uu ku bogaadiyey dhallinta munaasabaddaas waxaana uu u rajeyey Sannadguurooyin kale oo farxad leh. Waxaa kaloo uu aad u ammaanay dadkii qabanqaabiyey dabaaldega iyo xusidda maalintaas, isagoo si kala qalan uga warramay ujeedooyinka ka dambeeya asaasidda ururka dhallinyarada oo uu sheegay inay tahay dhismaha bulsho horusocda ah oo fayow, taasoo uu yidhi lama gaadhi karo, haddaan sal qoys oo adag la sameyn.

«Abuuridda U.K.O. waxaa looga gol lahaa in laga xoreeyo ayniyada soo socda, fikradahii dibu-dhaca ee laga dhaxlay gumaysiga, waxaa kaloo kacaanku xoreeyey haweenka Soomaaliyeed si ay u barbaariyaan, Ubad caafimaad qaba» ayuu intaa raaciyey Xoghayaha Guud.

Ubaxa kacaanka Oktoobar waa urur ka kooban ardada dugsiyada hoose iyo kuwa dhexe waana Xubinta labaad ee ururka dhallinta kacaanka Soomaaliyeed.

Fikradda abuu bulidda filalka dad'da yari, waxay bilaabantay 1960naadii. Horseedayasha sida weyn u aaminsanaa samaynta ururro dhallinyaro waxa ka mid ahaa Macalliimiinta Soomaaliyeed. Barayaasha Gobollada Waqooyi ee dalka ayaa waxay sameeyeen Ururkii «Scouts» ka wiilasha, macalliimiin kalena waqtiyadaa waxayba abaabuleen ururro u eg amallo la mid ah ka dhallinta dalalka hantivadaagga ah, hase yeeshee barnaamijkaas meelna ma gaadhin Sababtu waxay ahayd iyata ugu jireen tilisyo xilgab iyo doo arrimaha dalkuba ay gacanmusuqmaasuq ah.

18kii Juun 1971kii ayaa Jaalle Maxamed Siyaad Barre oo marka ahaa Madaxweynaha Golihii Sare ee Kacaanku, uu ku dhawaaqay asaasidda dhallinta kacaanka Oktoobar. Waxaana Madaxweynuhu uu sidaas ku caddeeyey khudbad uu maalin-taas lix sanno ka hor uu ka jeediyey xarunta dhallinta kacaanka ee Ceel Jaalle. Markii hore waxaa magacu ahaa dhallinta Soomaaliyeed hase yeeshee 19-

71-1972kii ayaa fikradda samaynta magaca «Ubaxa Kacaanka Oktoobar la curiyey. Dhawr bilood markay ka soo wareegtayna waxaa ardada qoran tiradoodu gaadhey 500. 1973kii waxaa magaalada Muqdisho laga furay Xaruntii labaad ee dhallinta kacaanka oo loo bixiyey «Xarunta Kamaaluddiin». Dhammaan Xarumaha dhallinta kacaanka ee ilaa imminka la dhisay waxay leeyihiin qalabka ciyaaraha gegooyinka, iyo kuwa guryaha guduhooda, waxaana dheer aaladaha danaha ee muusigga oo dhan. Waana arrin wax ka soo qaad leh in **alaab**-taasi ay si buuxda uga faa'iiday-

sinayaan dad dhallinyar oo tamartoodu soo socoto oo keli ahaan iyo wadar ahaanba kor u qaadaya awooddooda xagga Isboortiga iyo xagga muusiggaba.

Tababarridda xagga ciyaaraha, oo ay ku carbiyaan rag ciyaaruhu ay meherad u yihiin ka sokow, dhallinta waxaa la siiyaa barbaarin iyo waxbarasho kor loogu qaadayo baraaruggooda kacaannimo, waxaana taas darteed lagu ababiyaa tusaaloyinka Xoghayaha Guud ee Xisbiga hantiwadaagga Kacaanka Soomaaliyeed, Jaalle Siyaad. waxaana taasi lama huraan ay ka dhigtay in dhallinta loo kala

qayaxo siyaasadaha kacaanka, qaybta dhallintu kaga beegan tahay dhismaha dalka iyo hawlaha kaga aaddan hirgelinta barnaamijka iyo Xeerka X.H. K.S. iyagoo ah xubin hawl iyo xilba u darban oo ka mid ah bulshada

Tan iyo intii la asaasay U.K O. Wusaaradda Waxbarashadu waxay ay xilweyn ka gudatay hirgelinta barnaamijka isdaba joog ahaa oo xagga Waxbarashada ku lug lahaa. Waxaa kaloo xusid mudan kaaliniis Xafiiskii Siyaasadda ee Madaxtooyada Golihii Sare ee Kacaanku uu ka qaatay sidii guul looga gaadhi lahaa barnaamijkaas.

JABUUTI WAY XOROWDAY

27kii Juun ayaa dadka Jabuuti iska tuureen, heeryaadi gumeysiga, kadib markii 115 sano uu isticmaarka Faransiisku u talinayey. Waxay la baxday «Jamhuuriyadda Jabuuti», waxanay dhidibtay calan leh midabyada; Cagaar, Buluug iyo Caddaan kulmiya, Xiddigga Casna leh. Laba daqiiqo markay saaca-

ddu habeen badhkii weydaartay, ayaa calankii Faransiiska dhulka la soo dhigay kii Jamhuuriyadda dhalatayna lagu taagey hoyga Badhasabkii ugu dambeeyey ee Faransiiska, iyadoo 21 madfac loo ridey muuqaasabaddaa farxadda iyo bilicda lahayd, kumaankun qof oo heeso iyo ciyaaro isdhex wadaa-

na ay ku dhawaaqayeen «Hannooloato Gobannimada iyo midnimada Jabuuti».

Gobannimada Jabuuti waxa tusaale kaahaya ay u tahay guusha lama-huraanka ah ee xaqa ummad waliba u leedahay in aayeheeda ay ka taliso, oo muujinaya tubta caadiga ah ee horu-

marka aadamiga ee ka soo horjeedda gumaysiga iyo sharkiisa. Gobannimada Jabuuti waa ayaanka Afrika iyo adduunka Carabta, waana guul u soo hoyatay dadyowga horumarka iyo nabadda jecel ee adduunka oo dhan. Dadka reer Jabuutise inkastoo ay ku rayraynayaan guushaa kama dambaysta ah iyo gobannimada, illaawi maayaan cadaadintii, muquunintii iyo dhibdhicii labadaa ka dhashay ee gumaysigu baday.

Dadka Soomaaliyeed iyo waddammada kalee nabadda iyo horukaca ku dhaataa waxay niyadsami ku soo dhoweeyeen kuna bogaadiyeen gobannimada Jabuuti ee soo hoyatay 27kii Juun 1977kii.

Bannaanbax laxaad leh oo lagu taageeraayo dhalashada Jamhuuriyadda Jabuuti ayaa lagu qabtay Beerta Daraawiishta ee magaaladan muqdisho, ka dib markii lagu dhawaaqay gobannimada Jabuuti. Bannaanbaxaas waxa ka qaybgalay, Madaxweyne ku Xigeenka Koowaad ee J.D.S. Jaalle S/Guud Maxamed Cali Samatar oo ka tirsan Gud-diga Siyaasadda ee XHKS, Gud-docmiyeyaal Hoggaanno, Wasiiro, iyo xubno ka tirsan Golaha Dhexe ee XHKS. Jaalle Samatar Khudbadda uu halkaas ka jeediyey waxaa uu ku sheegay in gobannimada Jabuuti ay ka dhalatay dagaal riiqdheeraa oo ay guud ahaan u galeen dadka Soomaaliyeed gaar ahaan reer Jabuuti «Gobannimada Jabuuti hadiyad looma bixin ee dhiig iyo xabbad dhexdood ayay ka dhalatay» ayuu caddeeyey Jaalle Samatar. Waxaana intaa uu ku daray in waddaniyiin badan oo u dhashay J.D.S. iyo J. Ja-

buuti ay nafahocda u hureen gobannimada Jabuuti, qaar kalena ay u soo mareen cadaadis iyo dhibaato nooc walba leh. «Daw ayaannu u leenahay in aannu farxad ugu dabbaaldeegno Gobannimada Jabuuti, waayo dadkeedu waa dadkayagii, dalkooduna waa qayb ka mid ah waddankayaga» ayuu ku dhawaaqay Madaxweyne ku-Xigeenku. Jaalle Samatar waxa uu ku dheeraaday halgankii dheeraa ee dadka Jabuuti ay gobannimada u soo mareen iyo niyadjabkii gaadhay ee ay astaanta u ahayeen aftiyaal ku sheegyadii 1958kii iyo 1967kii iyo magacii Cafar iyo Ciise ee lagu qasbay dadka dalka ku dhaqan oo lagu beddelay magacii Sharci ahaan, taariikh ahaan iyo juqoraafi ahaanba uu dalkaasi lahaa ee ahaa: Xeebta Soomaaliyeed ee Faransiisku gumeysto.

Khudbadda Jaalle Samatar uu fagaaraha ka jeediyey waxa uu tilmaamay in Talisyadii isdabjooqga ahaa ee dalka Itoobiya ay ahaayeen, isticmaarka iyo imberyaaliyadda caalamiga ah ka sokow, kuwa keliya ee hortagna gobannimada Jabuuti. Waxaa intaa uu raaciyey in taliska imminka ee addis-ababa aanu ka leexan siyaasadihii imbraadoor Xayle Salaase. hase yeeshee waayuhu ku qasbeen inay ka waantoobaan ishortaagga gobannimada Jabuuti. Waxaan arrimaha ka mid ahaa, buu yidhi Madaxweyne ku - Xigeenku. Ceebtii Taliskaasi ka gaadhay fagaarayaasha adduunka markii uu taliskaasi noqday ka keliya ee ka soo horjeestay gobannimada Jabuuti.

Madaxweyne ku-Xigeenku isagoo hadalkiisa sii wata, waxa uu sheegay in halka J.D.S ay

uga dabbaalegayso gobannimada Jabuuti, uu taliska Addis-ababa uu ku fooggan yahay daandaansiga Jamhuuriyadda Cusub waxaana uu yidhi maxaa waxa Milishiyada lagu sheegay, oo beclaha la qasbay ah, dhoollatusadkooda loogu beegay 26ka Juun. Waxana uu sheegay in Taliskaasi uu Ciidammadiisa geeyey sohdinta Jabuuti taasoo halis ku ah badbaadada Jamhuuriyadda Cusub. Madaxweyne ku Xigeenka waxa uu dadka Jabuuti ugu baaqay inaanay ka walaacin. werwerna ka qabin shirqool kaga yimaadda Addisababa kol haddii dadka Soomaaliyeed oo dhammi ay gacan iyo taageero siinayaan.

Wafdi Soomaaliyeed oo heer sare ah oo uu hoggaaminayey **Madaxweyne Ku Xigeenka** J.D.S. Jaalle Sarreeye Gaas Xuseen Kulmiye oo ka tirsan Gud-diga Siyaasadda ee XHKS, ayana ka mid ahaayeen Hoggaanno, Wasiiro, iyo marwada Madaxweynaha Jaalle Khadiija Macalin ayaa maalintii u **dambaysey** bishii Juun ku soo noqday **dalka** markii ay ka soo qayb galeen dabbaaldeggii gobannimada Jabuuti. Jaalle Kulmiye markuu soo laabtay, waxa uu dadka wararka u sheegay in dadka reer Jabuuti ay farxad iyo niyadwanaag ay ugu dabbaaldegeen gobannimada, waxaana intaa uu raaciyey in wafdiga Soomaaliyeed uu ahaa ka ugu balaadhan ee xuskaa ka qayb galay. Waxa kaloo Jaalle Kulmiye uu tilmaamay in Wafdigii wareematada Addis-ababa ay si laga xishoodo uga baxeen Xaf-laddii, iyagoo qarsan kariwaa-yey, naceybka ay u hayaan dadka reer Jabuuti iyo sida ay uga ba'ayaan gobannimada u soo hoyatay.

Jaalle Kulmiye waxa uu sheegay in bogaadin iyo salaam uu ka siday Xoghayaha Guud ee XHKS Soomaaliyeed, Madaxweynaha Jamhuuriyadda Dimoqraadiga ee Soomaaliya, Jaalle Maxamed Siyaad Barre, uu

gaadhsiiyey Madaxweynaha Dawladda iyo dadka ror Jabuuti. Waxa kaloo uu sheegay in Madaxweynaha Jamhuuriyadda Jabuuti Jaalle Xasan Guuleed Abtidoon iyo Madaxda kalee Jabuuti ay isla soo qaadeen arri-

maha danta u ah Jamhuuriyadda Dimoqraadiga ee Soomaaliyeed iyo Jamhuuriyadda Jabuuti ee walaalaha ah, midaynta Soomaali weyn, iyo xoraynta dhulka Soomaaliyeed ee wali ku jira gacanta Gumeysiga.

MADAXWEYNE KU XIGEENKA CIRAAQ

Madaxweyne ku-xigeenka dalka ciraag Jaalle Daaha Muxyaddiin Macruuf ayaa **bishii hore dabayaaqadeedii** ka ambabaxay magaaladan Muqdisho markay u dhammaatay booqasho rasmi ah oo seddex maalmood **ahayd oo** uu ku yimid dalka J.D.S, Markii uu ka soo degey gegida dayaaradaha Muqdisho isagoo **Warfidiyeenka** u warramaya waxaa uu sheegay in booqashadan uu Soomaaliya ku yimid ay ku lug leedahay xoojinta Waxwadaqabsiga ka dhexeeya labada dal ee walaalaha ah.

Siyaasadaha cadaadiska ah ee taliska dhiigyaqabka ah ee Addisababa, isagoo ka hadlaayana waxaa uu ku dhawaaqay in **Ciraaq** ay si buuxda u taageerayso dhaqdhaqaaqyada gobannimadoonka ah ee liddiga ku ah taliska Addisababa. Mar wax laga weydiiyey halka dawladdiisu ka taagan tahay gobannimada Jabuuti waxaa Jaalle Macruuf uu sheegay in Jamhuuriyadda Ciraaq ay u fidin doonto Jabuuti taageero aan shuruud lahayn marka dalkaasi gobannimo qaato.

Wafdiga Ciraaq waxaa ka mid ahaa Wasiirka Arrimaha Dibedda Jaalle Sacduun Xammada, ku-xigeenka Wasiirka Arrimaha Dibedda ee qaabilsan ar-

rimaha Carabta Jaalle Cabdul Xuseen Mahdi. Ku-xigeenka Wasiirka Ganacsiga Dibedda Jaalle Mahdi Muxsin iyo Jaalle Cabdulqaadir Asandin oo Xoghayaha ku-xigeenka ah Wasaaradda Waxbarashada ee Ciraaq. Wafdiga Ciraaq, intii ay dalka joogeen waxaa wada hadallo ammuuro kala duwan ku saabsan ay la yeeshen, madax ka tirsan dalka J.D.S.

Madaxweyne ku-Xigeenka Ciraaq waxaa guriga Villa Soomaaliya ku qaabilay Xoghayaha Guud ee X.H.K.S., Madaxweynaha J.D.S. Jaalle Maxamed Siyaad Barre.

Wax yar ka hor intaanu ka dhoofin dalka waraysi ay weriyayaashu la yeeshen Jaalle Macruuf waxaa uu ku sheegay mahadda uu dawladda Soomaaliyeed uga celinaayo martigelintii

Soomaalida lagu yiqiin iyo sida diirran ee loo soo dhoweeyey intii uu dalka joogey waxaana intaas uu ku daray in booqashadiisu ay sii xoojinayso xidhiidhka walaaltinnimo ee ka dhexeeya, labada dal ee Soomaaliya iyo ciraaq. Waxaa uu daboolka ka qaaday madaxweyne ku-xigeenku, in dhambaal uu ka sidey madaxweynaha ciraaq Axmed Xasan Al-Bakar uu gaadhsiiyey Madaxweynaha J.D.S. Jaalle Maxamed Siyaad Barre, booqashadiisuna ay fursad u siiyey in salaam uu ka sidey dawladda iyo dadka Ciraaq uu u soo gudbiyo dadka iyo dawladda Soomaaliyeed. «Waxaannu kaloo yeelannay, wadahalallo waxtar leh oo ku saabsan iskaashiga labada waddan iyo qaddiyadda Falastiin oo iyadu ah asaaska midnimada Carabta», ayuu ku dhawaaqay Jaalle Macruuf.

Waxaa uu caddeeyey Madaxweyne ku-xigeenka Ciraaq in wadhadalladii uu la yeeshay dawladaha Soomaaliyeed ay ku jireen arrinta Soomaalida galbeed, ee weli gumeysiga ku jirta iyo Eretiya, waxaana uu intaas raaciyeey

in Soomaaliya iyo Ciraaq ay ka heshiiyeen, in la sameeyo guddi wadajira oo ka shaqaysa ma-shaarieda labada dal ay wadaagaan iyo ammuuraha kalee ku saabsan iskaashiga dhaqaale ee labada dal, iyo in la sii kordhiyo

booqashooyinka ay isdhaafsaadaan Madaxda labada dal. «Aad ayaan ula dhacay horumarka la taaban karo ee Soomaaliyada Kaacaanka ahi gaadhay», ayuu ku soo gobagabeeyey Jaalle Macruuf hadalkiisaas.

SANNADGUURADII-SOWEETO

Xiisad laxaad leh ayaa ka oogneyd magaalada Soweeto oo ah degmo rasan oo ku lammaan magaalada Joohanisboorg, Afrikaankuna ay degaan, iyadoo milyanka iyo nuska halkaa dggani ay asu diyaariyeen inay murugo ku xusan sannadguurada Kowaad ee kasoo wareegtay 16kii Juun ee kal hore markii booliiska midabtakoorka Koonfur Afrika ay gumaadeen boqollaal Afrikaan ah oo ka tirsanaa kumankun magaaladaas iyo hareeraheeda ka dhigay bannaambaxyo ay kaga dhijidhiyeen midab kala sooca.

Sannadkii aynu soo dhaafnay Soweeto waxay kaalinta hore ka gashay wararka adduunyada mrkii ciidmada midabtakoorku ay rasaas ku fureen dadka bannaanbaxa nabadeed sameenayey ee dawdarrada liiddiga ku ahaa. In ka badan 600 (Lix Boqol) ayaa ku dhintay gacanta ka gardaran ee bileyska Koonfurta Afrika, hase yeeshee waxaa taas ka dhashay bannaanbaxyo, hawl-joojin, iyo qalalaas lagu sameeyey qalaladda midabtakoorka iyo jinsi kala sooca Soweetona waxay noqotay astaanta niyaddaan liil-samayn ee Afrikaanka ku dhaqan Koonfurta Afrika ee ay ku diiddan yihiin midabtakoorka.

Gurmad horle oo bilays hub wata ah ayaa laga soo buuxiyey Soweeto oo iyadu isu beddeshay xgrun laga abaabulo hawlaha lid diga ku ah midab-gumeysiga oo ay wadaan shaqaalaha iyo ardayda. Bileysku waxay bilaabeen ururin iyo xidhxidhid ay uga gol lahaayeen inay ka baajiyaan dadka halkaa deggan kagana hortagaan wixii rabshada ah ee ay dadka ku dhaqaaqi lahaayeen 20 ka tirsan dhalinta mintidka ah ay golaha ardayda ee Soweeto ayaa la qabqabtay. Sidi caadada u ahayd markii sannadguurada tiiraanyada lihi soo dhowaatey, ayaa taliska midabtakoorku maannuucay ku lamada loogu murugoonayo iyo bannaanbaxyada lagu xusaayo boqollaalkii gacanta xaq darro ku dhintay ee bilaysku kal hore xasuucay. Hase yeeshee sanadan lafteeda inkastoo sidi bahalnimada ahayd ee kal hore aanay rasaasta oodda loogaga qaadan laddana sannadguuradii sahaya-sho la'aan ma socon. Lix Afrikaan ah ayaa la toogtey, 278 kalena xabsiyada ayaa loo taxaabay iyadoo dalkoo dhanna ay rabshado saaqeen.

Ardayda kiciddooda waxay ka dhalatay luqada la yiidhaa «Afrikaanis» oo caaddaanku ay ku hadlaan oo lagu qasbay dug-

siyada Afrikaanka oo la yidhi waa inay noqotaa Afka wax lagu barto; waxa kaloo jirta arrinta mushahaarada xaaladda ay ku shaqeeyaan xoogsatada Afrikaanku, hase yeeshee inkastoo ay muhiim yihiin, ma aha kuwa keliya ee sartu ka qudhuntay, waxaase intaasoo dhan ka weyn xuquuqda saldhigga ahayd ee aadami-ga meesha ka maqan.

Mar kale ayaa xarakada dhii-dhi ihi carrigaasoo dhan ku dhammaatay, bannaanbaxyadan muddadaba faraha lagu hayey oo ay uidka ku soo jireen. Dhallinyaro ku dhaqan dhulkaan caddaadiiska ka taagan yahay ayaa dhagxiyey, waxyeellona u geeystay, gawaadhi yaryar kuwa waaweyn iyo basas, waxaana taliska midabtakoorku ku waramay 10 jeer oo rabshado maalintaa lagu xusaayaa ay Soweeto ka dhaceen. In ka badan 300 oo arday oo ka tirsan dugsiiga ORLANDO iyo dugsiyo kale ayaa joojiyey casharradii iyagoo ku diiddan taas 20kii Madaxda ardayda mintidka ah ee la xidhay. Magaalaada MAMELODI ee ku dhaw keybtawn waxa iyana loo diray bileysgurmad ah markii dadka madowga ahi ay arjumeen basas iyo gawaadhi ay lahaayeen shaqaalaha ca-

ddaanka ah ee u qabbaana guddida la yidhi waxay qaabilsan tahay maamulka baantuugga (AFRIKANKA) waxaana bannaanbaxaa iyo qiiramuujintaa laxaadka leh ee gilgishay hannaanka qalloocan ee midab gumeysiga, ka qaybgalay ardayda iyo shaqaalaha hawlwaddeenna da ka ah Warshadaha iyo mashaariida kale xagga dhaqaalaha ka weyn.

Xasuusta Soweeto waxay weli-geed ku aslanaan doontaa nafaaha iyo niyadda dadka diiddan inay qaataan dulliga iyo dala,

siiga midabgumeysiga. Dadyowgii waayo tunka lagaga fadhiyey ee Fiyatnaam, Kamboodiya, Laos Mozambiik, Gini Bisaw, Angola iyo kuwo kaleba waa kuwii ku guuleystay inay shakaalka jaraan oo Ummado xor ah noqdaan; maxaa Afrikaankt tirada badan ee Koonfur Afrika taas iska hortaagi kara? Marka hadaba, la eego sida xoggaga horusocodka ah ee adduunka u garab taagan yihiin dadka ku dhaqan Koonfur Afrika iyo sida go'aanka aan ka laabashada lahayn ay ugu gaadheen dadkaas-

si inay xoroobaan waxa hubaal in ayaamaha midab gumeystaha Pretoria u hadhay tirsan yihiin.

Jamhuuriyadda Dimoqaradiiga ah ee Soomaaliya iyo dawladaha kale horusocodka ahina waxba kalama hadhayaan sidii dadka Afrikaanka ah iyo dhaqdhaqaaqyada gobannimadoonka ahi u gaadhi lahaayeen himilooyinkooda oo ah xorriyad dhab ah sinnaan iyo nabad, sha kina kuma jiro inkasta ha qaadee in dadka tirada badani ee la caddaadinayaa ay guusha hatiyi doonaan.

BOOQASHADII JAALLE ISMAACIIL EE SHIINAH DADKA IYO KUURIYA

Wafdi ka socda Dawladda Soomaaliyeed oo uu hoggaaminayo Kaaliyaha Xoghayaha ee xisbiga H.K.S., madaxweyne ku-Xigeenka J.D.S. Jaalle S/Guuto Ismaaciil Cali Abokor ayaa 20kii Juun tegey Magaalada Peking oo si diirran oo saaxiibtinimo leh loogu soo dhoweeyey. Wafdiga Soomaaliyeed booqashadoodu waxay ahayd mid saaxiibtinimo oo dawladda Jamhuuriyadda Shiinaha dadka ay ku martiqaadday. Jaalle Ismaaciil oo uu weliyey Ra'iisal Wasaara ku-xigeenka Shiinaha Lie Hsien Nien waxa salaam sharafa uu ka qaatay cutubyo ka tirsan Ciidamada Shiinaha oo isugu jirey kuwo dhulka, cirka iyo baqda. Markii wafdiga la soo dhoweynayey ayaa dhallinyarta Shiinuhu halkaas ka sameeyeen ciyaaro lagu marxabbaysiinayey. Wafdiga Soomaaliyeed ee sharafta leh iyadoo dad kaloo badanina lulayeen caleemo, kuwana ku dhawaaqayeen erayo xamaasad

leh oo ay ka mid ahaayeen; ha noolaato saaxiibtinimada dadyowga Soomaaliya iyo Shiinuhu. Wafdiga Soomaaliyeed intii ay ku sii socdeen gobta martigelintooda loogu talo galay, waxay sii mareen waddooyin munasabadda darteed aad loo qurxiyey iyadoo astaamo iyo boodhadh erayo soo dhoweynihi ku qoran

yibiin ay ka soo laalaadeen dhismayaasha daadbeer, waxaana halkaas ka muuqdey jawi diirran oo saaxiibtinimo.

Lie Hsien Nien waxa wafdiga Soomaaliyeed ee uu hoggaaminayey Jaalle Ismaaciil uu martiqaad sharafed ugu sameeyey guriga Ummadda ee weyn ee

magaalada Peking, halkaasoo Jaalle Ismaaciil iyo Lie Hsien Nien ay isku dhaafsadeen khudbado, ay ka dambeeyeen muusigga labada waddan oo halkaa laga tumay.

Jaalle Lie waxa uu aad ugu dheeraaday Ummadda Socmaaliyeed ee Hoggaanka Jaalle Mohamed Siyaad Barre ku gaadhay horumarka lagu diirsan karo marka la eego ilaalinta Madaxbannaanida iyo gobannimada Qaranka, iyo kor u qaadidda dhaqaalaha iyo dhaqanka Ummadda. Waxana uu ku ammaanay dawladda Socmaaliyeed qaybta loo bogey ee ay ka gashay dagaalka waddammada adduunyada saddexaad ay kula jiraan Imberyaaliyadda iyo gumeysiga. «Intii xidhiidhka diblomaasiga ahi samaysmay, iyo intii ka dambeeysey booqashadii ra'iisal wasaarihii geeriyooday ee Shiinuhu Chou En Lai ku tegey Soomaaliya iyo socdaalkii Madaxweynaha J.D.S. Jaalle Siyaad ku tegey dalka Shiinaha, xidhiidhka saaxiibtinimo ee labada geesood iyo wax wada qabsigoodu horumar wacan ayuu sameeyey. Dadka Shiinaha oo uu hoggaaminayo, Guddoomiyahooda, caqliga badan Hua Kuo-Feng, waxay ku sii socorayaan marka la eego siyaasadda arrimaha dibedda wadiiqadii Macallinkii Weynaa Mao Tse Tong, waxana ay adkaynaayan horena u marinayaan xidhiidhka saaxiibtinnimo iyo iskaashiga ka dhexeeya Shiinaha iyo Soomaaliya» ayuu yidhi Ra'iisal Wasaara ku-xigeenka Lie Hsien Nien.

Madaxweyne ku-xigeenka J.D.S. Jaalle Ismaaciil Cali Abokor oo isna martiqaadka ka hadlay waxa uu ammaanay guulaha dadka shiinuhu ay ka gaadheen dhismaha Kacaan-

kooda iyo dalkooda. Waxaannu ku faraxsan nahay in maamulka cusub ee shiinuhu uu ku soodo dawgii uu jeexay Mao Tse Tong, hoggaamiyihii iyo kacaanyahankii weynaa. Waxaannuna ku kalsoonnahay hoggaanka maskaxda badan ee Hua Kuo-Feng uu dalkiinna weyn ee quruxda badani uu horumarka halkiisa ka sii wadi doono.» Booqashadii uu madaxweynaha Soomaaliya, Jaalle Maxamed Siyaad Barre, ku tegey dalka Shiinaha, ayuu caddeeyey, Madaxweyne ku-xigeenku, waxay kaalin weyn ka qaadatay kor u qaadidda Saaxiibtinimada ka dhexaysa labada dad ee

«dadka ku jira gumeysiga Itoobiya waa in loo oggolaadaa xuquuqda aadaminnimo ee ay leeyihiin iyo inay iyagu goostaan aayahooda siyaasadeed iyo mustaqbalkoodu wuxuu noqonayo». Hase yeeshee Jaalle Ismaaciil waxa uu ku nuuxnuuxsaday in arrimaha dhulka ee ka dhexeeya Soomaaliya iyo Itoobiya lagu dhammeeyo si nabad ah oo heshiisiin iyo dhexdhexaadin ku timaadda. Waxa uu ku baaqay Madaxweyne ku-xigeenku taageero la siiyo halganka hubaysan ee ay wadaa dadka Koonfur Afrika, Namibiya, iyo Zimbaabwi waxana uu sheegay in aakhirataanka ay ka gacan sar-

Soomaaliya iyo Shiinaha, iyo xoojinta wax wada qabsiga labada dal. «Labada dad ee shiinaha, iyo Soomaaliya waxay wadaagaan waayo-arag xagga taariikhda ah, imminkana halgan-ka aynu kula jirri imberyaaliyadda, gumeysiga, iyo gumeysiga cusub ayaa aad isugu keen soo dhoweynaya» ayuu intaa raaciyey Madaxweyne ku-xigeenku.

Isagoo ka hadlaya xaaladda murugsan ee ka taagan Itoobiya Jaalle Ismaaciil waxa uu yidhi

rayn doonaan dawladdaha cadaanka tirada yar ee dhulalkaa ka amarkutaagleeya. Waxaana uu yidhi «Waxaanu taageersannahay qadiyadda Ururka Xoreynta Falstiin, Shirweynaha Carabta iyo Afrika ku dhexmaray magaalada Qaahirina waxa uu ahaa guul, shakinta kuma jiro inuu kaalin weyn ka geli doono xoojinta isbahaysiga Afrika iyo Carabta, iyo sida la isaga kaashanayo arrimaha Falstiin iyo Koonfur Afrika, Soomaaliya kama

indhasaabna qaybta weyn ee Shiinuhu ka qaatay, welina ka qaadanayo taageerada Ururrada Gobannimo doonka ah ee Afrika, guulaha taariikhda galay ee Jamhuuriyadda Shiinuhu soo hoyseyna waa kuwo u dhashay adduunyada saddexaad. Bocoqashada aan ku imi J. Shiinuhuna waxay marag u tahay sidaannu u doonayno xoojinta xidhiidhka innaga dhexeeya» ayuu Caddeeyey Jaalle Ismaaciil. Mar uu ka hadlayey horumarinta dhaqaale ee dalka Soomaaliya waxa uu carrabka ku adkeeyey in qorshaha dhaqaaluhu uu kaalinta koo-waad siinayo wax-soo-saarka dhaqaale, gaar ahaan fidinta iyo ballaadhinta beeraha, iyo wershadaha fudfudud iyo kuwa dhexdhexaadka ah si isku fillaansho looga gaadho xagga cunta-da sannadka 1980ka. «Hase yeeshee kama diimoonin inaanu marka hore isku hallayno xoogayaga, barwaaqadayada iyo maskaxdayada» ayuu ku soo gabagebeyey Jaalle Ismaaciil hadalkiisii.

22kii Juun Jaalle Ismaaciil iyo

wafdiga uu hoggaaminayey waxa la kulmay Guddoomiyaha xisbiga Shuuciga ah ee dalka Shiinaha Hua Kuo-Feng, Jaalle Ismaaciilna waxa uu gaadhsiiyey saalaan isaga iyo dadka shiinaha uu uga sidey Madaxweynaha J.D.S. Jaalle Maxamed Siyaad Barre. Guddoomiyaha Shiinuhu Hua Kuo Feng isna wuu ka mahadeeliyey waxaana madaxweyne ku-xigeenka uu ka codsaday inuu bogaadin ka gaadhsiiyo Madaxweyne Siyaad, Dawladda iyo dadka Socmaaliyeed.

Intii aanu soo gabagebeyn socdaalka uu ku joogay dalka Shiinaha Jaalle Ismaaciil waxa ka mid ahayd meelaha uu soo booqday danwadaag ku taalla duleedka magaalada shangay. Danwadaagta dadku waa ku badan yahay dhulkuna waa yar yahay. Sideeda bana ma ah meel barwaaqo badan. Hase yeeshee iyagoo ku soconaya Baaqii Mao ee ahaa «Wax beeridda ka barta Tachai» ayaa dadka danwadaagta ku jiraa ay hawl dheeraada iyo isku kalsoonaan muujiyeen, waxa ay gaadheen in si isdaba-

jooga ay u kordhiyaan soo saarka badarka. Wafdiga waxa la tusay beerihii bariiska iyo cudbiga oo si laxaad leh halkaa uga baxay.

Wafdiga uu hoggaaminayey Jaalle Ismaaciil waxa dabeceto ay u ambabaxeen magaalada Pion-yaang iyagoo bocoqasho afar maal mood ah ugu kicitimay J.D.D. Kooriya. Martiqaad uu ku soo dhaweeyey Madaxweyne ku-xigeenka dalkaasi Jaalle Kim Dong Dyn, Jaalle Ismaaciil waxa uu ka warramay xidhiidhka saaxiibtinnimo ee ka dhexeeya labada dal halganka ay ugu jiraan siday horumar degdeg ah u gaadhi lahaayeen iyo siday uga horjeedaan gumeysiga, gumeysiga cusub iyo imberiyaaliyadda «Inkastoo labadeenna dal Juqraafi ahaan ay kala durugsan yihiin, waxa ina-kulmiya xidhiidh saaxiibtinnimo iyo wax wadaqabsi. oo ay sii xoojisey booqashadii Madaxweynaha J.D.S. uu ku tegey dalka Kooriya» ayuu ku dhawaaqay Madaxweyne ku-xigeenku.

SHIRWEYNIHII U M A

Madaxda dawladdaha iyo dalalka 48 Waddan oo Afrika ah ayaa soo gabagebeyey Shirweynihii U.M.A. ee 14aad iyagoo go'aanno dhawr ah isku raacay. Shirweynaha oo intii u dhexaysay 2dii-5dii Julay ka socday Liberfiil, Xarunta Gaaboon, waxaa uu u dhacay sidii loogu tala galay. Qodobbada Ajendaha Shirkaa ugu waaweynaa waxay ahaayeen, Xoraynta Afrika geeteeda Koonfureed, iyo faragelinta xoogagga shisheeyaha ahi ay ku hayeen dalalka Afrika oo go-

bta ah.

Waddammada Shirkaa ka qaybgalay waxa ka mid ahayd Jamhuuriyadda cusub ee Jabuuti oo intii ka horreysey 27kii Juun gumeysiga Faransiiska ku hoos jirtey, maantase ah dal xor ah oo madaxbannaan oo Afrika ka mid ah, lambarka 49aad ka gashay liiska dalalka U.M.A. Munaasabaddaas farxadda leh ee Jabuuti oo gob ah lagu soo dhawaynayey, waxay UMA u tahay miduu ku faanayo dalkaa

oo ka mid ah kuwii gumeysiga ururka la dagaallamayey uu haystey, ayaa xoroobey.

Go'aannadii Shirkaasu isku raacay waxa ka mid ahaa «Isbahaysiga waddaniga ee Simbaabwi» «Patriotic Front» oo loo aqoonsado dhaqdhaqaaqa gobannimadoonka keliya ee dalka Simbaabwe. Saddex guddi ayaa loo saaray dhexdhexaadinta Jaad iyo Liibiya; Suudaan Soomaaliya iyo Itoobiya. Dhinaca cunaqabataynta Koonfurta

Afrika iyo Rhodesiya waxa wu-fuuddu ay guddoonsadeen in ergo lix waddan ah loo diro dalalka saliidda soo saara oo laga dhaadhiciyo in ay joojiyaan saliiddooda u socota labadaa talis. Waxa kaloo la meelmariyey hindise ay soo jee-disey Nayjeeriya oo ahaa in la asaaso guddi 7 dal ka kooban oo eegta khilaafka dalalka Afrikanka ah markay ay isqabtaan Guddidaas oo beddli doonta gudicii dhexdhexaadinta ee U.M.A. ee tamargabtay, waxay ka koobnaan doontaa Gaaboon, Tuunisiya, Nayjeeriya, Zaambiya Toogo, iyo Malgaasi.

Hase yeeshee UMA, oo loo asaasay wanaagga iyo horumar-ka Afrika waxaa weli hortaalla hawlo weyn oo ah xoraynta Afrikada Koonfureed oo ah goobta uu weli gumaysigu kaga hadhay Qaaradda Afrika. Waxaa kaloo jirta in Afrika hawlaha sugayaa aanay ku koobnayn

Xoreynta waaxyaheeda weli la gumaysanaayo; waxa arrin laga uurkutaallooda ah in dalalka xoroobey ee Afrika intooda badani ay la, yihiin arrimihii xornimadaa dhawri lahaa xagga Siyaasadda iyo xagga dhaqaalaha. Madaxbannaanida dhaqaale ee Afrika waxa lugta jiiday jabaha siyaasadda gumeysiga cusub iyo Imberyaaliyadda.

Afrika oo ah hoyga dalalka soo koraya aad ayay u dambaysaa marka la eego horumarka wershadaha.

Hase yeeshee, inkastoo muddo fara badan, Afrika khayraadkeeda la fuuqsanayey, waxay Qaarraddu awood u leedahay inay iskeed isugu taagto haddii barwaaqadeeda xaddiga badan iyo ciiddeeda dihin sida ku haboon looga faa'iidaysto oo la shafeesado si horumar loo gaadho.

Arrin kale oo ilaa imminka Afrika gaar ahaan u fadhiisi-

say Asiya iyo Laatiin Ameerikana guud ahaan u saamaysay, waxaa weeye nidaam laga tegey ee dhaqaale ee Imberyaaliyadda ka soo jeeda, kasoo faa'idada alaatta iyo badeecadaha macaashkooda ku shuba waddammada Yurub iyo Maraykanka iyadoo loogu soo gabbanayo hannaan ganaasi, sida darteedna UMA oo matila una hadla Afrika waxa xil ka saaran yahay siduu u xoojin lahaa midnimada dhaqaale iyo Siyaasadeed ee Afrika, dabadeedna u habayn lahaa tallaabooyin haboon oo lagaga hortegayo sida reer Galbeedku u dhacayo dhaqaalaha adduunyada saddexaad.

Tan iyo intii la unkay 1963-kii UMA, waxa uu soo hooyey guulo muuqda iyo isbeddello si walba u saamaynaya aayaha iyo mustaqbalka Qaarradda — Shirweynaha 15aad ee U.M.A waxa Sannadka soo socda lagu qaban doonaa Xarunta Suudaan, ee Kharduum.

DALALKA ADDUUNKA SADDEXAAD IYO XIRIIRKA DHAQAALEED EE CAALAMIGA AH

ee weli dhaca lagu hayo aanay keli-keli, gooni joognimo, gorgortan gaar ahaameed, waxba ku soo hoynayn. Isku duubnaan, iskaashi iyo wax wada qabad dhex mara dalalka soo korayaa, dawladaha hantiwadaagga iyo horusocodka adduunka ayaa keeni kara isbeddel weyn oo ku dhaca qaabka xiriirka dhaqaalaha adduunka maanta u

yaal. Ifafaalheedii maantaba waa inoo muuqdaa. Jaahawareerka haysta dawladaha hantigoosadka ah, dhaqaale baraarka joogtada ku noqday, lacag jabka iyo sabbaynta haysta, mufalnimada shirkada badan ku dhacaya, waxay calaamado u yihiin guulo ka socda dalalka adduunka saddexaad. Siyaasadda nabad-jirka iyo xasiloomi ku

wada noolaadka maanta adduunka jirta waa mid labada hab ee hantiwadaagga iyo hantigoosadka dhex keenay tartan nabadood, wadigaasna waxtar weyn ayuu u leeyahay halganka ay ku jiraan dalalka soo korayaa ee higsanaya isbeddel dhaqan-dhaqaaleed oo noolasha bulshadooda kor u soo qaada.

ARAGTIDA CILMIGA

XULASHADA, DIYAARINTA IYO KALA

QAYBINTA HAWLKAREENNADA

YUUSUF SALEEBAAN

Taariikhda dhaqdhaqaaqa tawri-ga ah ee caalamiga ah iyo waayo-aragnimada Beesha dawladaha hantiwadaagga ahi waxay muujinayaan noloshana ku xaqiijiyeen in guulaha iyo midhaha la gaadhaa ay si aada ugu xiran yihiin hoggaaminta iyo heerka garashada siyaasiga ah ee maamulayaasha iyo hawl wadeennada. Waxaa dhacda iyadoo duruufta hawsha lagu fulinaayo ay isku mid tahay in natiijada laga hela si aada u kala duwanaato, markarka qaarna ay isburiyaanba, arrintaasu waxay si toos ah ugu lug leedahay taabanaysaana aqoonta dadka loo xilsaaray fulinta hawsha, qalabka iyo qaabka ay isticmaalayaan.

Dabaqad waliba marka ay la wareegto xukunka, waxay iska soo dhex bixiyaan saaraana dadka ugu garaadka bisil ee xeesha iyo garashada qotada dheer u leh ifa-faalaha kala duwan ee nolosha, taasi oo awood u siisay in ay abaabulaan hawlaha saameeya horumarinta iyo barwaaqaynta dabaqaddoodaasi ay meselaayaan.

Hoggaanka siyaasiga ahi wuxuu karti iyo awood u leeyahay noloshana ku suurto geliyaa hawlaha horumarinta marka aqoon uu u leeyahay qawaaniinta horukaca bulshada. Waxaa guulo laga soo hacyaa markii si run ah loo hirgeliyo qawaaniintaas iyadoo la tixgelinayo danaha dadka horusocodka ah.

Hoggaanka siyaasiga ahi wuxuu itaal darreeyaa kashifmaanna marka uu ka jeesto fulinta iyo xaqiijinta danaha xoogsatada, isagoo daryeelaaya danihiisa gaarka ah ee lidka ku ah horukaca bulshada iyo dabaqadaha danyarta.

Marka lagu jiro xilliga u halganka curashada kacaanka hantiwadaagga ah, waxaa marxaladdaas soo shaac baxa, waayo-aragnimo iyo aqoonna kasbada kacaanyahanada, naftoodahurayaasha ah ee u dagaallamaan taabbagelinta himilooyinka xoogsatada. Duruuftaas iyo dhibaatooyinkaas fara badan, adagna ee ay soo maraan dadka halganka ku jiraa baa bislaysa, barbaarisa, korna u qaadda garaadkooda iyo kasmaddooda siyaasiga ee hoggaaminta.

Aaraa, iyo fikrado taa ka duwan waxaa qaba axsaabta buruwaasiyadda yaryar. Axsaabtaasi waxay qabaan in kacaanka hantiwadaaggu suurta geli karo oo qudha marka la gaaro waxyaalaha soo socda:

- a) Markay korodho tirada shaqaaluhu oo ay koobaan dadweynaha intiisa badan.
- b) Markay korodho tacliinta shaqaaluhu, yeeshaanna dad madax ah oo leh aqoon sare, awoodna u yeelan kara hoggaaminta dadka

Burjuwaasiyadda yaryar, danaysatayaasha iyo obortunistayaashu wa-

xay faafinayaan inaan xoogsatadu awood u lahayn inay xukunka hanato, xejisato, haddii tirada shaqaaluhu yar tahay. Sidaas daraadeed waxaa loo baahan yahay in la abuurto shaqaale fara badan markaan ka dib la tiigsado kacaanka hantiwadaagga ah.

Waa run in aan shaqaaluhu lahayn mana yeelan karo tiro dad carbisan oo ku filan hoggaaminta, abaabulidda, maamulka, dhaqaalaha iyo siyaasadda ka hor intaan xoogsatadu la wareegin xukunka, sababta waxay salka ku haysaa iyadoo hantigoosadka, dhulgoosadku iyo isticmaarku, dadka ku hayaan dhibaatooyinka ay ka mid yihiin Jahljga, gaajada iyo Cudurku.

Waxyaalaha kor ku xusan maaha, sida danaystayaashu u sheegaan, dhibaatooyin is-hor-taagi kara curashada kacaanka hantiwadaagga ah, Kacaanku isaga ayaa suurta geliya diyaarinta hawlka-reennada ka yimid dabaqadda shaqaalaha iyo danyarta. Waayo-aragnimada beesha dawladaha hantiwadaaggu waxay caddeynaysa in arrinta ugu weyn ee kacaanka hantiwadaagga ahi siiyo fiiro gaar ah ay tahay abuuridda iyo barbaarinta hawl wadayaasha qaranka iyo difaaca dalka.

Sidaas awgeed waxaa si joogto ah la isugu dayaa in kor loo qaado heerka tacliinta ee kaadirka. Hqd-

daba intaan la helin kaadir dalka dhinac walba ka haqab tira, waxaa lagama maarmaan noqday in laga faa'iideysto xeeldheerayaashii hantigoodsadka iyadoo mar kasta xisbigu, ururrada bulshadu iyo dadweynuhu ay kormeerayaan sida ay u fuliyaan hawlaha, isla markaas waa in la garab wadaa in dalka laga abuuru dugsiyo heerar kala duwan gaarsiisan oo lagu tababaro diyaariyana hawlkareennada ay tahay inay hoggaamiyaan nolosha dalka iyo Ummaddaba. Dalka waa in lagu baahiyaa fikradaha qabanqaabinta aqoon-isweydaarsiyada, dalalka hantiwadaagguna waxay hirgeeliyaan kacaanka hiddaha iyo dhaqanka, iyo ololayaasha lagu ciribtiraayo aqoon darrida.

Cawaaniinta guud ee saldhigga u ah xulashada kaadirka waa kuwa soo socda:

- 1) Hoggaamiyaasha iyo hawlkareennada xisbigu waa inay yeeshaan garasho siyaasi ah oo sare.
- 2) Waa in la tixgeliyaa aqoonta ay u leeyihiin mabda'a hantiwadaagga cilmiga.
- 3) Siday heegan ugu yihiin daryeelidda xoogsatada;
- 4) Siday u urursan yihiin iyo heerkooda tacliinta;
5. Siday xiriir ula leeyihiin dadweynaha;
6. Sida ay uga qayb qaataan hawlaha ka socda dalka ee waxtarka u leh nolosha bulshada;
7. Waddanimadooda iyo caalamimadooda.

Waxaa intaa raaca oo ay tahay in la tixgeliyo moraalka qofka noqonaya hawlkareen xisbi iyo hawladeen. Ruuxa lagu aaminnaayo ummadda, aayaha iyo hantida waa in uu yahay qof caddaaladda

iyo daacadnimada jecel lana dagaalamu musuqmaasuqa, eexda iyo qabiilka. Garashada siyaa siga iyo mooraalka hantiwadaaggu waxay lid ku yihiin is tustuska, mabda'a la'aanta, xukun jacaylka iyo batigocsadka, marka sifooyinka iyo shuruudaha kor ku yaalla laga helo kaadirka ayaa la cirib tiri karaa dhibaatooyinkii laga dhaxlay hababkii iskudulmool-aashada iyo gumeysiga.

Waa inaan teello loo dhigan ee wax laga qabtaa shaqadana laga eryaa hawlkareennada ku soo gabbada xubinnimada Xisbiga iyadoo ku shaqaynaaya siyaasadda isla weynaanta ee waxyeelaysa hakisana hirgelinta mabaadii, da hantiwadaagga.

Waddamada hantiwadaagga oo qudhi ma tixgelinayaan shuruudaha lagu xulo hawlkareennada ee waxaa kaloo ku dhaqma fiira gaarana siiya dalalka oo koraaya ee horuseedka ah doortayna mabda'a hantiwadaagga ee cilmiga ku dhisan.

Kacaanku marnaba uma naxariisanaayo dadka hortagaan horumarinta dalka hadday xataa yihiin kuwo leh tacliin sare, karti iyo aqoon gaar ah.

Marka hawladeennada doora-shacooda lagu jiro waa in la tixgeliyo garashada siyaasiga, mooraalka iyo aqoonta gaarka ah ee uu u leeyahay shaqada uu maamuli doono. (Haddii shaqadaasi tahay mid ku xiran farsamada amase cilmigaba)

V.I.Lenin wuxuu qoray «Si maamuulku guulo u soo hooyo waa in maamuluhu aqoon qoto dheer u leeyahay xaaladda wax soo saaridda, qalabka wax soo saaridda, isla markaasna yeeshaa tacliin cilmiyeed ee kufilan».

Hawladeennada Xisbiga iyo qaranku waa inay leeyihiin sifooyinka:-

- A) Awoodda isku dubbaridka hawlaha,
- B) Ka leexleexasha la'aanta yoolka,
- C) Dareenka wanaajinta hawlaha,
- D) Dareenka waxa cusub, dhammaystirka hawlihii la bilaabay iyo fulinta hawlaha.
- F) In ay isku xiraan laftigoodu sharuudaha adag ee ay ka rabaan dadka la shaqeeya.

Haddii aan sifooyinkaa la helin guulo lama soo hoyn karo.

Hadal uu jeediyey Xoghayaha Guud ee XHKS Idii Nofembar 1969kii Jaalle Sarreeye Gaas Maxamed Siyaad Barre, waxaa ku jiray kacaanka Oktoobar intii ka horraysay jagooyinka dawladda si qabiilnimo iyo qaraabakiilnimo salka ku haysa ayaa dadka loogu soo magacaabi jirey.

Maamul kasta waa inuusan ku ekaan oo keli ah isku - dubbaridka hawlaha ee waa inuu ka qayb qaataa barbaarinta dadka iyo fulinta hawlaha, taasoo keenta horumarinta wax soo saaridda iyo kobcinta dadaalka dadka.

Shuruudo adag ayaa looga baahan yahay inay yeeshaan hawlkareennada. Hay'adaha horseedka ee xisbigu waa inay ku caan noqdaan mabda'a iyo fikrad adag, aqoon ballaaranna ay u leeyihiin hantiwadaagga, hawlaha ay fulinayaan iyo abaabulidda arrimaha dadweynaha.

Mabda'a ugu muhiimsan ee lagu barbaariyo hawladeennada waa

abaabulidda, wada shaqaynta maamulayaashii hore iyo kuwa cusub, si ay isu buuxiyaan waayo-aragnimadii hore iyo xammaasadda, himmadda iyo xoogga kuwa dambe.

Waxaa hubaal ah oo aan marna shaki gelayn in kaadirkii muddada badan soc halgamaayey ay leeyihiin waa-aragnimo weyn, adadaygahawleed oo ay ku helaan shaqada. Haddaba haddii maamulayaashaasi gaaraan da'da shaqo ka fadhiiisadka, taasoo ay u hayaan niyad inay shaqada sii wadaan, looma baahna in lagu beddelo dad shaqada ku cusub. Maamulayaashaas waxaa loo beddelaa tallaabo tallaabo. Inkastoo dadka dhallinta yari ayan lahayn sifooyinka kor qoran, hase yeeshee waxay qabaan sifocayn u gaar ah oo ay ka mid yihiin aaminsanaanta ay aaminsan yihiin in mustaqbalka ay iyagu iska leeyihiin, niyadda xamaaska ay u hayaan in arrimo cusub la qorsheeyo, koritaanka joogtada ah ee aqoontooda, waayo-aranimadooda oo si dhaqso ah u korta. Sidaas daraadeed ayaa xisbigu marna aanu uga hak-hakan magacaabidda maamulayaal dhallinyar oo tamarta iyo xoogga dhallinyarada iyo waayo-aragnimadii dadkii hore looga wada faa'iideysto.

Marka la magacaabayo maamule cusub waa in la tixgeliyaa arrimaha hoos ku xusan:-

Ma u leeyahay waayo-aragnimo hawsha; ma leeyahay aqoon siyaasadeed; ma leeyahay aqoon ku saabsan qalabka wax soo saaridda gaar ahaan shaqada loo dhiibidoomo; iyo ma leeyahay mabda' adag.

K. MAARKIS iyo ENJELIS waxay marar badan caddeeyeen haddii dhaqdhaqaaqa tawriga ah ee

xoogsatada ay ka qayb qaataan dad meeselaaya dabaqado kale, waxaa ugu horreyntaba looga baahan yahay inay fahmaan, gartaan aaminaanna iyagoo aan wax shuruuda ah ku xiri aragtida broletaariyadka, si ayan ula dhex iman xoogsatada waxyaalihii laga dhaxlay hanti-goosadka iyo burjuwaasiiyadda yaryar. Haddii aan taa la helin dhaqdhaqaaqa tawriga ah iyo axsaabtooda cusubi waxaa soc gaadhaaya dhibaatooyin waxyeellaya halgankooda iyo ujeeddoooyinkooda.

Marka dhaqdhaqaaqa tawriga ah laga gaadho horukac iyo guulo la taaban karo, oo uu noqdo xaqiiqo qof waliba u jeedo, ayaa waxa dhaca in dad badan oo aan aaminsanayn mabda'a hantiwadaagga cilmiga, aan la hayn waayo-aragnimada halganka dabaqiga ah kana maqan tahy adkaysiga loo adkeysto dhibaatooyinka, ee ku soo gabbada, cuskadana aqoontooda, baa waxay isku dayaan inay maroorsadaan jagooyinka hoggaaminta ee xisbiga iyo kacaanka.

Jagooyinka waaweyn ee saameeya la shaqaynta hawlkaareennada waa inay waafaqsanaadaan waajibaadka xagga dhaqaalaha iyo siyaasaddaba.

Hay'ad kasta oo wax hoggaamisaa, iyadoo la tixgeliyaayo, cuskanyaanna duruufka la taaban karo ee taalla, waa inay awooddeeda iyo kartiideeda oo dhan isugu geysaa meelaha halboowlaha ah ee waxtar tayo iyo tiraba u yeelan kara horukaca dalka, isla markaana xoojinaaya hawlwadeenadaas. Sidaas daraadeed waxa loo baahan yahay in fiiri gaar ah la siiyo miyuusha iyo kartida kaadarka, si marka la kala qaybiyo ee hawshooda ay billaabaan u dhaliyaan faa'iidooyin iyo midho fara badan.

Axsaabta nooca cusubi waxay

ciimi iyo ahmiyad weyn siiyaan u magacaabidda haweenka jagooyin sare. Hantiwadaaggu wuxuu heegan u yahay hirgelinta sinaanta ragga iyo dumarka wuxuuna abuuraa duruufka ay ku muujin lahaayeen awoodooda iyo kartidooda, si ay uga qayb qaataan dhammaan hawlaha saameeya bani-aadamka.

Ahmiyad gaar ah waxaa la siiyaa arrinta ah u magacaabidda jagooyinka waaweyn wakiillada dabaqadda shaqaalaha ee ugu firfireoon, diyaarsan, una qalma ka qayb caadashada hoggaaminta dalka. V.I. LENIN wuxuu ku muuxnuuxsaday in hibada iyo kartida abaabulidda laga dhex helo dabaqadda shaqaalaha ee astaanta u hel nolol-hawleedka ee u sahlaya inay shaqada u caabtaan si wada jir ah.

Kaalinta hoggaaminta ee hawl-wadeennada abaabulayaasha ah ee ka soo dhex baxa dadweynaha, shaqaalaha iyo xoogsatada beeralayda ah waa mid lagama maarmaan ah oo la,aanteed aan la soo hoynayn libaha iyo guulaha la tiigsanaayo.

Ururrada xisbiga iyo hay'adahooda hoggaaminta oo qudha ayaa si toos ah go'aan uga gaadhi kara arrimaha ku saabsan doorashada, magacaabidda iyo shaqa ka joojinta hawl-wadeennada xisbiga. Hase yeeshee, wixii ku saabsan magacaabidda, doorashada iyo shaqa ka fadhiiisinta madaxda dawladda iyo ururrada ijtimaaciga ah, xisbigu wuxuu ku leeyahay ta'siir iyo talo asagoo isticmaalaaya sumcaddiisa siyaasiga, moraalka iyo qalabka wax ka dhaadhicinta iyo ka qancinta. Marka xisbigu dhalliilaayo haggamiyayaasha qaar, marnaba ma dhacdo inuu ka dhiibto amar lagu beddelaayo dadkaasi ee wuxuu bandhigaa warbixiimo sugan, talooyin noqda tusaalooyin iyo tilmaamo

waafaqsan baahida loo qabo beddelka iyo magacaabidda dad cusub oo si habsami ah uga soo bixi kara hawlaha xisbiga iyo dawladdu ay ka xilsaareen horumarka dalka.

Waxaa dabiici ah in dadka dalalka hantiwadaagga ay u dhiibaan kana xilsaaraanna wakiillada u fiican, u firfireonna xisbiga, wuujiibaadka halboowlaha ah iyo boosaska waa-weyn ee dalka. Xubnaha xisbigu waa dad(muujiyey).

A)- Naftooda u huray dhismaha hantiwadaagga;

B)- Kartidooda iyo itaalkooda oo ay ku dheehan yihiin aaminnimo iyo daacadnimo wax ugu qabanaaya xoogsatada.

Brobagaandaha hantigoosadku ku hadaaqo ee ah in xubnaha Xisbigu helaan fiidooyin gaar ah, waxaa la odhan karaa faa'iidada qudha ee xubnuhu helaan waxay tahay inay xil iyo mas'uuliyad gaar ah wax walba iska saaraan, beeganna u yihiin qabashada iyo fulinta hawlaha u dhibta badan.

Magac iyo sumcadda xubnaha xisbiga iyo ixtiraamka qotada dheer ee xoogsatadu u hayaan waxaa saldhig u ah dagaalka is-dabajoojga ah ee ay ugu jiraan danaha xoogsatada iyo dadweynaha.

Isla mar ahaanta, taasi maanaheedu ma aha, in irriduhu ka xiran yihiin dadka aan ku jirin xisbiga, inay dalka ka qabtaan jagoc-yin waaweyn maadaama ay u hogaansan yihiin danta hantiwadaagga, fulinaayaanna waajibaadka xisbigu hordhigay.

Qaababka iyo matadyada qaar ee lagu derso hawlkaareennada:

a)- In si tixadernimo ku jirto

loo derso dadku mentayda tilmaanta cad ka bixinaaya kaadirka;

b)- In fadhi iyo kular gaar lala yeesho;

c)- In la baadho, sharxana warbixinaha ay ka soo qoraan dadka meel kala shaqeeya ee aqoonta u leh.

Qaababka ugu fiican, uguna raagsiisa badan ee lagu kormeeero hawlkaareennada waa fadhiyada xisbiga, ururrada shaqaalaha, dhallinyarada, ee xubnaha xisbiga iyo xoogsatadu ay ku dhaliilayaan hawlkaareennada qaar.

Warbixinta qoran ee ay si wada jira u soo diraan xubnaha hay'addu waa dokumenti muhiim ah oo rasmi ah.

Sida kale ee kaadirka lagu bar-to waxay tahay iyadoo guddi loo xilsaaro soo baarta garaadkooda siyaasiga, niyaddooda iyo hawlkanimadooda. Taasoo keenta in mid walba meeshu guul ka soo hoyn karo lagu hagaajiyo.

Kormeeridda iyo dersinta joogta ah ee la darsaayo hawlwaadeennada waxay leedahay qiimo weyn oo sahlaaya in la abuurro kayd hawlkaareenno ah. Kaydku waa hawlwaadeenno lagu tixgeliyo tayo-hawlkaedka iyo siyaasadeedka ay muujiyaan, looguna talo galo inay buuxiyaan qabtaanna meelaha hoggaaminta. Dadkaasi waxay u baahan yihiin ku-xigeennada hoggaamiyayaasha, kaadirka firfireoon ee ururrada ijtimaaciga ah iyo halyeyada wax soo saaridda.

In looga digtoonaado, cararona talo goosashada salka ku haysa sababaha shakhsiga ah (subjectivism) iyo kala qaybinta kaadirka ee aan la garowsanayn, axsaabta nooca cusubi waxay leeyihiin Magac-

dhebidida (Nominakalturada-hay'adaha xisbiga), taasi oo isugu biyo shubanaysa tiro go'an oo hawlwaadeenno ah oo la magacaabo amaba shaqada laga fadhiisiyo. Boosaska iyo jagooyinka lagu qoraayo magac-dhebidida waxaa goosta hadba guddiga arrintaasu saameeyso. Inta badanna waxay ka kooban tahay hoggaamiyayaasha xisbiga dawladaha, shaqaalaha iyo hay'adaha, cil-miga, tacliinta. Sidaas si la mid ah baa qaybaha dawladdu, ururrada shaqaalaha iyo maamulku ay u leeyihiin magac-dhebidida.

Unugyadu maadaama ay yihiin asaaska xisbiga, waxaa shardi u noqotay in magacaabid iyo isbeddel kastaa ay ku lug lahaadaan oo ka yimaadaan iyaga. Haddii ay dhacdo in qof madax ahi fulin waa-yo shuruudaha xisbiga, unugyadu waxay xaq u leeyihiin inay ruuxaasi u tilmaamaan, sheegaanna khalladyadiisa.

Waxaa marag ma doonta ah inaan dadku ku dhalan madaxnimada, ee ay tahay waxa lagu kasban karo hawaha iyo waqtiga. Qorshaynta hantiwadaaggu waa inayan ku koobnaan oo keli ah xallinta arrimaha taagan ee waa inay ka saadaalisaa, kana sii fiirsataa arrimaha iyo dhibaatooyinka iman ama dhalan kara xilliga foodda ku soo haya. Sidaas daraadeed diyaarinta barbaarinta iyo kobeinta kaadirka hoggaaminta waa in lagu jaangocyo barnaamij soconaaya waqti dheer.

Waa maxay qaybaha iyo qodobada uu ka kooban yahay barnaamijkaas?

— Falaanqeynta xaaladda saameysa dhinaca diyaarinta hawlkaareennada hoggaaminta iyo u kala qaybintooda meelaha halboowlaha ah.

— Xaddidaadda iyo goynta waxyaalaha ay baran doonaan xagga siyaasadda iyo xirfadda (farsamada), tallaabooyinka laga qaadayo, si si habsami ah loogu diyaariyo kaadarka hoggaaminta ee cusub, si kor loogu qaado aqoontooda, si loo hubiyo tayo-siyaasadeed iyo hawlcedkooda iyo si loogu diyaariyo inay qabtaan boosaska hoggaaminta.

— Xaddidaadda iyo goynta: (a) Waxyaalaha looga baahan yahay kaadarka leh tacliin jaamacadeed iyo mid sare oo farsameed.

(b) Heerka aqoonta, tayo kartiyeed iyo hawlcedka ee uu wax ku fulin karo kaadarku marka la siiyo waajibka saameeya horukaca.

— In dadka loo diro Jaamacadaha iyo dugsiyada farsamada ee sare isla markaana si qumman oo wafaqsan baahida dadkaasi loo kala qaybiyo.

— Tallaabooyin laga qaado sidii kor loogu sii qaadi lahaa heerka aqoonta hawlcedennada haysta tacliin Jaamacadeed iyo dugsi farsameed sare.

— Tallaabooyin in laga qaado sidii haweenka looga dhex diyaarin lahaa hawlcedenno.

— In la xaddido inta hawlcedeen ee loo baahan yahay muddada foodda inagu soo haysa.

Barnaamijka noocaas ahi wuxuu natiijooyin qiima leh yeelan karaa

haddii si joogta ah, xilliga fulinta hawlaha, loogu horumariyo iyadoo la waafajinaayo shuruudaha siyaasadda, dhaqaalaha iyo hiddaha iyo dhaqanka ee nololaha. Sidaas daraadeed nuxurka iyo qaababka diyaarinta iyo barbaarinta kaadarka waa inay la heer noqdaan waajibaadka cusub iyo shuruudaha la xiriira.

Tusaale, dalalka soo koraaya dhibaatooyinka hortaagan waxa ka mid ah diyaarinta iyo barbaarinta kaadarka. Sidaas darteed, laga bilaabo dhalashadii Kacaanka 21 Oktoobar, Madaxda dalku iyo dadweynuhuba oo uu hormood u yahay Jaalle Maxamed Siyaad waxay bilaabeen in olole lagu qaado diyaarinta kaadarka waddanka. Sidii ololahaas miro looga dhalin lahaa waxaa waddanka lagu baahiyey tababarro hannuunin ah, waxaa la abaabulay aqoon isweydaarsi iyo casharro ku lug leh aydolojiyada. Raadiyaha iyo Wargeysyada si isdaba joog ah ayay u fidiyaan aqoonta iyo waayo-aragnimada hantiwadaagga. Waxaa had iyo jeer la micneeyaa, sharxaana taariikhda iyo mabaadi'ida hantiwadaagga.

Waxaa khasab ah in la asaaso tababarro ay tahay — inay soo maraan dhammaan shaqaalaha dawladdu. Tababarradaas waxaa lagaaga doocaa lana falanqeyaa arrimaha la xiriira wax soo saaridda iyo hawlaha dawladda. Xisbigu wuxuu aaminsan yahay in indheergaratadu ka qaadaan karto kaalin weyn horumarinta waddanka xag

ga isbeddelka bulshada iyo dhaqaalaha, kor u qaadidda garaadka siyaasiga ee xoogsatada. Arrintaas waxaa tusaale u ah shirkii aqoonyahannada Soomaaliyeed uu uga furay Guriga Ummadda Xoghayaaha Guud ee Xisbiga Hantiwadaagga Kacaanka Soomaaliyeed Jaalle Maxamed Siyaad Barre 16.12.75 ilaa 3.1.76. Shirkaasi aqoonyahannada Soomaaliyeed xagga dhaqaalaha, Injineeriyadda, takhtarnimada waxay soo saareen talooyin ay kaga dhiibanayaan sidii lagu hirgelin lahaa go'aannadii shirweynihii 1aad ee ka dhacay Guriga Ummadda 4.11.75-5.12.76.

Qawaaniintii LENIN ee ku saabsanaa diyaarinta, barbaarinta iyo kala qaybinta kaadarka waxaa dhaqan geliya oo qudha waddamada mabda'a ka dhigtay hantiwadaagga cilmiga.

— Barbaarinta iyo barashada xeeledeherayaalka u bislaaday siyaasadda, lehna mabaadi'ida ay ku hirgeliyaan dhismaha hantiwadaagga.

Qiimeynta maamulayaasha, siinta maamulayaashaas xaalad ay waa jibaadkooda ku fuliyaan, ku haggaa jinta meelo ay guulo ka keeni karaan, adkaaynta disibliinka maamulayaasha.

— Ku magacaabidda jagooyinka sare dadka leh bisayl siyaasadeed, lana arkaayo inay soo baxayaan, si waayeenimo ahna u hoggaamin kara dad, kana faa'iideysan kara cilmiga waqtiga lagu jiro iyo waayo-aragnimada jirta.

MACNAHA EREYADA HIDDHAHA IYO DHAQANKA MA LA SUGAY ?

Rashiid Sh. Cabdillaahi

Tan iyo maalintii afka Soomaaliga ah la qoray waxaa soo ifbaxay dhaqdhaqaaq nololeed oo cusub, kuna lug leh fikirka iyo aqoonta. Waxay ahayd hinqasho hor leh iyo gilgilasho u dhiganta cosob iyo naq gobaad iyo geed door ah ka baxa! Inteese dulin geed iyo qaraar ku dhafma! Haddii af-Soomaaligii la qoray nolosha lagu dhaqan geliyey-maamul, cilmi baarid iyo Waxbarashadaba waxaa taas barbar socda lana abuurmay dhibaatooyin tiro badan. La yaab ma leh oo dhalasho kasta oo cusub waxaa la xiriira hirdan ama legdan ka yimaadda cosobka duugga ka dhex siibanaaya, taasina waxay khasbaysaa in er-

Afka la qoray wuxuu ahaa Af baaxaddiisa iyo heerkiisu ku siman yahay dhumucda noloshii raacatannimo; marka aynu taas isla qirnana way muuqataa koobnaanta Af-Soomaaligu, illayn baaxadda af kastaa aqoonta bulshadiisa ayey u dhigantaaye.

Mihimadda bulshada Soomaaliyeed hortaal kuma dhammaan afka oo far loo dejiyo, ee hawsha weyn dhibta badanina ka sokaysaa waa in aqoonta, ciilmiga iyo teknooloojiyada maanta adduunku ku dhaqmo af-Soomaali lagu shubo, taasina waxay khasbaysaa in er-

eyga loogu camal falo, iyo xitaa ereyo qalaad la Soomaaliyeeyo. Waxaase taas ka horreysa in marka hore la garto dulucda ifafaale kasta oo loo erey bixinaayo, waxa uu yahay, xubnaha uu leeyahay, sida ay xubnahaasi isugu xiran yihiin iyo sida uu ugu taxmo ifafaaleyasha kale ee dabeecadda iyo nolosha bulshada. Haddii tubta erey-bixinta sidaas laga dhigto waxaa is oggolaanaya dulucda ciimiyeed ee fikradda iyo ereyga loo dejiyey. Haddii kalese waxaa dhacaya ereyda oo la isku af garan waayo iyo in cid waliba madaxaa bannaan ereyga ay doonto iyo macnaha ay rabto ugu adeegto. Sidaas ayey ku hirgli kartaa kumase soconeyso qof iyo taladiis iyo «hebelow maxay ku la tahay.»

Lammaanaha labada erey Hidde iyo dhaqan ayaa u badan erey bixinaha aad mooddo inaan lagu heshiis ahayn dulucdooda, inta baddanna aan laga wada hadlin ujeeddada ay tilmaamayaan mawduuci ahaan.

Wargeyska Halgan, isaga oo arimahaas isha ku haya ayey la noqotay in uu dhinacyo ka mid ah macnaha looga jeedo «Hidde iyo dhaqan» dood geliyo. Annaga oo doodaas ku toosineynna majaraha baarista cilmi bulsheedka annu

kor ku xusnay, ayaannu su'aalo tiro yar oo ku saabsan dhinacyada hiddaha iyo dhaqanka (sida hada loogu camal falo), dejiney, waxaannu la aadney niman dhallin ah oo u go'ay arrinta kor ku xusan, waanz Jaallayaasha ah Axmed Faarax (Idaa-jaa), Maxamed Xaashi Dhamac (Gaariye) iyo Siciid Saalax Axmed. Waxaa kale oo qormada markii hore noogu jirey Jaalle Yuusuf Xaaji Aden wayse noo suuro noqon weydey Caafi-maadkiisa darteed. Raggaas waxaannu u doorannay Soomali aqoon iyo garashada majaraha cilmi baarista oo aannu bidney, waxayna, kolleyba, aniga ila tahay inay matalayaan dugsiga Suugaaneed oo cusub, oo haddii aanu weli si dhamaysan u abuurmin, unug himmad weyn aan hayo. Waan hubaa, haddii ragga iyo dhallin kale oo la mid ahi jidkaas sii wadaan oo aqoon kororsi iyo baaris joogta ah ku dhumiyaan dugsigan, inay taariikhda ku geli doonaan ugu yaraan, dhalashada cusub ee suugaanta Soomaaliyeed.

Sida laga arki karo, su'aalaha waxaannu u soo jeedinay si aragti-da dugsigooda soo dibed bixineysa. Waxay taabanayaan macnaha erey-bixinta Hidde iyo dhaqan iyo sida ay ugu dhigmaan cilmi ahaan waxaa (Culture) loo yaqaan, sida Hidde iyo Dhaqan ula xiriiro bulshada iyo taariikhda iyo Hiddaha

iyo Dhaqanka Soomaaliyeed — haddii ereybixintan sax loo qaato tilmaanteeda hore iyo haddaba.

Hadal yaanan ku daalinne Su' aalihii oo dhigan iyo ra'yigii nin walba ka dhiibtay, iyaga oon «S iyo J» nin kasta isu daba taxan ahayn oo ah Su'aa]aha oo israac-san iyo Jaalle kasta araggiisa oo gooni u dhigani, waa kuwan:-

S.1aad: Waxaa jirta in erayga Afka Shisheeyaha lagu dhaho (CULTURE) Afka Carabigana lagu dhaho (AL-THAQAFI) aad mooddo in Af-Soomaaliga loogu tarjumo laba erey oo is-saaran (Hiddaha iyo Dhaqanka) ma u malaynaysaa inay la mid yihiin macnaha ereyga Culture ama Al-Thaqaafa,

Maxay tahayse macnaha ereyga Hiddaha iyo Dhaqanka?

S.2aad: Waxaa kale oo jirta in macnaha Hiddaha iyo Dhaqanka cilmiga bulshadu ku tilmaamo mid taabanaya bulshada dhinacyadeeda aqoonta fikirka, diinta, fanka guud ahaan iyo akh]aaqdeeda, waxa kale oo ay taabataa waxyaabaha maadiga ah ee dadku abuurto uguna adeegsado danahiisa, kuwaasoo oo ka imanaya guud ahaan aqoonta, farshaxanimada iyo waayo aragnimada dadku noloshu ka kasbaday. Haddaba labada erey ee Hiddaha iyo Dhaqanka ma

tilmaamayaan dulucdaa haddiise midkood tilmaamayo waa kee?

S.3aad: Waxaan ognahay in Hiddaha iyo Dhaqanka wax taariikhi ah yahay kuna xiran yahay socodka iyo isbeddelka bulshada asagoo heerka uu markasta joogaa yahay mid ku xiran, cabbirayana heerka bulshadu mareyso, haddaba Hiddaha iyo Dhaqanka Soomaaliyeed heerkee bay kula tahay inuu hadda marayo marka loo qiyaaso adduunka horay u maray?

S.4aad: Maxay kula yihiin astaamaha u gaarka ah hiddaha iyo dhaqanka Soomaaliyeed hore iyo haddaba?

Jawaabtii Idaajaa

1. Kolka hore ereyga af-Ingiriiska (CULTURE) lagu yiraahdo, afka Carabigana (AL-THAQAFI) lagu yiraahdo ma aha erey u dhigma labada erey ee ah «Hidde iyo Dhaqan». Ereyga (CULTURE) macnihii hore ee uu afafka laatiinka ku lahaa waa (QODAL ama waa ABUUR), hase ahaatee gadaalkii wuxuu yeeshay macnaha hadda loo yaqaan ee uu caanka ku yahay, ahna (KASMO) ama (AQOON). Reergalbeedku markay leeyihiin hebel waa (CULTURED) waxay u jeedaan waa nin aqoon leh ama kasmuu leeyahay. Markay leeyihiin hebel waa (CULTURIST) waxay u jeedaan waa nin u go'ay hawlaha kasmada ama aqoonta. Sidaan qabo, Carabta ayaa tarjammaddii haboonayd la solansiiyey amaba isha ka riddey kolkay u heleen ereyga ah (AL-THAQAAFA) oo asal ahaan macnaha (Qodaal)

keenaya, sidaas awgeedna u dhow macnihii hore iyo kii dambe ee ereyga (CULTURE).

Sidaas daraaddeed, waxaan qabaa inay tahay tarjamada aan sax ahayn haddii ereyga (CULTURE) Af-Socmaali ahaan loogu rogo «hidde iyo dhaqan», maxaa yeelay isuma dhigmaan, isku macnana ma xambaarsana.

Haddii aan u soo noqdo su'aasha qaybteeda labaad oo ah macnaha ereyada hiddaha iyo dhaqanka waxaan u haystaa sidatan: Dhaqan iyo hidde waa laba erey oo aad isugu dhow, midka horena wuxuu tilmaamayaa tol ama ummad meel deggani habka nololeed ee ay xilli xilliyada ka mid ah ku dhaqanto iyo ilbaxnimadeeda ay gaar ahaanta u leedahay, kan labaadna wuxuu tilmaamayaa caadooyinka ay um-

maddaasi badanaa ku socoto ee aan dadkeedu ka leexleexan, una wada hoggaansamo.

Waxaad oran kartaa: Dhaqankeenu wuxuu muddo dheer ku soo dhisnaa «raacatannimo», hiddaheennana waxaa ka mid ahaa martisocr, geesinnimo, gobannimo-jacayl iyo wixii la mid ah. Hidduhu wuxuu ugu dhow yahay ereyga afafka laatiinka lagu yiraahdo (TRADITION), afka Carabigana lagu yiraahdo labada erey ee badanaa la israaciyo, ahna (Al-Caadaat Wal-Taqaaliid). Dhaqan iyo hidda aragtidayada, waxay soo hoos gelayaan ereyga wayn ee kasmada aan u aqaan, iyagana waxaa soo hoos gelaya suugaanta, foolkloorka, muusikada, farshaxannimada, iyo dhammaan hababka nolosha ee ay ummadi ku caanka tahay ama ay qayrkeed kaga duwan tahay.

Aragtidaydaas anigoo ka amboqaadaya waxaan ku talin lahaa inta goori goor tahay in laga soo noqdo tarjamaddaas qalad ahaanta ku hirgashay, ereyga (CULTURE) ahna loo qaato (Kasmo) ama (AQOON) oo agtayda mid qura ka ah, kocabayana Saynisiyada, cilmiyada bulshada, hababka nolosha Ummadaha, dhaqanka iyo hiddaha dirkaba. Sidoo kale, waxaan ku talin lahaa Wasaaradda Hiddaha iyo Tacliinta Sare in dib loogu bixiyo Wasaaradda Kasmada iyo Tacliinta Sare.

2. Dhinaca kale labada ereyba way tilmaamayaan dulucda hiddaha iyo dhaqanka sida cilmiga bulshadu u qeexo, tilmaan keliyana ma ahee waa saldhigga ummad ummadaha ka mid ah lagu garan karo ama lagu mala-awaali karo fal-celiskeeda (REACTION) kolkii ay arrin nololeed la soo gudboonaato.

3. Waa run aan muran geli karrin hiddaha iyo dhaqanku inay kol walba ku xiran yihiin heerka ay markaas bulshadu marayso, mana aha wax horumar laga fili karo haddii aan horumarka bulshada isbeddel guud ahaaneed ku dhicin ama aan hababka nolosheedu isrogin. Kasmada ummaddu kolkay heer wacan gaarto ayay dhaqankeeda iyo hiddaheeduna heer wacan gaari karaan, inta ka horraysase lagama yaabo heerkooda «bilowga» ah inay ka gudbaan. Waxaan isleeyahay waa su'aal in hadda la soo bandhigaa aysan habboonayn, maxaa yeelay, ka-jawaabiddeedu waxay niyad-jab ku ridi kartaa Soomaali badan oo ay qalad ahaan uga dhaadhaeday hiddaheenna iyo dhaqankeenu inay joogaan heer aan ku faani karno ama u dhigni kara kuwa ay leeyihiin ummadaha horumarka gaarey. Habka fekerkeenna kolkaynu beddelno, kolkaynu isku dayno ilbaxnimada ummadaha kale inaynu wax ku qabsanno, kolkaynu isku dayno waxyaalihii maskaxdoodu dhashay inaynu si garasho ku dheehan tahay nolosheenna u soo gelinno, isla markaasna dhaxalkeennii hore cilmiyantiisa ku dhaqaaqno ayaynu isku soo qaadi karnaa su'aasha ah «Hiddaheenna iyo dhaqankeenu heerkee bay hadda marayaan marka loo qiyaaso adduunka horay u maray»? Dhabtii, waynu lahaan jirney dhaxal maanso oo aad u faro badan, aadna nolosheenna tilmaan uga bixin kara, hase yeeshee hiddaha iyo dhaqanku gabay iyo geeraar keliya ma aha.

Dhaxal Masrax ma aynu lahaan jirin, mid aynu maanta ku faani karnana ma hayno; qorraallo taariikhda inoo galay ma jiraan; ilbaxnimada aadamaha waxaan ku soo kordhinney garan maayo; dhaxal farshaxannimo maynu

lihin, mana aynu lahaan jirin. Waxaa oo dhan ma aynu lahayn, maxaa yeelay sooma aynu marin duruufii aynu ku dhalin lahayn iyo sababihii inoo suuragelin lahaa oo (deggenaantu) ugu weyn tahay. Ummaddaha lagu magacaabo kuwa soo koraya ayaynu kala mid nahay dib-u-dhaca ka haysta dhinacyada nolosha iyo fekarka intaba.

Si kolka dhaqankeenna iyo hiddaheenna aynu heer wacan u gaarsiinno waxaa lama-huraan ah inaynu, hor iyo abbaato, nafteenna u qiranno kasmadeenu inay aad u hoosayso, dabadeedna, innagoo aan taas ku niyad jabin, isku dayno si daynu fekarkeenna u qaadiin lahayn waddooyinka aqoonta, xiriir kasmoo oo dhowna ula yeelan lahayn ummadaha boqollaalka sano inaga horreeya, ee haddana dhaxgalkoodu inoo sahlan lahay.

4. Dhammaadkii dagaalkii laabaad ee duniida iyo sanooyinkii afartameeyihii wixii ka horreeyey hiddaha iyo dhaqanka Soomaalidu waxay lahaayeen astaamo u gaar ah oo kol walba garab socdey habka nolosha ummada, kol walbana cabbinaayey waayaba maalin walba taagan iyo wixii bulshada dhexdeeda ka dhaca. Wuxuu ahaa hidda iyo dhaqan mikrafoon u ah nolosha bulshada oo kol walba tilmaan ka bixiya himilooyinkii soo koobnaa ee raacatada ama cabbira xiriirka tolnimo iyo khilaafka qabyaaladeed ee badanaa ka imaan jirey daaqa, biyaha iyo sharaf ku dirirka. Tusaale ahaan, hiddaha iyo dhaqanka, haddaynu maansada iyo maahmaahda ka soo qaadanno, waxaa caddaanaya inay astaan qabyaaladeed ku wada dheehan tahay, garaadka waddaninimaduna uu ku yaraa, marka laga reebo labaatankii sano ee uu halgankii Daraawiishtu dalka ka al-

oosnaa. Ninka gabayaaga ahi tolkiis uun buu yiqiinnay, tolka wanaaggiisa iyo magac dheeridiisa ayuu u dagaallami jirey, fekar kiisuna ma dhaafsiisnayn beesha uu ku abtirsado iyo degmada uu «Qareenka sharciga ah» isaga dhigay.

Maahmaahda lafteeda haddaynu u fiirsanno waxaan ka helaynaa boqollaal si caddaan ah u muujinaya dhaqankeenni qabyaaladeed ee hore. Waxay ku maahmaahi jireen, «TOL WAA TOLANE», «Gurbaan garabkaaga ha kuugu jiro ama gacalkaa ha kuu hayo».

Hadda hiddihii iyo dhaqankii isbeddel ma ku dhacay? Haa mana aha mid maanta bilawdaye waa mid la kowsadey dhaqdhaqaaqyadii gobannimo-doonka kolkii laga soo

bilaabo halgankii Daraawiishta, kii Xisbiyada, xilligii calan saarka iyo xilligaan Kacaanka ah ee aynu ku jirno. Xilliyadaas midkood waliba isbeddel buu ku sameeyey hiddaha iyo dhaqanka Soomaaliyeed, maxaa yeelay xiriirkii dadka ayaa isbeddel ku dhacay, magaaloyin baa la bartay, gumeysi aan awel hore la arki jirin ayaa la arkay, himilocyinkii soo koobnaan jirey ayaa ballaaratay, garaadkii wa ddannimada ayaa beddeley garaadkii qabyaaladda. Halkii uu qofku qabiil kaga abtirsan jirey wuxuu bilaabay inuu Soomaali kaga abtirsado. Waxaa dhalatay murti iyo suugaan Soomaali-weyn loogu danaynaayo oo beddeshay tii guubaabada iyo xasaradda qabyaaladeed loogu shaqayn jirey.

Intaba waxaa ka daran oo hi-

ddihii iyo dhaqankii ku soo kor dhay laamo aynaan horay u aqoon jirin oo masraxu ka mid yahay, muusikadu ka mid tahay, farshaxannimaduna ka mid tahay. Isbedelka kale ee sida garaadka ah maansada ugu dhacay wuxuu ahaa qaraweynidii oo yaraatay iyo erayadii gabayga loogu istimaali jirey oo noqday kuwo fudud, taasoo la socotey nolosha sahlan ee magaaloyinka iyo fikradaha cusub ee Yurub iyo dibedda dalka ka soo galay. Hadalkii oo kooban, habkii nolosha raacatada kolkay wax yari iska beddeleenba waxaa isbeddelayey astaamihii hiddaha iyo dhaqanka Soomaaliyeed, maantana wuxuu marayaa heer aynu ku tilmaami karno mid barbar soeda nolosheenna maadiga ah ee dhab-

Marka hore waxaa caddayn u baahan labada erey asalkoodii iyo micnaha hadda loogu isticmaalo. Dhaqanku wuxuu asal ahaan ku tusayaa wada noolaansho iyo dhaqan hab iyo asluub leh. Hidduhuse wuxuu kuu tilmaamayaa astaamaha guud oo wax nool iyo cid kasta ka dhexeysa ee la kala dhaxlo fac ka fac. Si gaar ah ereyga Hiddaha waxaa ka dhadhamaaya ifafaalaha dabiiciga ee wixii nool ee isku nooc ahi da' — da'

Jawaabtii Gaarriye

isu dhaxalsiiyo taas oo ereyga siin karta micna biyooloji ah. Hase yeeshee bulshadu way leedahay wax Hidde la odhan karo mar hadii ay leedahay astaamo dhaxal ahaan facba fac ka qaato.

Dhinaca kale waa in aynu xusuus u lahaannaa in erey bixinta hadda aynu wadanno lana dhalaatay qorista Af-Soomaaligu ay tahay mid u baahan fuddudayn iyo inaan xarko badan lagu xirin; tusaa-le ahaan waxaa habboon inaan lagu daalin in micnaha ama fikradda erey cusub loo doonayo erey u dhigma Af-Soomaaliga hadda jira looga helo. Waxaa la yeeli karaa in erey Af-Soomaaligii hore macna kale ku lahaa hadda ereybixin cusub loo qaato. Taas waxaa tusaa-le u noqon karta: ereyga «Suugaan» macnihiisii hore iyo ka hadda la siiyey. Ereygu mar kasta waa meel dadku afkaarta mada-

xooda ku jirta ku shubaan wayna dhacdaa in ereyo macne ay hore u lahaan jireen ka guuraan mid kalena qaataan.

Arrimi meesha ay ka murugtaase waa sida ereybixinta loo dejiyo loona istimaalo ereyada macnaha cusub loo yeejeey. Waxaynu aragnaa in laammaanka labada erey ee Hiddaha iyo Dhaqanka loogu camal falo dulucda (Culture) iyada oo haddana la kala macneeyo oo Hiddaha la yiraahdo waa gundhigga aan doorsoomin, hase yeeshee «Culture» waxaa taagan oo aan marna doorsoomini kuma jiraan, sidaasi cilmi bay ku sugan tahay.

Haddii aynu hadda weli u baahan nahay in aynu «Culture» waxaa loo yaqaan erey u helno, amaase labadan kala dooranno waxaan ku talin lahaa in ereyga dhaqan la

qaato; Hiddaahana loogu isticmaalo micnaha (Heritage ama Taradition) oo tilmaamaya qayb ka mid ah waxa loo yaqaan (Culture) ama dhaqanka, haddii la garto in la isku turjumo. Halkaas waxaan ka wadaa in aan ereyga Hidduhu la tartami karin ereyga Dhaqanka marka looga soodo macnaha ereyga (Culture).

Midda kale isbarbardhigga labada erey kolleyba aniga waa ila qalad, waxaana keeney iyada oon marka hore macnaha la rabo in ay xambaaraan iyo waxaa looga jee-do si cilmi ah oo xuduud go'an leh loo dersin.

Dhaqanka aadamigu weligiiba wuxuu ka jawaabayey halganka dadku ugu jiro in uu ka xanoobo dabeecadda marbana heer buu ka joogey halgankaas. Waxaynu oran karnaa waadarta dhaqanku waa isugeynta fikradaha, aqoonta, xirfadaha iwm. Wadartaasi dhammaanteed, hadba heerka ay marayaan baa taariikhda sal u ahayd waxayna ku xirneyd heerka wax soo saarka bulshadu joogo. Sidaas dar-

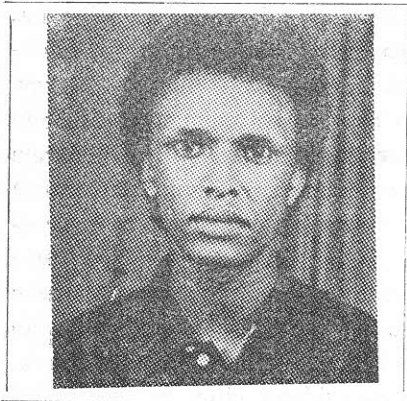
teed horumarka dhaqanka iyo korriinkii wuxuu la socday markasta heerka wax soo saarka Cilmiga, teknikada, iyo ikhriiraacyada maalin kasta koraya, oo ah gufeysyo lagu aaddiyo goldoloolooyinka wax soo saarka, waxay is la markaas sal u yihiin horumar dhaqameed.

Haddii aynu halkaas uga soo daadegno heerka dhaqankeenu hadda joogo marka loo eego ka aduunka hore u maray waxaynu oran karnaa dhaqankeenu wuu dambeeyaa. Dhaqanku kama samaysmo waxyaabo kala fog-fog oon xiriir lahayn, nololsha dhinacyadeeda kalena ka go'an. Haddii aynu isla qirsan nahay in dhaqaalaheerku dambeeyo, cilmiga iyo teknoolojiyaduna inagu yar tahay, waxaynu garan karnaa in aynu ka dambeyno, dhaqan ahaan, aduunka dayaxa tegey, tirtirey aqoon la'aan, dhaqaalahoodu heerka sare joogo ee maalin kasta malaayiinta buugagga, riwaayado joornaallo iyo filmada ah soo saara.

Haddii aan astaamaha dhaqanka Soomaaliyeed u gaarka ah erey

ka iraaqdo waxay iigu muuqataa in dhaqanka Soomaaliyeed yahay mid ay ku dheehan yihiin astaamo marxalado kala duwan. Waqti waxaa jirey in ay dhaqanka ku dhammeyd astaanta bulsho qabiileed, mar kale waxaa soo baxay astaan gobannimodoon iyo dareen qarameed iyada oon astaantii qabiilnimo ka bi'in weli. Xataa ka gobannimadoonka xagga qaabka dhismihiisa, wuxuu leeyahay sifiyoonkii kii hore, Dhinac kale waxaa isbarbaryaal caadocoyinkii hore iyo qaar sucub oo magaal-jooqnnimada la dhashay.

Haddii dhaqanku tijaabada dadka yahay afku wuxuu kaydiyaa tijaabadaas, baaxaddiisuna waxay le'egtahay inta awoodda wax soo saar ee dadka iyo aqoontoodu le'egtahay wuxuuna afku ballaartaa marka aqoonta dadku ballaarato. Dhaqanka Soomaaliyeed ee maanta dhaxal awoogeen ah, waxaa astaamihiisa ka mi ah in uu la siman yahay heerkii tijaabadii iyo aqoontii awawyaasheen; ka hadda iyo mustaqbbalka dhalan doonaase waa arrin kale.

Mahad gaar ah waxaa leh Halgan qeybteeda Hiddaha iyo Dhaqanka oo i soo b'iday inaan wax ka tari karo aqoolkooda wareysigan, taas oo aan u arko sed gaar ah oo naloo tebiyey.

Jawaabtii Siciid Saalâx

Tooyashooyinkii dulucda weynaa tibaaxdoodii oo kooban waxan oran karaa:-

1. Anniga qof ahaan labada erey ee qalaad oo kala ah «CULTURE» iyo «AL THAQAAFA» Tarjumadooda Af-Soomaaliniimo una haysto inay tahay: «HIDDAHA IYO DHAQANKA».

Labadan erey ee lamaanaha ah, waxay iigu muuqdaan in aanay tilmaamayn isku wax, Marba haddii xiriiriyaha «iyo» loo dhexaysiiyey

luqo ahaan waxa ka muuqta in labada erey ka mid yihiin ereya badan oo Afka ku jira, isku mahiiba ah, macna ahaanna kala duwan sida, «Kas iyo Maan» «Dooc iyo Dareen»....

Haddaan qeexo labada erey, wayla durkayaan, inagoo aan ka tusaala qaadanba sida ballaaran oo aqoonyahannada cilmiga bulshada ama kuwa Cilmiga Nafsiyada ay u kale qalaan, dhadhanka macnaha ay aniga labadu ii sameeyaan ma aha mid qudha, ee waa laba mac-

ne oo isku xiran oo kala yar xeeran.

Tafiirta ama isirka ereygan wuxuu ii dhadhamayaa inuu ka yimid marka la leeyahay:

1. Daqan ...Duunyaa la dhaqaa, loo yeelaa hab nololeed jiritaankooda ku habboon, si looga faa'iidaysto.

2. Dhaqmaatin.. waa waxtar iyo wanaag cidi u dhaqanto sida: Waa gabadh dhaqmaatin leh lala dhaqmi karo oo marwa guri noqon karta.

Dulucda weyni waxay isugu soo dhacaysaa dhaqan dadyow oo ah: Hab nololeed dad qabatimay, noloshooda iyo wada noolaanshahooda suura geliya oo facba fac u tebiyo, aaddan degaankooda, halkaasoo laga dhægi karo in uu yahay tastaar ay isbaraan, wadaagsadaan beel ama bulsho degaan ku wada nooli, kuna xiran fekerkooda, dabeii, aqoon kara xeer xubnaha dadka laga filo inay fuliyaan.... markaa qaarkoodna geli kara qaanuunnada, dastuurka ama xeer qoraallada dal u yaal, waana dhaqanka intiisa gaarta heer dhaqan qaran, waayo waxa jiri kara dhaqan qoys, dhaqan guri, dhaqan beel ama mid gobol....

Isbeddelka nolosha iyo dhaxgal-ka aadamigu waxay jideeyeen:

— Dhaqan guur, dhaqan wareeg, dhaqan badhax, dhaqan geeddi iyo dhaqan quud iwm.

Oraaha suugaaneed oo marar aan ku soo qaadqaaday waxa ka ka mid ah:-

— Dhaqan waa dhadhamo dheef duluc lehiyo dheeha nololeed;

— Waa dhahaarashada beel dhex-taal loo dhammaadaaye,

— Waa dhuuni lagu kaydsadaa dhuuxa waayaha e..

Waxaa kale oo ka mid ah:

— Aadmigu gardaranaa
Xeer aanay ku wayddiin
oggolaanshihiisay
in aad fuliso doonaan
dantu kugu ijbbaartaa

— Canugaa lagu canqariyaa ilma-
haa lagu habaa barbaarta lagu bar-
baariyaa.

Hiddahu waa eray ii tusiyey
dhadhan ah:

— Waxa dhaxal ahaan ummadi u
leedahay laysu soo tebiyey oo gun
dhig ahaanna kayd Ummadda u
yaal ah sida :

Af-ciyaara hidde, caadooyin,
sheekooyin cir aanays iwm. Sidaas
ayaa dhaqanku ila yahay daliig ka
soo tafiirmay dhaqanka hidda hore.

— Dhaqanku waa isbeddelaa, hid-
duhuse waa joogto.

«Hiddaha waxaan ku tarjumi
lahaa erayada «Tradition, Folkore
ama Turath».

III. Sidaad u sheegteen ayaa dha-
qanku u yahay ku cilmi bulsheed-
ka tilmaamaha u leh (Anigu eray-
gii hidde marka waan ka reebayaa)
inkastuu ku lammaan yahay gaarna
u yaal. Midka tilmaantaa buuxin
karaa waa ila dhaqan.

V. Dhaqan iyo Hidde. Waa-
wax taariikhda aadamiga soo tax-
naa. Aadmigaa ah xubinta kowaad-
ka ee dhudaha dhaqanka, heerka
bulshadu marayso inuu cabbiraana

waa hubaal. Marba haddii taa-
riikhda aadmigu tahay sida uu ula
soo halgamayey noloshiisa iyo aay-
aha uu marba deegaankiisa kala
soo kulmayey, heerka dhaqan aq-
ooneedkiisa marba ugu adeegsana-
yey, oo dhaqan maadiga ku mu-
quuninayey, aragtidiisu markaa
way ka gudbaysaa dhaqan mudu-
gan, oo waxay u gudbaysaa isku
dhafka «dhaqan — dhaqaale».
Taas waxay leedahay laba daymo
oo midiba si wax inoo tusayso, hor-
ta se aadmiga salka awoodiisa waa
maskaxda waa garaadka iyadaa
garaadka xukunta.

Labada daymood waxay kala yi-
hiin inaynu taxa taariikhiga ah fii-
rinno, hababkii dhaqaale ee aadmi-
gu soo maray sida: Habkii bilow-
gii, is-addoonsigii, habkii dhulgoo-
sigii, habkii Hantigoosigii, habkii
Hantiwadaaggii.

Mise waxaynu jalleecnaa, heerar-
ka bulshooyinku maantu kala joo-
gaan, sida xagga dhaqan dhaqaala-
hooda degaanka ku xiran:

) Heer ugahsigii — dabasha
da — qadhaabasho;

2) R a a c a t o

3) B e e r a l e y

4) W a r s h a d a h a

5) Muquunin degaan

6) G a n a c s i .

Labadaa midkii aynu eegnaba,
heerka Soomaali maraysa waa
caddaan, haddii aynuse u dhadhan-
ka aan dhaqan-dhaqaale ku dhaf-
neyn . . . heerkee Soomaali ka ma-
reysaa tibaaxdu waa kan iyadu ay
joogto uguna sarreeya kuwii ay soo
martey . . . Ummad walba dhaqan-
keeda ayaa iyada ugu sarreeya . . .
dhaqan qudhiisuna waa dhaliil
raad la'aaneed.

Falanqayn :

MASRAX SIYAASADEEDKA

Boobe

Waxaan daba joogaa maqaal ti-risigii hore ee Halgan ku soo ba-xay, kuna suntanaa «Riwaayaddii Dhaqdhaqaaq», Jaalle Afrax si hufan ayuu falanqaytiisa ugu su-gay riwaayadda, waanna wax loo baahan yahay inaynu ku dhaqanno si aynaan halkii uun u taagnaan ee aynu u doorsanno.

Marka ugu horraysaba ma i-dhaahdeen masraxa hantuuniska ah ee waxaan door bidi lahaa masrax siyadeedka. Gefna ha igu ahaa-tee Afrax waxa laga yaabaa bac-damaa uu masraxaa kacaanka kala fil dhigay, kuna koobay jiritaankii-sa maalmaha ciidaha, inuu ka fur-san waayey inuu magacaa siiyo. Waxaan qabaa in masraxani ka-caanka in badan ka horreeyey. In-taas oo keli ah kuma ekee markay-nu masraxeenaa labadiisa dhulood raacno—Banaadiriga iyo Hereriga mid ayaaba soo ifbaxiisu ku qoto-may siyaasadda. Bal qabso oo markuu masraxu Hargaysa (Wa-qocyi) ka curanayey waxa sal iyo gunba u ahaa koox macallimiin ah oo si ay dadka u garansiyaan wax-tarka ay waxbarashadu leedahay riwaayado Af-Crabi ah ku dhac siin jiray. Waa alla u naxariisay-gii Yuusuf Ismaaciil Samatar (Gaandhi) iyo Yuusuf Xaaji Aadan oo maanta nool. Waxay-nu ka xusi karnaa riwaayadihii ugu horreeyey mid la odhan jiray «Al-ABBUL-JAAHIL» ama «Ado-gii aqoonta la'aa». Haddaan si gaaban u guud maro sheekadii ku dhafnayd riwaayaddaa waa laba

oday oo garasho aan ka sinnayn.

Labadii oday mid ayaa inankii-sii dugsigii ka saaray, kii kalena waa u daayay. Kii dugsiga ku ha-dhay waxbarashadiisii ayuu sii wa-tay, dibadda ayuu aaday, markuu dalka ku soo laabtay isagoo soo qalin jebiyey ayaa wiilkii aabbihii dugsiga yaraantiisii ka saaray «Booy» (Adeege) ugu shaqeeeyey. Xilligaasi waa 1945kii. Waa Af-Ca-rabi waxa sheekadu ay ku socotaa waana fikraddii Yuusuf Xaaji Aadan.

Bal daymo u yeesha, waagaa (waa 32 gu'ka hor) sida masraxa oo dhallaan ahaa loogu adeegan jiray, iyo meeqaanka maanta uu taagan yahay. Waan qirayaa in horumar dhacay jaad uu yahayba, hase yeeshee arrimaha masraxa maanta lagu falanqeyyaa qaar mac maaha.

Masrax siyaasadeedkii waxa loo rogey siduu, Afraxba sheegay taariikhda oo saacad lagu dul cararo. Seef la bood ayaanan noqonne raadraac ma jiro, oo hoobollada hal-abuurka ku caanbaxay hadday-ba doonaan inay masraxiyad ka di-yaariyaan goob la soo maray ama marxalad taariikheed wax qoran oo sidaa uu u awran ma helayaan. Afka oo aan muddo dheer qornayn ayaa dhibaatooyinkaa iyo qaar ba-dan oo ka dhashay la yimid maan-tana weli taagan.

Mushkilad kale oo weli jirta weligoodna ku lammaanayd masra-

xa guud ahaanba, gaar ahaanna masrax siyaasadeedku waxay tahay iyada oo aan cilmi loo lahayn mas-raxa. Jaalle Afrax ayaa maqaal hore ku soo qaaday taasoo ah isku-daaasanaanta hawl masraxeedka. Si masraxiyad loo sameeyo qasab ayaa laga dhigay inuu qofku gab-yaa noqdo. Tix intee lagu odhan karaa? Tiraabna masraxeenaa ji-raa uma joogo.

Dhibaato kale waxaan u arka-yaa meheradaynta (Professional) masrax. Masraxeenaa, gaar ahaan masrax siyaasadeedka waxa qurux, muq, dheef, iyo dhugmo wuxuu lahaaba ka qaaday markii mudan-aasho la siiyay hanti abuurka. Laa-maha badan ee Masraxa mid keli-ya ayaa tamar iyo taagna la isugu geeyay dadkiina lagu sidkay. Jacayl ... Jacayl— Nabsina ka da-nbeeyo Waa kaa ka ay saw'ri karayaan (Isagoo fool-xun runtana ka arradan). Maanta bulshadeen-nu wax aan jacayl ku lug lahayn maba daawan karto. Masrax siya-adeedkii markaa, muxuu noqday? In hay'ad ama urur kharash bi-xiyo dabadeena dad lagu martiqaad-do, isagoo weliba si aan buurnayn loo soo diyaariyey. Intee intuu jiray kacaanku ololayaal la qaa-day? Wax maankayga raad ku ree-ba waxaan ka xasuusnahay: Iftiin-ka Aqoonta oo O.H.R.M. lagu gun-aanaday oo ahayd hal-abuurkii Siciid Saalax iyo Sheekh Bashiir, halabuurkii Axmed Saleebaan Bid-de oo kooxda ONKOD kaga qayb-gashay tartankii riwaayadaha ee «BANFAS 76»

DH A M B A A L H A M B A L Y O

Waxaan halkan idiinku soo gudbineynaa dhambaal Hambalyo ah oo ay u soo direen Ururka Ardayda Soomaaliyeed ee J.D. Bulgaariya Jaalle Maxamed Siyaad Barre Xoghayaha Guud ee XHKS. Dhambaal-ku wuxuu oranayaa:-

XOGHAYAHA GUUD EE X.H.K.S SOOMAALIYEED

MADAXWEYNAHA J.D.S. JAALLE MAXAMED SIYAAD BARRE

Haddaannahay Ururka Ardayda Soomaaliyeed ee wax ku barata Jamhuuriyadda Dadka Bulgaariya waxaa farxad iyo sharaf noo ah inaan soo gudbino hambalyo aad u diirran oo ka soo go'day kasha iyo laabta adiga, Golaha Dhexe X.H.K.S. iyo Dhammaan Ummadda Soomaaliyeed idinkoo u dabbaaldegay Sannadguuradii 1aad ee ka soo wareegtay maalintii la'aasay X.H.K.S. iyo sannadguuradii 17aad ee qarannimada Ummadda Soomaaliyeed, 1da Luuliyo 1960.

Jaalle Xoghaye waxaan ku kalsoonahay dhismaha XHKS kaasoo ah horseedka Ummadda Soomaaliyeed ee dhisaya nolosha cusub, waxaannu kugu garab taagannahay sida geesinnimada leh ee nafta ugu hurryso aayaha iyo daryeelka dadweynaha Soomaaliyeed.

Sannadguuradii 1aad ee XHKS wuxuu ku beegmay markii Midowga Soofiyeeti iyo adduunyada horu-socodka ah looga dabbaaldegayo Sannadguuradii 6aad ee ka soo wareegtay kacaankii Oktoobar 1917kii markaas kacaankaas waxaa hormood u ahaa Jaalle V.I. Lenin, kaasoo dhisay dawladdii hantiwadaagga ee ugu horreysay adduunyada.

Xisbiga Hantiwadaagga Kacaanka Soomaaliyeed wuxuu halgan ugu jiraa dhisidda nolosha cusub ee dhammaan bulshada Soomaaliyeed. Waxaannu aaminsannahay MABA'DIIDA HANTIWADAAGGA CILMIGA islamarkaana u hoggaansannahay Barnaamijka iyo Xeerka X.H.K.S.

Jaalle Xoghaye, waxaannu aad iyo aad u taageereynaa siyaasadda cad ee ay ku socoto dawladda kacaanka ee Soomaaliyeed xagga gudaha iyo dibaddaba. Waxaannu tageero buuxda siineynaa siyaasadda oo kacaanka ka muujiyey dalalka maqan, gaar ahaan intuu jiray kacaanku waxaa gobannimadooda helay walaalaheenna Xeebta Soomaaliyeed oo Faransiisku gumeysan jiray oo maanta la baxday JAMHUURIYADDA JABUUTI, taasoo uu ammaanteeda leeyahay kacaankii 21 Oktoobar oo adigu horseedka aad u ahayd, kaasoo u furay xaashi cusub taariikhda Ummadda Soomaaliyeed.

Waxaanu hiil iyo hooba la garab taagannahay dalalka iyo dadka Soomaaliyeed ee weli ku sii dambeeya gacanta shisheeyaha kuwaas oo ah:- NFD iyo Soomaalida Galbeed.

Waxaanu garab siineynaa siyaasadda cad ee dawladda Soomaaliyeed ee taageeraysa Dhaqdhaqaaqyada Gobannimadoonka ah ee Afrika iyo Adduunyadaba, iyo sida walaaltinnimada ah ee ay isugu soo dhaweyso una habaysa dalalka Afrika.

Waxaanu taageeraynaa Barnaamijka iyo Xeerka Xisbiga HKS. Waxaanu diyaar u nahay in aannu daafacno mabaadiida kacaanka. Waxaanu ballan qaadeynaa in aannu noqonno danjirayaal buuxa ee kacaanka Soomaaliyeed.

Jaalle, Xoghaye waxaanu ballan qaadeynaa inaan dalka si wanaagsan wax ugu soo baranno, diyaarna u ahaanno inaan u soo noqonno dhulkayaga oo aan wax ugu tarno islamarkaana qayb libaax ka qaadan-doono daryeelka ummaddeenna markaan soo noqonno iyo inta aan maqannahay.

Jaalle Xobhaye, waxaanu Eebbe kaaga rajeeeyneynnaa cimri iyo caafimaad, ummadda Soomaaliyeedna barwaaqo iyo baraare.

XOGHAYAHA GUUD EE URURKA ARDAYDA SOOMAALIE J. DADKA BULGAARIYA, SOOFIYA.-

Jaalle Dr. Maxamuud Xuseen.

GUDDIGA QORAALKA EE HALGAN WUXUU HAMBAL-YAYNAYAA SHIRKA ARDAYDA ADDUUNKA, ISAGOO U RAJAYNAYA INAY GO'AAN DHAXAL GAL AH KA GAADHAAN SOO NOOLAYNTA DHAQANKA WADDANIGA AH.

Waxaa laga soo guuriyey Wargeyska la yira-
ahdo "SECHABA" oo ah Codka Shirweynaha
Waddaniga ah ee Koonfur Afrika (A.N.C.)

Munaasabadda Dabaaldegga maalmaha
Madaxbannaanida iyo Midnimada waxaan
xuseynaa Geesigii xurnimada Soomaaliyeed
Sayid Maxamed Cabulle Xasan.